परिवर्तन गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
पुतलिचौर रोल्पा, लुम्बिनी प्रदेश

परिवर्तन गाउँपालिकाको दोस्रो आवधिक विकास योजना

(२०८१/८२-८५/८६)

कन्सल्टेन्टः
माडी कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.

मिति :२०८० फाल्गुण

विषय सूची

परिचय..७

१.१. पृष्ठभुमि ७

१.२ आवधिक योजना तर्जुमाको उद्देश्य ८

१.३ योजना तर्जुमाका मार्गदर्शक आधारहरु ८

१.४ आवधिक योजना तर्जुमा प्रकृया.. ९

१.४.१ दस्तावेजहरुको अध्ययन.. ९

१.४.२ योजना तर्जुमा पूर्वतयारी बैठक १०

१.४.३ योजना अभिमुखिकरण कार्यशाला...१०

१.४.४ आधार रेखा सूचना तथा तथ्याङ्क विश्लेषण......................................१०

१.४.५ वडास्तरीय वस्तुस्थिति समस्या चुनौती तथा अवसर पहिचान तथा विश्लेषण........१०

१.४.६ आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला १०

१.४.७ मस्यौदा प्रमाणीकरण कार्यशाला...११

१.४.८ अन्तिम प्रतिवेदन स्वीकृत..११

१.५ अध्ययनको सीमा ११

१.६ विकास क्रियाकलापहरु गनर्तिइने उद्देश्य, नीति र कार्यक्रम तथा लगानी चक्र ११

परिच्छेद- २ – गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति र उपलब्धि समीक्षा.......................................१२

२.१ परिवर्तित गाउँपालिकाको परिचय...१२

२.१.१ भौगोलिक अवस्था, राजनीतिक र प्रशासनिक संरचना...............................१२

२.१.२ नदीनाला तथा तालपोखरी १५

२.१.३ ऐतिहासिक स्थलहरु १६

२.१.४ वन तथा वनस्पती १६

२.१.५ स्थानीय चाडपर्वतथा जात्रा र मेला १७

२.१.६ जनसंख्या...१७

२.१.७ गाउँपालिकाको भू-उपयोगको स्थिति...१३

२.२ आत्थाक अवस्था २०
२.२.१ कृषा, पशुपंकी तथा माछापानि २०
२.२.२ भू-स्वात्मात्व २१
२.२.३ सांचाई २९
२.२.४ उदोग तथा वाणाजय.. २१
२.२.५ मुख्य जिार केन्रहर २३
२.२.६ पयटन २३
२.३ सामाजाक अवस्था २५
२.३.१ शाका २५
२.३.२ स्वाथ्य २६
२.३.३ निपानी तथा सरसफाई २६
२.३.४ लैाक समानता र सामाजाक समावेशीकरण.................................. २७
२.४ भौताक पूवाधारको अवस्था २८
२.४.१ सडक तथा यातयात.. २८
२.४.२ वादुत, वैकल्पाक उजात तथा इन्नि २९
२.४.३ संचार २९
२.५ नि, वातारिण तथा वापद वयवस्थापन... २९
२.६ संस्थागत वाकास र सुशासन... ३०
२.७ जिट वाशेषण ३०
परच्छेद ३-दीरकाीन सोच तथा अवारिणा.. ३२
३.१ पृषभूमा ३२
३.२ अवसर र चुनौती.. ३२
३.३ दगो वाकासका क्यिहर सँग आवाक योजनाको तादबयता ३३
३.४ गाउँपालिकाको दीरकाीन सोच ३४
३.५ समवागत क्यि ३४

३.६ विषय क्षेत्रगत उद्देश्यहरु ३४

३.७ गाउँपालिका सम्बृद्धिको आधार ३५

३.७.१ कृषि ३५

३.७.२ पर्यटन ३५

३.७.३ वन तथा वन पैदावार ३५

३.७.४ खानी खनिज ३५

३.८ परिमाणात्मक लक्ष्य ३६

३.९ मुख्य रणनीति तथा मुख्य कार्यनीतिहरु ३७

३.१० प्रमुख कार्यक्रमहरु ३९

परिच्छेद- ४ आर्थिक विकास ४२

४.१. कृषि विकास ४२

४.२ पशुपन्छी विकास ४७

४.३ रोजगारी तथा साना उद्योग तथा व्यापार व्यवसाय ४९

४.४ पर्यटन विकास ५३

४.५ सहकारी विकास ५६

परिच्छेद ५- सामाजिक विकास ५९

५.१ शिक्षा ५९

५.२. स्वास्थ्य तथा पोषण ६४

५.३. महिला तथा बालबालिका ६८

५.४. दलित, उत्पीडित र पिछडिएका वर्गको उत्थान ७२

५.५ आदिवासी जनजाती विकास ७४

५.६ बाल अधिकार तथा बाल संरक्षण .... Error! Bookmark not defined.

५.७ युवा तथा खेलकुद ७७

५.८ खानेपानी तथा सरसफाई ८०

परिच्छेद- ६ भौतिक पूर्वाधार विकास ८३

६.१ सडक तथा यातायात केत ८३

६.२ स॰ार ८६

६.३ कादुत तथा उजात ८८

६.४ भवन तथा वस्त कास ९१

६.५. त्संचाई कास ९३

परस्चछेद- ७ - वन, वातावरण संरकण एवम् कापद वयवस्थापन ९६

७.१ वन तथा वातावरण संरकण ९६

परस्चछेद ८ - संस्थागत कास तथा सुशासन १०१

८.१ संस्थागत सुशासन तथा कमता कास १०१

परस्चछेद ९ - काम य काशेषण १०६

९.१ वजेट काशेषण र आवलिक योजना अवलिको ाला पकेपण १०६

९.२ का िय हस्तान्तरण १०६

९.३ आय अनुमान १०६

९.४ आवलिक योजनाको िजेट अनुमान ११२

परस्चछेद-१० कायात्वयन, अनुगमन तथा मुल्यांकन ११७

१०.१ कायात्वयन कायसोजना ११७

१०.१.१ योजना कायात्वयन तालिका ११७

१०.१.२ मध्यकालिन ि चतसंरचना ११७

१०.१.३ आयोजना िकै ११८

१०.२ अनुगमन तथा मूल्याङन ११८

१०.३ नलाजामा आ िरत अनुगमन ढाँचा अनुसार वाकाक सलाका ११८

१०.४ मध्यावलि मूल्याङन ११९

१०.५ अन्तम मूल्याङन ११९

अनुसूची- १ः पालिका गौरि का योजनाहर १२०

अनुसूची-२ वडा स्तर वाट माग भइ आएका योजना कावरण १२०

अनुसूची -३ **GIS Map** १४०
अनुसूची-४: कायक्रमका फोटोहर १४२

तालिका सूची

तालिका नं. :1 गाउँपालिकामा समावेश भएका साबिकका गा. वि. स. र वडाहर १२
तालिका नं. :3 कृषि उत्पादन िाि आपूतिको आवस्था................**Error! Bookmark not defined.**
तालिका नं. :4 गाउँपालिकाका समविगत परमाणात्मक क्रियहर ३६
तालिका नं. :5 कृषि विकास नलाजा िाका ४५
तालिका नं. : 6 पशुपंकी विकास नलाजा िाका ४९
तालिका न.: 7 ररेि तथा साना उदोग विकास नलाजा िाका...५२
तालिका न.: 8 पयटन विकास नलाजा िाका ५५
तालिका न.: 9 सहकारी विकास नलाजा िाका..५७
तालिका न.: 10 शिाका विकास नलाजा िाका...६२
तालिका न.: 11 स्वास्थ्य तथा पोषण नलाजा िाका...६६
तालिका न.: 12 महिा तथा िािलिका विकास नलाजा िाका ७१
तालिका न.: 13 दलित, उत्पीडित र िगितउत्थान नलाजा िाका...७४
तालिका न.: 14 आदिवासी जनजाती विकास नलाजा िाका ७६
तालिका न.: 15 िविकास नलाजा िाका ....**Error! Bookmark not defined.**
तालिका न.: 16 युवा तथा िकिुद विकास नलाजा िाका...७९
तालिका न.: 17 िनिपानी तथा सरसफाई नलाजा िाका...८१
तालिका न.: 18 सडक तथा यातयात विकास नलाजा िाका...८५

तालिका न.: 19 संचार विकास नलाजा िका ८८

तालिका न.: 20 विदुत तथा उजातविकास नलाजा िका ९०

तालिका न.: 21 भवन तथा वस्ती विकास नलाजा िका ९२

तालिका न.: 22 सिंचाई विकास नलाजा िका ९५

तालिका न.: 23 वन तथा वातावरण संरकण नलाजा िका १००

तालिका न.: 24 संस्थागत सुशासन तथा कमता विकास नलाजा िका १०४

तालिका न.: 25 पकेपण तालिका १०८

तालिका न.: 26 केतगत िजेट अनुमान ११२

परिच्छेद १ - परिचय

१.१. पृष्ठभूमि

संविधानतः स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकार क्षेत्र भित्र रही स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले तोकेको काम कर्तव्य र अधिकारलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न गाउँपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीय स्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत, विषय क्षेत्रगत, मध्यमकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाई लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । योजना तर्जुमा विधि र प्रक्रियालाई सहज र स्पष्ट गर्न राष्ट्रिय योजना आयोग तथा प्रदेश योजना आयोगबाट स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शनहरु जारी भएका छन । संघ, प्रदेशबाट व्यवस्था गरिएका त्यस प्रकारका प्रावधान एवं ऐन तथा कानूनी व्यवस्थाको अधिनमा रही परिभाषित विधि पद्धतिको पूर्ण अवलम्बन गर्दै परिवर्तन गाउँपालिकाले आवधिक गाउँ विकास योजना (२०८१/८२-२०८५/८६) तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । राज्य शक्तिको बाँडफाँड तथा पुनर्संरचना अनुसार गठन भएको परिवर्तन गाउँपालिकाले योजनावद्ध ढङ्गबाट गाउँपालिका क्षेत्रको विकास गर्ने उद्देश्यका साथ यो दोस्रो आवधिक योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

मुलुकमा सङ्घीयता कार्यान्वयन सँगै गाउँपालिकाले आफ्नो आर्थिक—सामाजिक विकास मार्फत स्थानीय समृद्धि हासिल गर्न र गुणस्तरीय सार्वजनिक सेवा उपर नागरिकको पहुँच पुऱ्याउन संविधान प्रदत्त अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयका विकास योजना तथा कार्यक्रमहरु निर्देशित गर्न आवधिक विकास योजना तर्जुमा गर्नुपर्दछ । विकासको मध्यमकालीन तथा दीर्घकालीन दृष्टिकोण राख्दै विकासका उद्देश्यहरु, रणनीतिक कार्यक्रमहरु र आयोजनाहरुको छनौट, कार्यान्वयनको कार्ययोजना र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको सुस्पष्ट ढाँचा र कार्यविधि प्रस्तुत गरिने आवधिक योजनाबाट गाउँपालिकामा उपलब्ध सीमित स्रोत साधनको अधिकतम प्रतिफल प्राप्त हुने गरी उपलब्धिको न्यायोचित वितरणको व्यवस्था मिलाउन सघाउ पुग्दछ। आर्थिक रणनीतिहरुको माध्यमबाट उच्चतम आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्दै अन्तरस्थानीय तहको प्रतिस्पर्धामा अगाडी बढ्न सार्वजनिक खर्चलाई प्राथमिकीकरणको सिद्धान्त अनुरुप पारदर्शी, जवाफदेहीपूर्ण तथा विश्वसनीय बनाउनुपर्ने हुन्छ।

संघ, प्रदेश र गाउँपालिकाको आवधिक योजना बीच अन्तरसम्बन्ध कायम गरी गाउँपालिकाले आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समय सीमा र प्रक्रिया सँग अनुकूल हुने गरी सहभागितामूलक रुपमा तर्जुमा गर्नुपर्ने हुन्छ । यसो गर्दा सुशासन, वातावरण, लैङ्गिकता, विपद व्यवस्थापन, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयवस्तुहरुलाई सम्बोधन गरी उत्पादनमूलक एवं छिटो प्रतिफल दिने, जीवनस्तर सुधार, लक्षित वर्ग हित, रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना, साँस्कृतिक तथा ऐतिहासिक परम्पराको जगेर्ना जस्ता विषयलाई प्राथमिकता दिइ योजनाहरु तर्जुमा गरिनुपर्दछ।

यस पृष्ठभूमिमा गाउँपालिकाको स्थानीय स्रोत र साधनको समुचित उपयोग गर्दै दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्नका लागि आवधिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु अपरिहार्य भएको छ। योजनाले विकासको परिपाटी अवलम्बन गर्दै स्रोत साधनको परिचालन तथा जनताको आवश्यकताको प्राथमिकीकरण गरी विकासको चाहना सम्बोधन गर्न यो आवधिक योजना एक निर्देशक दस्तावेजका रुपमा रहनेछ ।

१.२ आवधिक योजना तजुमाको उदेश्य

स्थानीय तहको योजनादि विकास पयास र पक्रियाि ाई मागदशन गनुतआवधिक योजनाको पमु उदेश्य रहेको छ । आवधिक योजना तजुमाका विशि उदेश्यहर देहायअनुसार रहेका छन्:

- योजनादि, नलाजामूकि, समावेशी र उत्थानशीि विकासका ािला स्थानीय तहका गलाविधिाि ाई लक्षति कि्य हासि गने दशातफ्त लदेशात गनुत
- स्थानीय विकासका सरोकारवाििहर मा विकास पयास र उपिमि मा साझा पलवदता र उ रिदावात्व लाजता गनुत
- विकासको राविय तथा पादेशाक कि्य र पाथलाकतासँग स्थानीय विकासको तादात्म्य कायम गनुत
- सहभालातामूि क विधिका माध्यमिाट विकास पयासिाई मागदशन गने र अपेक्षत नलाजा हासि गने गरी स्थानीय विकासको पारप तयार गनुत
- नलाजामा आिारत स्थानीय विकासिाई पवदत गनुत।

१.३ योजना तजुमाका मागदशक आिारहर

संविानिको ािरा ५७ ि स्थानीय तहको अधिकार संविानिको अनुसूची –८ मा उल्लिखित विषयमा रहने र त्यस्तो अधिकारको पयोग स्थानीयतहि िनाएको कानून िमोजम हुने भनेको छ । त्यसैगरी अनुसुची ९ मा स्थानीय तह, पदेश र संरको १५ वटा साझा अधिकार सम्बिि व्यवस्था छ । जस अनुसार संरको अधिकार केतमा स७ािन हुने क्रियाकिाप िहेकका अधिकांश विषय केतमा स्थानीय तहि ऐन, लायम तथा कायविधि िनाई िागू गने, स्थानीय विकासका ािला योजना तजुमा तथा कायात्वयन गने र अनुगमन तथा लायमन गने अधिकार पदान गरेको छ ।

स्थानीय सरकार स७ािन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ६ को दफा २४ को उपदफा १ अनुसार गाउँपालिकाि आफ्नो अधिकार केत लातका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासकािला आवधिक, ािषक र विषय केतगत मध्यकािन तथा दीरकािन विकास योजना िनाई िागू गनुपने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार स७ािन ऐन २०७४ मा नगरपालिका तथा गाउँपालिकाि योजना तजुमा तथा कायात्वयन गदातदेहायअनुसार गनुपने समेत व्यवस्था गरिएको छ ।

- नेपाि सरकार, पदेश सरकारको नीला, कि्य, उदेश्य, समयसीमा पक्रियासँग अनुकुि हुने गरी सुशासन, वातावरण, िािमैती, जिवायु परिवतत अनुकुिन, विपद व्यवस्थापन, िैलाक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तरसम्बिित विषयहरिाई ध्यान दिनुपने ।
- योजनाका मध्यम तथा दीरकािन पकृलाका आयोजनाहरको सूची तयार गनुपने ।
- योजना तजुमा तथा कायात्वयन गदातस्थानीय िदिमाजिक, विषय विज, अनुभवी, पेशाविद, सीमान्तकृत तथा ििपोन्मुि समुदाय, महिाि, ाििििका, दलित, युवा, अल्पसंख्यक, अपाङ्गता भएका व्यिि, ज्येष्ठ नागरिक िगायतका सरोकारवािको अधिकतम सहभालाता गराउनुपने ।
- योजना तजुमा गदातआयोजनाहरको संभाव्यता अध्ययनको आिारमा सोत सािनिको पूवानुमान, आयोजनाको पाथलाकता लािरण, योजना कायात्वयन तािका र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना समेत तयार गनुपने ।

- गैर सरकारी संस्था, उपभोा सत्मा, सहकारी संस्था र सामुदाबक संस्थाि स्थानीय सरकारसँग समन्वयमा रही कायतगनुपने र आफ्नो ािक कायक्रम तथा िजेट स्थानीय सरकारको ािक िजेट तथा कायक्रममा समावेश गराउनुपने एवं स्थानीय तहि तोकेको संयुि अनुगमन तथा पगता पतावेदन पणाि अपनाउनुपने ।

तयसै गरी अन्तर सरकारी िव वयवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १६ र १७ ि राजस्व िँडफाँट, पाकृतक शोतिट पाप हुने रोयल्टीको िँडफाँट, िवय समानीकरण अनुदान, सशततअनुदान, समपूरक अनुदान, ैदेक सहायता तथा आन्तक ऋण सबन्ीी पावािनहर कायान्वयन गनतवाबक िजेट तथा कायक्रम तजुा गनुपने र मध्यमकािन ाचतसंरचना समेत तयार गनुपने वयवस्था गरेको छ । अको तफ, पन्रौ योजनाि पदेश तथा स्थानीय तहहर िच अन्तरसबन्िका आािरमा पूवाितिरहरको िवकास गरी आत्थक तथा सामाजक अवसरहरमा नागरकको पहुँच अवृद्ध गने ाक्रय िएको छ । अन्तरााय रपमा पतािदता जाहेर गरेका दगो िवकासका ाक्रयहर हाी गनतगाउँपािलकाहरि आ–आफ्ना तहिट सराउनुपने हुन्छ । आवािक योजना तजुमातदेहायका नीतगत दस्तािजहरिट समेत ादेशत रहेको छ ।

- दगो िवकासका ाक्रयहर
- सोहौ योजनाको आािरपत
- ुिम्बनी पदेशको दीरकाािन रणनीतक योजना
- ुिम्बनी पदेशको पथम आवािक योजना
- िवषयगत ऐन तथा नीतहर
- नेपाि पक भएका सन्ीि सबझौताहर
- रााय योजना आयोगिट जारी रााय अनुगमन तथा मूल्याङन ादेकाका
- स्थानीय तहको योजना तजुा दगदशत २०७८ (रााय योजना आयोग)
- पवतत गाउँपािलकाको आत्थक र िवलयोजन ऐनहर

१.४ आवािक योजना तजुा पकृया

योजना तजुा गदातस्थानीय सरकार संचािन ऐन २०७४ को दफा २४ (५) को सहभाता सबन्ीी पावािनहर अनुरप स्थानीय ुिद्जवी, िवषयिज, अनुभवी, पेशाद, ामान्तकृत तथा िपोन्मुि समुदाय, मिा, िािलका, दित, युवा, अतसङख्यक, अपाङता भएका वयि, ज्येष नागरक ाायतका सरोकारवािहरको अिकतम सहभातामा पाँचवटा िवषयगत सत्मा छिफि गरएको थयो । आवािक योजना तजुा गदातदेहाएका पक्रयाहरिाई अविािन गरएको छ ।

१.४.१ दस्तावेजहरको अध्ययन

यस अन्तरगत योजना तजुा सबन्ीी पमुि दस्तावेजहर सोहौ योजनाको आािरपत, पन्रौ योजना, ुिम्बनी पदेशको दश िषि रणनीतक योजना, ुिम्बनी पदेशको पथम आवािक योजना, रााय योजना आयोगि तयार गरेको स्थानीय तहको योजना तजुा दगदशत २०७८, पदेश नीत तथा योजना आयोगि तयार गरेको पदेशको वस्तुस्थत िवरण २०७५, िविन मन्तािय तथा िवभागहरि पकाशन गरेका पतावेदनहरमा उििखित पावािनहरको अध्ययन गरएको थयो । साथै रााय योजना आयोग, पदेश नीत तथा योजना आयोगि पकाशन गरेका पतावेदनहर, पदेश सबन्ीी सूचनाहर तथा पवतत गाउँपािलकाको पाशत

२०७४, स्वास्थ्य क्षेत्रको पाश्र्वचित्र वस्तुगत स्थिति विश्लेषण प्रतिवेदन २०७९/०८०, १५ वर्षीय कृषि विकास गुरुयोजना २०७९, राजस्व सुधार कार्ययोजना २०८०, क्षमता विकास योजना २०८०, स्थानीय ऐन नियम तथा अन्य विषयगत क्षेत्रहरुको अध्ययन तथा विश्लेषण गरिएको थियो ।

१.४.२ योजना तर्जुमा पूर्वतयारी बैठक

परिवर्तन गाउँपालिकाको अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, र सूचना अधिकृतसँग छलफल गरी योजना प्रक्रिया अगाडि बढाउने निर्णय गरिएको थियो। साथै निर्देशक समिति र सहजीकरण समिति गठन तथा अन्य व्यवस्थापकीय तयारी सम्बन्धी विस्तृत रुपमा छलफल गरी आवधिक योजना निर्माणको विस्तृत कार्ययोजना पेश गरिएको थियो ।यसै सिलसिलामा, मिति २०८० मंसिर ६ गते परिवर्तन गाउँपालिकाका अध्यक्षसंग अनौपचारिक छलफल गरी आवधिक योजना तर्जुमा सम्बन्धि अभिमुखिकरण कार्यशालाको मिति तय गरिएको थियो ।

गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा अभिमुखिकरण कार्यशालाको तयारी स्वरुप मिति २०८० मंसिर ७ गते निर्देशक समितिको गठन, सहजीकरण समितिको गठन र परामर्शदाता संस्थाले पेश गरेको आवधिक योजनाको प्रारम्भिक प्रतिवेदन छलफल गरी पास गरियो।

१.४.३ योजना अभिमुखिकरण कार्यशाला

गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यशाला २०८० मंसिर ९ गते संचालन गरीएको थियो । उक्त कार्यशालामा आवधिक योजना निर्माणको मुख्य उद्देश्य र यसले समग्र गाउँपालिकाको विकासमा पार्ने प्रभावको बारेमा छलफल गरिएको थियो । कार्यशालामा आवधिक योजना बनाउँदा अपनाउने प्रक्रियाहरु तथा क्रियाकलापहरुको बारेमा विस्तृत रुपमा छलफल गरिनुका साथै सूचनाहरु व्यवस्थित ढंगले संकलन गर्ने बारे छलफल गरिएको थियो ।

१.४.४ आधार रेखा सूचना तथा तथ्याङ्क विश्लेषण

योजना तर्जुमा कार्यमा आवश्यक आधार तथ्याङ्क संकलनका लागि वडा समितिको पहलमा वडास्तरीय परामर्श बैठकहरु मिति २०८० मंसिर १० देखि १२ सम्म गरिएको थियो। जसमा स्थानीय जनताको प्रतिनिधिमूलक सहभागिता रहेको थियो। प्रमुख राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरु तथा सरोकारवालाहरुसंग परामर्श गरी गाउँपालिकाको विषयगत क्षेत्रहरु जस्तै पूर्वाधार, कृषि, उद्योग, वित्तीय संस्था, जलश्रोत आदिको बारेमा सूचना संकलन गरिएको थियो। यसैगरी वडा क्षेत्रमा रहेका समस्या, चुनौती तथा अवसरहरु पहिचान गरी सम्भावना भएका आवश्यक क्षेत्रहरुको बारेमा सूचना तथा तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो। गाउँपालिकाका सबै वडाहरुबाट सहभागितामुलक ढंगबाट तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो।

१.४.५ वडास्तरीय वस्तुगत स्थिति समस्या चुनौती तथा अवसर पहिचान तथा विश्लेषण

योजना तर्जुमाको क्रममा समग्र वस्तुगत स्थिति बारेको विश्लेषणका लागि SWOT विश्लेषण गरी वडातहबाट समस्या तथा सम्भावना पहिचान गरिएको थियो। सबै वडामा लक्षित समुह छलफल संचालन गरी वडाको वस्तुगत स्थिति समस्या, चुनौती, अवसर, क्षेत्रगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, प्रमुख योजना तथा कार्यक्रमहरुका सम्बन्धमा राय तथा सुझाव संकलन गरिएको थियो ।

१.४.६ आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला

आवधिक योजना तजुमा कायशाि ि वषयगत केतका सरोकारवाि हरको सहभािाताामा मिला २०८० मंसार १३ र १४ गते आयोजना गिरएको िथयो । गाउँपाििकाको पतयेक शाि िका कमचारीहरसंग मंसार १५ र १७ गते छुटाछुटै छिफि गरी आि ार तथयांक संकि न र िवशेषण गिरएको िथयो।कायशाि ाि ि िट िवषय केतगत समसया, अवसर, चुनौिा तथा सभावनाहरको वसतुपरक िवशेषणका आि ारमा िवषयगत ि कय तथा पिरमाण सूचक िि ारण गरी ती ि कय तथा सूचक हािसि गनत अवि िबिन गिरनुपने रणनीिा तथा कायतीििाहर, पमुि कायकमहर र अनुमािनत ि िगत समेटेर मसयौदा तयार गिरएको िथयो ।

१.४.७ मसयौदा पमाणीकरण कायशाि ा

आवधिक योजनाको पारिमिक मसयौदा तयार भई सकेपछि गाउँपाििकाका पििाििकारीहर तथा कमचारीहर र राजनीििक दिका पििाििकारीहर, िवषयगत िवजहर तथा सरोकारवाि हरको सहभािाताामा मसयौदा पमाणीकरण कायशाि ा मिला २०८० मार २८ गते संचािि न गिरएको िथयो । मसयौदा उपर िवसतृत रपमा समीका भइ सहभागीहरिाि िट पाप सुझाव र सिि ाहको आि ारमा मसयौदािाि ई थप पिरमािजत गिरएको छ ।

१.४.८ अिनतम पििवेदन सवीकृत

सहभािातामूि क कायशाि ाको िकयकमात मसयौदा पमाणीकरण कायशाि ाि ि िट पाप सुझाव तथा िवषय िवजहरसंगको परामशत तथा छि फि िका कममा आएका सुझावको आि ारमा तयार भएको पसतािवत गाउँपाििकाको दोसो पाँच वषे आवधिक आयोजना (२०८१/८२—२०८५/८६) को अिनतम दसतािवजि ाई गाउँसभावाट सवीकृत गिरएको छ ।

१.५ अधययनको सीमा

आवधिक योजना तजुमाको कममा गाउँ तहमा रहेका संसथाहरिाि ट तथयाकं संकि न गदातकिापय आवशयक तथयाकंहरको अभाव रहेको देिियो। उपि ि तथयाकंहर सोत िवचछै फरक पाइएको भएता पिन पाप तथयाकंिाि ई पुनः पमाणीकरण गरी योजना तजुमाका िािग पयोग गिरएको छ। योजना तजुमा गनत गाउँपाििकाको पोफाइि, गाउँपाििका सबििनि िवकास दसतािवजहर र पूवािति र सबििनि आयोजनाहरिाि ट पाप तथयाकंको आि ािि ाई िीएर िीषयगत केतहरको ि कय िि ारण गिरएको छ। थप तथयांकहरका िािग संरीय तथा पदेश सतरको अधययन तथा अनुसिि ानका पििवेदनहरिाि ई आि ार मािनएको छ ।

१.६ िवकास ि कय हािसि गनतिििइने उदेशय, नीिा र कायकम तथा ि िगानी चक

गाउँपाििकाि पसतुत आवधिक योजना तजुमा गदातिनन पकाि ाई महतव िदएको छ।

- योजना तजुमाको अवि ारणातमक िवषयिसतुको जान र सीप (conceptual clarity) ;
- तथयाङ वयवसथापन ििि (data management) ;र
- िवकास ि कय हािसि गनतिििइने उदेशय, नीिा र कायकम तथा ि िगानी चक।

Goal achieving cycle अनुरप गाउँपाििकाको िसतुिसथिा िवशेषण र अवसर तथा चुनौिाहरको समीकाका साथ गाउँपाििकाि िीएको सोचका आि ारमा िवषयगत ि कयहर िि ारण गरी उदेशयहर सथािपत गिरएका छन । उदेशयहरका िािग िवषयगत नििजाहर िनमाण गिरएको र नििजाहर पाप गनका िािग कायकमहर िि ारण गिरएका छन् ।

परिच्छेद- २ — गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति र उपलब्धि समीक्षा

२.१ परिवर्तन गाउँपालिकाको परिचय

२.१.१ भौगोलिक अवस्था, राजनीतिक र प्रशासनिक संरचना

परिवर्तन गाउँपालिका रोल्पा जिल्लाको पश्चिम क्षेत्रमा अवस्थित छ जसलाई भेगीय हिसाबले पश्चिम रोल्पा पनि भनिन्छ । १० वर्षे सशस्त्र युद्धको एउटा महत्वपूर्णउदमस्थल मानिने परिवर्तन गाउँपालिका भौगोलिक रुपमा विकट भएपनि वन तथा जैविक विविधतामा धनी रहेको छ । यो गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल १६३.०१ वर्गकि.मि. रहेको छ जसमध्ये सबैभन्दा कम क्षेत्रफल ३ नं. वडाको १२.६८ वर्गकि. मि. र सबैभन्दा बढी वडा नं. १ को ४७.७६ वर्गकि.मि. रहेको छ । यसरी साबिकका ५ गा. वि. स. मिलेर परिवर्तन गाउँपालिका बनेको देखिन्छ ।

तालिका १: गाउँपालिकामा समावेश भएका साबिकका गा. वि. स. र वडाहरु

वडा नं.	नाम	साबिक	क्षेत्रफल (कि.मी.)
१	कुरेली	कुरेली गा.वि.स.-पुरै	४७.७६
२	राङसी	राङसी गा.वि.स -पुरै	३२.६९
३	थुलाकोट	इरीवाङ गा.वि.स ५-९	१२.६८
४	पाछावाङ	पाछावाङ गा. वि. स.-पुरै	३१.७२
५	राङकोट	राङकोट गा. वि. स.-पुरै	२४.९६
६	कोलिटि इरीवाङ	इरीवाङ गा. वि. स. १-४	१३.२

स्रोत: आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला २०८०

२०७४ भदौ २७ गते प्रथम गाउँ सभाले सर्वसम्मत रुपमा गाउँपालिकाको नाम परिवर्तन गर्ने निर्णय गरी दुईलीली गाउँपालिकाको नाम परिवर्तन गाउँपालिका राखिएको हो । दशवर्षे सशस्त्र युद्धका क्रममा सहादत प्राप्त गरेका नेता श्री नेपबहादुर केसी "परिवर्तन" को नामबाट परिवर्तन गाउँपालिका नामाकरण गरिएको हो ।त्यस्तै राङकोटमा रहेको केन्द्रलाई सबैको पायक पर्ने र उपयुक्त भौगोलिक बनावटको कारणले पुतलीचौरमा सारिएको छ ।

परिवर्तन मध्य पहाडी क्षेत्रमा अवस्थित उच्च डाँडाकाँडाले भरिपूर्णगाउँपालिका हो । एक वडाबाट अर्को वडामा जान घण्टौं पैदल हिँड्नु पर्ने हुन्छ । गाउँपालिका केन्द्रसम्म आउन कुनै वडका जनतालाई आधा दिनसम्म लाग्दछ । प्राय सबै वडाहरुसम्म जाने मोटरबाटो खुलिएको छ। यस गाउँपालिको केही भौगोलिक तत्थ्यहरु यस प्रकार छन्:

अकांसः २८°२४'N देखि २८° ३४' N देशान्तरः ८२° २८'E देखि ८२° ३९'E

क्षेत्रफलः १६३.०१ वर्ग कि.मि.

हावापानीः उष्ण समशीतोष्ण

तापक्रमः ३.६ देखि ३१.२ डिग्री सेल्सियस

वर्षात औषत १३.८८ देखि १८.३६ मिलिमिटर

Location Map of Pariwartan Rural Municipality

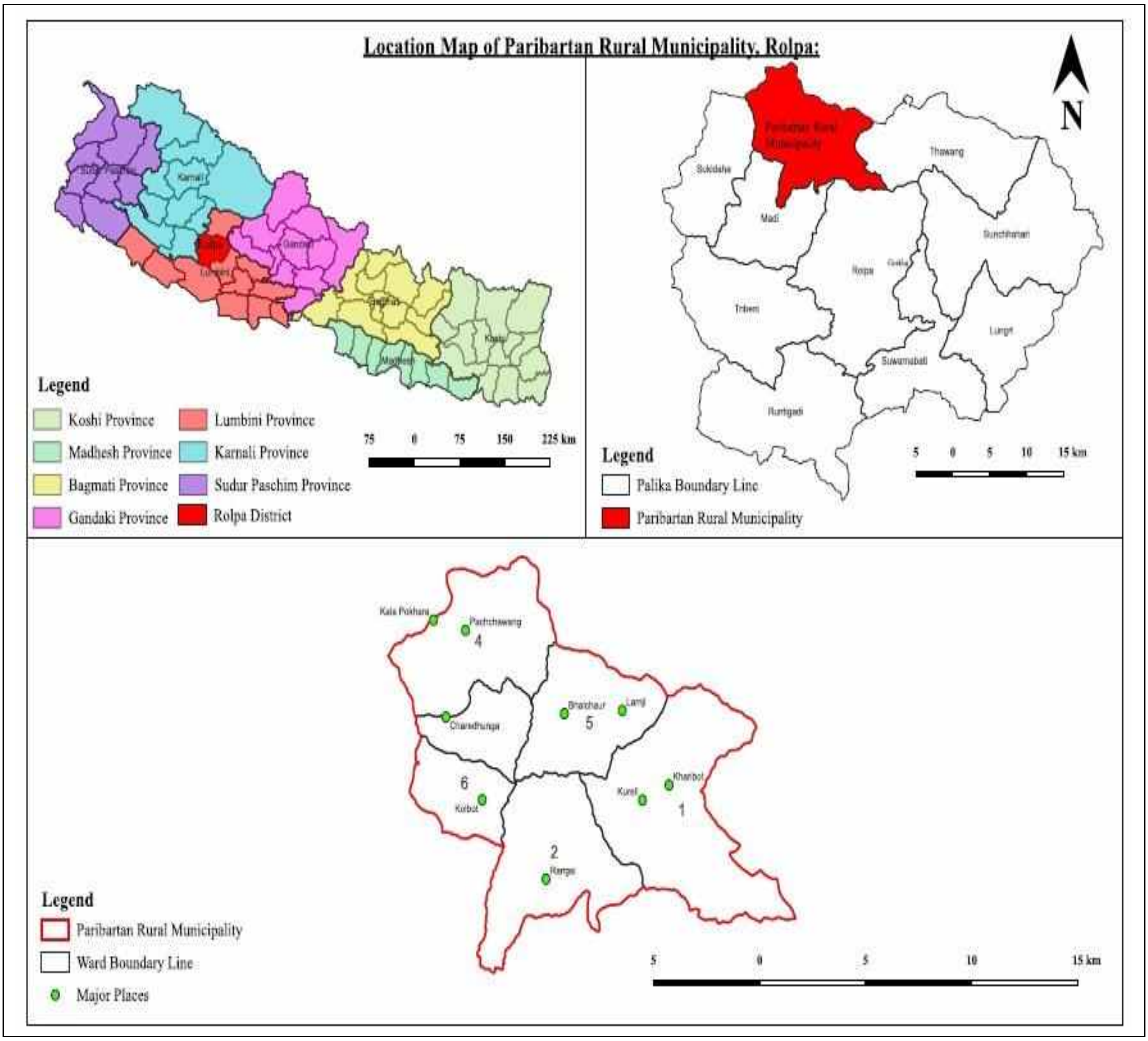

नक्सा १: Location Map

Slope and Elevation Map of Pariwartan Rural Municipality

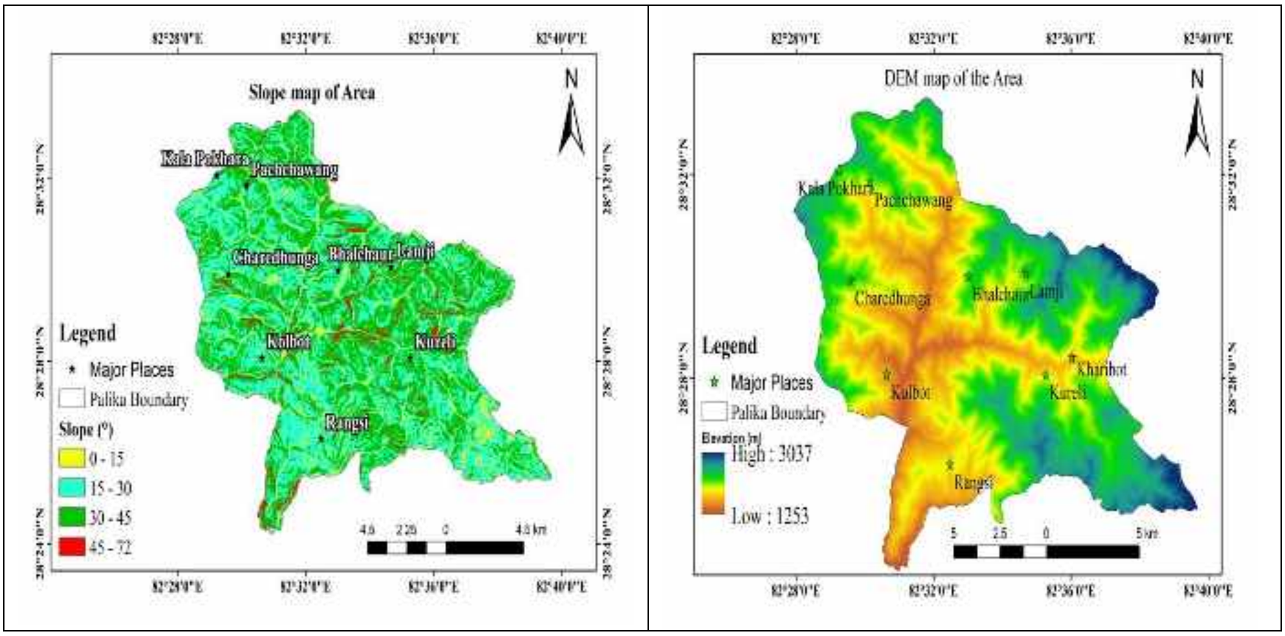

नक्सा: २ Slope and Elevation Map

२.१.२ पाकृलाक तथा साँस्कृलाक सब्पदा

परवतत गाउँपालिकाका पमुि पाकृलाक तथा साँस्कृलाक सब्पदाहर यस पकार रहेका छन् ।

क) नदीनाि तथा ताि पोिरी

यस गाउँपालिकामा ठूि नदीहर छैनन् । स—साना पानीका सोतहर भने पसस्तै छन् । परवतत गाउँपालिका वडा नं ३ मा रहेका राजा पनेरा तथा वाहुन पनेरा, पाछावाङको म्मन्तेपानी, केउरीको पुये सिारे मूि, काििवाङको ठारी मूि, यस गाउँपालिकाका पत्ााद पानीका सोतहर हुन्। यसैगरी पाछावाङमा अवस्थ्थत राििोिि, ढाङढुङ गाड, सानी गाड, चुनवाङ, िफुि िोिि, पुति िोिि, वगाउंने िोिि, त्वेणी िोिि, िगिरी िोिि, राङसी िोिि आदी साना नदीनाििहर छन।

Drainage Map

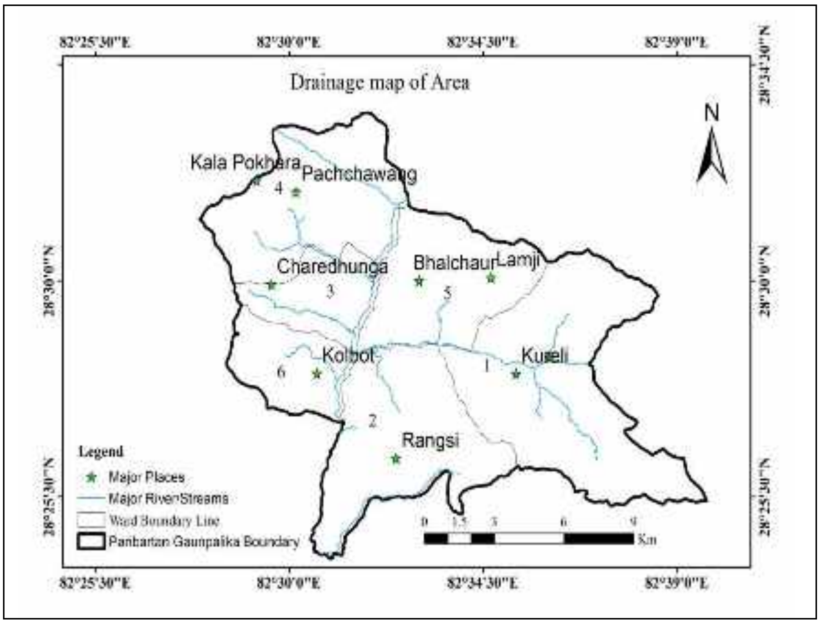

नक्सा ३ः Drainage Map

ि) ऐतिहासिक स्थलहरु

यस गाउँपालिकामा िरै परम्परागत मन्दीरहरु र हािै बनेकाहरुमात केही चर्चहरु समेत रहेका छन् । राङसीमा रहेका प्राचीन मठ मन्दीरहरु, इरवाङ मन्दीर, पाछावाङ मन्दीर, मौिकोट ममन्दर, बटमुरवोट मन्दीर, छडकेहुरी ममन्दर, साहकवारी ममन्दर, सुकीदह मन्दीर, थुलाकोट, रागमाि्री ममन्दर, कालिमाईदेवी ममन्दर, राङसीमा रहेको चर्चतसाथै शिवपावती मन्दीर, नौिदेवी भगवती मन्दीर, वराह मन्दीर, वागमारा स्थित चर्चतयहाँका पमुि ऐतिहासिक र िार्मिक स्थलहरु हुन्।

ग) वन तथा वनस्पती

यहाँको हावापानी उच्च समशीतोष्ण िािको भएको हुनाि सलि पजातिका कोणािरी वनस्पतिहरु बढी पाईन्छन्। उचाईअनुसार पाइने मुख्य वनस्पतीहरुमा उिीस, पैयुं, ओिर, गुराँस, सलि, अंगेर, बाँझ, िसुरा ि हिरे बाषपिका र ि हरु यस गाउँपालिकाका मुख्य वनस्पती हुन्। वन्यजन्तुमा राते, रोरि, िरायो, बँदि, बाँदर, स्याि, दुम्सी, आदि पाईन्छन् । त्यस्तै यस गाउँपालिकाको जंगलहरुमा कािीज, ढुकुर, हिसा, सुगा, परेवा, रुरुती, कुकु, न्याउिी, च्याि्रा, लाता, जुरेिी, बकस्टा जस्ता वन्यपंकीहरु पाइन्छन्। हावापानीको बनसावि यस गाउँपालिकामा करिव ४० पकारका बहुमान जडिबुटीहरुको सम्भावना देखिन्छ । केही जडिबुटीहरु यस केतवाट लायात पन हुने गरेका छन् । व्यवसायिक रुपमा तेजपात, बटमुर, काउिी, अलिी, सुगनिवािि, चिराईतो, कुटकी जस्ता जडीवुटीको पचुर सम्भावना देखिन्छ ।

त्यसवाहेक बाठो जोनी, तारे, हताजोर, बािजोर, लातेपाती, महझरी, ढुंगेफूि, लासुनो जस्ता जडिबुटीहरु पन पाईन्छन् । यस गाउँपालिकामा पालिने रुरपाि्वा पशुमा पमुि रुपमा वाखा, गाई, भैसी, वंगुर, भेडा आदि छन् भने पंकीमा परेवा, कुि्रा र हाँस पालिन्छन्।

र) स्थानीय चाडपर्वहरु तथा जात्रा र मेला

नेपालको सांस्कृतिक विविधतालाई झल्काउने प्रमुख विषय भनेको स्थानीय चाडपर्व,भाषा मिति तथा संस्कृतिहरु हुन्। परुवतरुण पनि जातीय, भाषिक, धार्मिक रुपमा विविधता भएको गाउँपालिका हो । यसै कारण यहाँका स्थानीय चाडपर्व तथा संस्कृतिहरुमा पनि विविधता पाइन्छ । यस क्षेत्रमा बसोवास गर्ने जातजाति अनुसार फरक फरक चाडपर्व तथा जात्राहरु यहाँ मनाइने गर्दछन्। आम नेपालीको लागि नै साझा चाडपर्वको रुपमा मनाइने दशैं तिहार बाहेकका यहाँ क्षेत्री बाहुनका तीज, मगर, कामी, दमाईका माघे संक्रान्ती, असार संक्रान्ति, साउन संक्रान्ती, वाह भदौ लगायतका यस क्षेत्रमा मनाइने महत्वपूर्ण चाडपर्व रुपमा हुन्। त्यसबाहेक मगर समुदायले मनाउने भुमे पर्व पनि यहाँको मुख्य स्थानीय चाड हो।

२.१.३ जनसांख्यिक अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार परुवतरुण गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २१ हजार ६७१ रहेको छ, जसमा पुरुष ९ हजार ९८५ र महिला ११ हजार ६८६ रहेको छ। जम्मा घरधुरी संख्या ४६८२ रहेको छ। परुवतरुण गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखा मार्फत २०७९/०८० अनुसार यस गाउँपालिकामा कुल घरधुरी संख्या ४६२५, जनसंख्या २६२८४ छ भने जसमा पुरुष १३०३४ र महिला १३२५० रहेको छ । जातजातीको आधारमा सबै भन्दा धेरै मगर ४९.८ प्रतिशत, क्षेत्री ३७.२ प्रतिशत, दलित ११.३ प्रतिशत, ठकुरी ०.३ प्रतिशत, वादी ०.३ प्रतिशत, नेवार ०.३ प्रतिशत, दशामी ०.२ प्रतिशत, पहाडी बाहमण ०.२ प्रतिशत र अन्य ०.३ प्रतिशत रहेका छन् । त्यस्तै सबैभन्दा बढी हिन्दु धर्म मान्ने ८०.२ प्रतिशत, प्रकृति १५.४ प्रतिशत, क्रिश्चियन २.९ प्रतिशत, १.९ बौद्ध प्रतिशत र मुस्लिम ०.०३ प्रतिशत रहेका छन् ।

आर्थिक रुपमा सक्रिय (१५-५९) उमेर समुहका जनसंख्या १२९१५ जना अर्थात ५९.५९ प्रतिशत रहेको छ । जनसंख्याको प्रवृति विश्लेषणमा सहयोग हुने दृष्टिकोणले राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसारको घरधुरी तथा जनसंख्या सम्बन्धि वडागत विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका 2: वडा अनुसार घरधुरी र जनसंख्या विवरण

वडा नं.	घरधुरी	जनसंख्या		
		पुरुष	महिला	जम्मा
१	६७५	१३६२	१५७७	२९३९
२	१०९६	२२४६	२६८२	४९२८
३	७४७	१४६५	१७६२	३२२७
४	८७९	२००६	२३५५	४३६१
५	८१८	१८३७	२११८	३९५५
६	४६७	१०६९	११९२	२२६१
जम्मा	४६८२	९९८५	११६८६	२१६७१

स्रोतः जनगणना २०७८

वडागत रपमा सभैन्दा िरै ररि ुरी र जनसंख्या वडा नं २ मा छ भने सभैन्दा थोरै ररि ुरी र जनसंख्या वडा नं. ६ मा रहेको छ ।

वडा अनुसार जनरनत्व

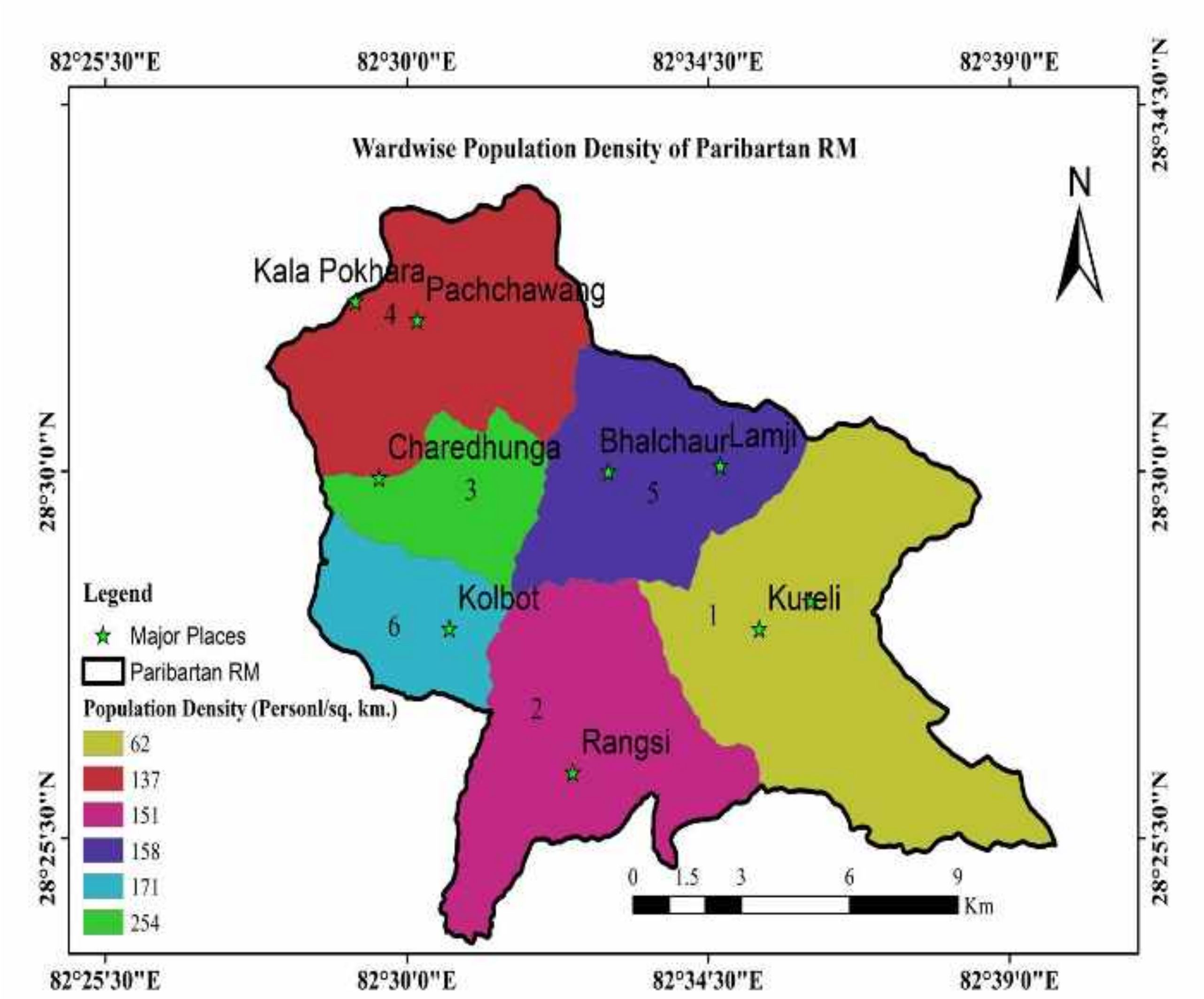

आगामी १५ वर्षमा जनसंख्या वृद्धिको प्रक्षेपण

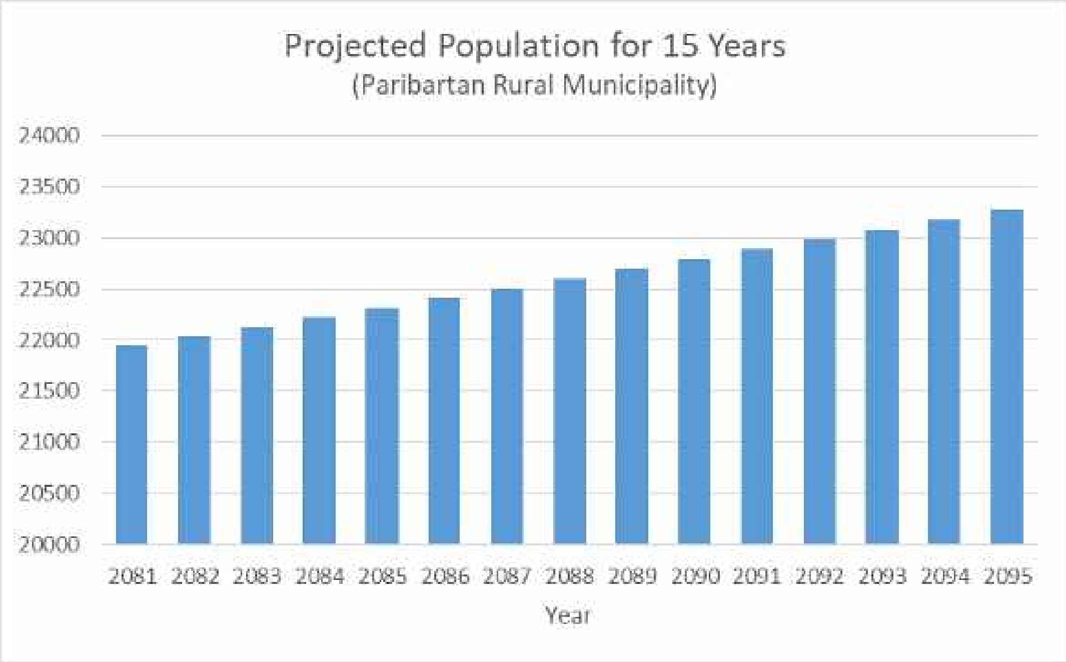

स्रोत १: जनसंख्या प्रक्षेपण

२.१.४ गाउँपालिकाको भू-उपयोगको स्थिति

	Waterbody	Forest	Riverbed	Built-up area	Cropland	Grassland	Other wooded land
2020	5	100350	9	67	58904	8510	13135
2010	6	102919	9		71553	2407	4186
2000	6	102107	9		74550	18	4388
1990	7	115193	9		61055	1763	3073

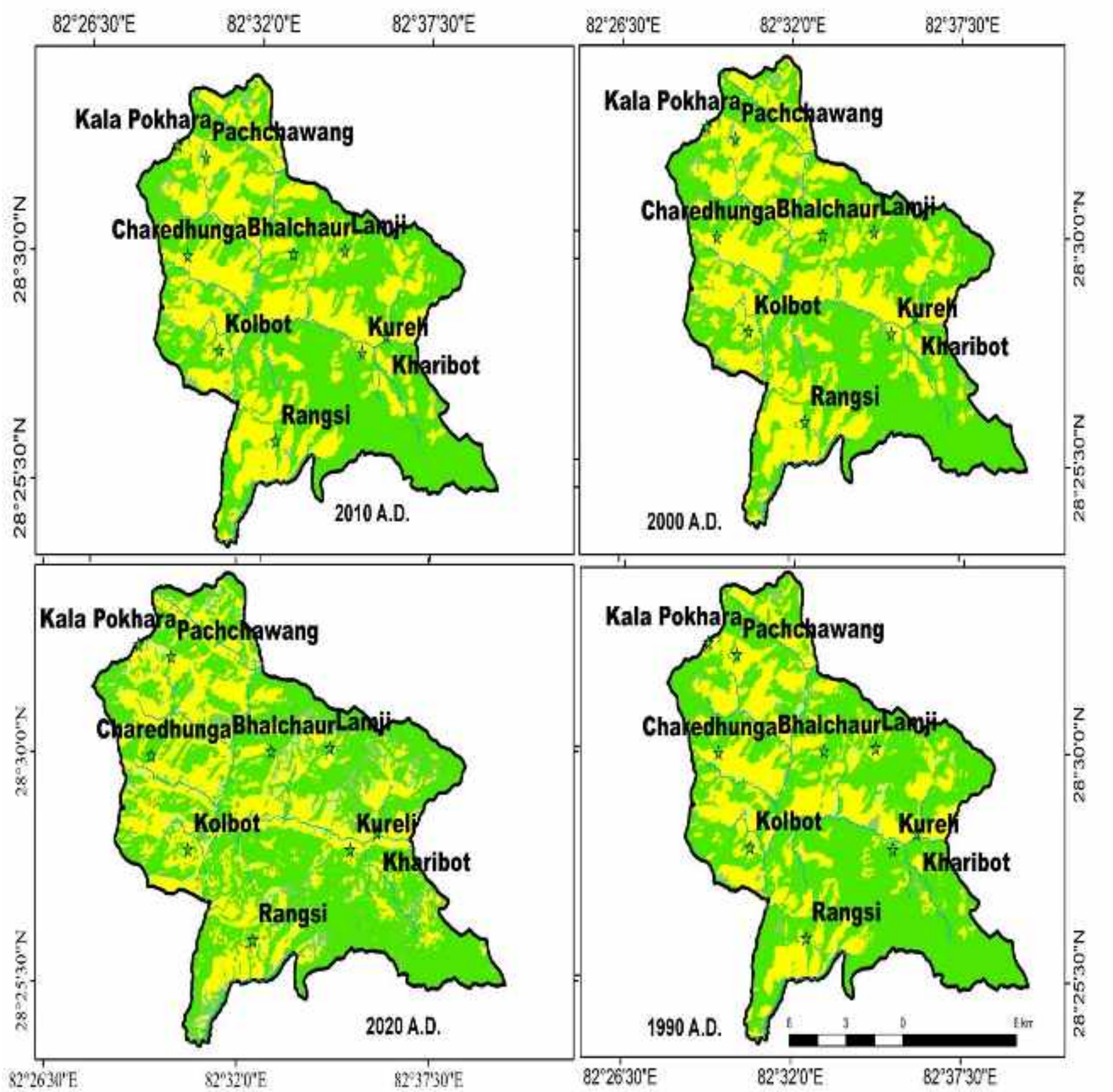

यस गाउँपालिकामा करिब ४९ प्रतिशत भू-भाग जंगलले ढाकेको छ भने झाडी बुट्यान क्षेत्र, चरन क्षेत्र पनि प्रशस्तै देखिन्छ । करिब २८ प्रतिशत भू-भाग खेतीयोग्य जमिन छ ।

२.२ आर्थिक अवस्था

२.२.१ कृषि, पशुपंक्षी तथा माछापालन

परिवर्तन गाउँपालिकाको प्रोफाइल २०७४ तथा पाँच वर्षीय कृषि विकास गुरुयोजना २०७९ अनुसार करीब २८ प्रतिशत भू-भाग खेतीयोग्य जमीन रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकामा करीब ७८.२ प्रतिशत जनता परम्परागत कृषि पेशामा आवद्ध रहेका छन्। जसमा खेतीपाती तथा पशुपंक्षी पालनमा संलग्न रहेको जनसंख्या विवरणमा उल्लेखित छ । कृषि जनगणना २०७८ अनुसार यस परिवर्तन गाउँपालिकामा ४३५५ कृषक परिवार रहेका छन् भने पशुपंक्षी पाल्ने कृषक परिवार संख्या ४१५७ रहेको छ

। ती मध्ये गाईगोर पाल्ने कृषक परिवार ३५०८ र गाईगोर संख्या ९६३४, राँगा भैसी पाल्ने कृषक परिवार २६१७, राँगा भैसी संख्या ५२२३, ाखा च्यांगा पाल्ने कृषक परिवार ३८३८ र ाखा च्यांगा संख्या २१५५६, भेडाभेडी पाल्ने कृषक परिवार ३३० र भेडाभेडी संख्या १२२०, सुँगुर/ ंगुर पाल्ने कृषक परिवार ८८ र सुँगुर/ ंगुर संख्या १६५, कु ुरा पाल्ने कृषक परिवार संख्या ३७६१ र कु ुरा संख्या ३७०७६ रहेको छ ।

परिवतन गाउँपालिकाको पंचवर्षीय कृषि विकास गुरयोजना २०७९ अनुसार ादानवाली तफ मकै उत्पादन ४६३१, गहुँ उत्पादन २२१२, आलु उत्पादन ३४५४.४, केराउ उत्पादन २०८ र ासुन उत्पादन १८३.८२ मेट्रिक टन रहेको छ भने फलफूल उत्पादनमा कागती २७३.३४ र सुन्तला उत्पादन १२०.४४ मेट्रिक टन छ, भने मासु उत्पादन १३० मेट्रिक टन र अण्डा उत्पादन ५४ हजार र दुध उत्पादन दैनिक करिव १६५ लिटर रहेको छ। माछापालनको सुरवात भएको छ भने सबै वडाहरमा परम्परागत रपमा मौरीपालन गरिरहेको अवस्था छ ।

यस गाउँपालिका वाट कृषि उपजको रपमा विशेष गरी मकै, आलु, सुन्तला, कागती, लसुन, भांगो जस्ता वस्तुहर लायात हुने गरेको छ । गाउँवासीको पमुख पेशा कृषि भएतापनि अधिकांश कृषकहर परम्परागत सीप र शैलीमा आश्रित हुनुका कारण उत्पादकत्वमा ास सुधार हुन सकेको छैन । परम्परागत िती पणाली जनानुकुल राटाको पेशा निर्दै गएको छ । कृषि पेशामा आफ्नो ज्यालाको समेत हिसाव राखे हो भने उत्पादनको मूल्यभन्दा ागत ढी भएको देखिन्छ ।

तालिका 3: कृषि उत्पादनबाट ाान आपूर्तिको आवस्था

समयवधि	जम्मा कृषक परिवार	पतिशत
१-३ महिना सम्म नपुग्ने	५७२	१३.१८
३ देखि ६ महिना सम्म नपुग्ने	१७१७	३९.६२
६ देखि ९ महिना सम्म नपुग्ने	६९३	१५.९९
१२ महिना वा सो भन्दा वढी	१३५३	३१.२१
जम्मा कृषक परिवार संख्या	४३३५	१००

सोतः परिवतन गाउँपालिकाको पाँच वर्षीय कृषि विकास गुरयोजना २०७९

२.२.२ भू-स्वामित्व

यस गाउँपालिकामा ररजग्गामा महिलाको स्वामित्व भएको ररधुरी संख्या १ पतिशत, जग्गा जमिनमा मात स्वामित्व भएको ररधुरी संख्या ५ पतिशत र जग्गा जमिनमा स्वामित्व नभएको ररधुरी संख्या ८४.२ पतिशत र उल्लेख नभएको १.५ पतिशत रहेको देखिन्छ ।

२.२.४ उदोग, क्यापार, क्यावसाय र आपूर्ति

गाउँ कायपालीकामा दतातभएका िरिउदम व्यवसायमा ५ वटा िखापािन, ३ वटा त्लािाई कटाई, एउटा कृष्श तथा पशुपािन र एउटा अलिी िगो तथा कपडा उदोग रहेका छन् । परवततत गाउँपालीकामा साना- उदोग तथा ध्यवसाय २३९ रहेको छ ।गीि उदोग, पानीरट, होटेि, व्यपार ध्यवसाय आदीिाई अलावायत दतातगनतपहि गनुपाछत।

कृष्श तथा निपैदावारमा आिरित उदोगहर जस्तैः अलिीको कपडा उत्पादन, नेपािी कागज उत्पादनको िािा रामो सम्भावना छ । गाउँपालीकाको वडा नबिर ४ सलिी िजार, वडा नबिर ३ र वडा नबिर ५ को िािजुरेमा फािमि िनी रहेको, अन्य ठाउँमा त्लासा तथा ढुंगा िनी रहेको हुनािे संर र पदेश सरकारसंगको सहकायमा अन्वेषण गरी िनी िलजको उपयोगवाट आत्थक समृद्ध हाँत्लािे गनतसककन्छ ।गाउँपालीकामा रहेका व्यवसायिाई तालीकामा देिाईएको छ ।

तालिका 4: **गाउँ पालीकामा दतातव्यावसाय**

क.स.	व्यावसायको नाम	संख्या
१.	ककराना पसि	७६ वाटा
२.	फेन्सी पसि	११ वटा
३.	मोिाईि पसि	२९ वटा
४.	नास्ता पसि	२९ वटा
५.	होटेि	१० वटा
६.	वकतसप	४ वटा
७.	उपचार क्लिलाक	४ वटा
८.	फेस हाउस	४ वटा
९.	फोटो स्टुडियो	३ वटा
१०.	आसानी त्लािी	१० वटा
११.	कुलार उदोग	१२ वटा
१२.	एगो भेट	१ वटा
१३.	टेिसित	१५
१४.	हाडवयस	४ वटा
१५.	स्टेशनरी पसि	५ वटा
१६.	सुनचाँदी पसि	३ वटा
१७.	हेरकलाङ	१ वटा

१८.	िि पिढी	१ वटा
१९.	कस्मेटिक पसल	८ वटा
२०.	तरकारी पसल	४ वटा
२१.	जुताचप्पल पसल	२ वटा
२२.	भाडा पसल	१ वटा
२३.	जल्दवुक्स पसल	१ वटा
२४	मल ि्नसफर	१ वटा

स्रोतः परिवर्तन गाउँपालिका

यस िहेक गाउँपालिकामा २३ वटा लामाणा व्यवसाय रहेको छ ।

२.२.५ मुख्य िजार केन्द्रहर

यस गाउँपालिका त्मात कुरेिी िजार, पुतिचौर, वागमारा िजार, दुईिििी िजार, आग िाि, काि पोिरा, भेरी िक्त, मौिहट िजार र ओवाङ िजार आदि स्थानीय िजार केन्द्रहर रहेका छन् । यी िजारहरमा दैनिक उपभोग्य सामान, कपडा पसल, भाडा पसल, मेल्डकल, हाडवेयर सामानहर आदि पाईन्छन् ।

२.२.६ पर्यटन

परिवर्तन गा.पा. त्मात रहेको पर्यटकीय दृष्टिकोणले सम्भावित स्थलहिर पहिचान गरी पर्यटकीय गन्तव्य िनाउन वडा नं. ३ मा रहेको परिवर्तन पाकलाई सुन्दर िगैचाको रपमा स्मातण, व्यागतमा जनयुदको िि परिवर्तन गा.पा. २ मा वतमान पिनिमन्ती पचण्डले सेल्टर लीएको स्थानलाई युद पर्यटन, गुरलिकि र थुलाकोट मन्दिरलाई िलालक पर्यटनको रपमा पवद्धन गनतसुर गररएको छ ।

शक्कद राजमाग,तदुइिििी—थवाङ हुँदै थवाङ, जिजि, महत, तकसेरा जाने पर्यटकको िला परिवर्तन गा.पा. लाई िमिाजट पोइन्टको रपमा व्यकास गनतसक्कने सम्भावना रहेको छ ।

२.२.७ आम्दानी, रोजगारी र वित्तीय सेवा

यस गाउँपालिकामा आम्दानीको स्रोतको रपमा कृषि पेशा र वैदेशिक रोजगारी नै प्रमुख हुन् ।गाउँपालिकाको करिव ७८.२ प्रतिशत जनसंख्या कृषि पेशामा आवद रहेको छ । गैर कृषि पेशमा करिव २२ प्रतिशत जनसंख्या संलग्न रहेका छन् यसमा व्यापार, लामाणा, यातयात र नोकरी प्रमुख हुन्। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार पालिकामा १० वषतभन्दा माथिका जनसंख्यामा साधारणतया ६६.३ प्रतिशत आर्थिक रपमा सक्रिय रहेको देखिन्छ ।जनगणना अनुसार १० वषतभन्दा माथिका उमेर समूहमा जम्मा ६ प्रतिशत वेरोजगार देखिए पनि गाउँपालिकामा रोजगारीको िला व्दएको लवेदन र आवधिक योजना तजुमाको कायशालाको छलफल अनुसार करीि २० प्रतिशत वेरोजगार रहेको अनुमान छ ।

हाल सम्म पालिकामा एउटा मात्रै िमिाजय ैकि रहेको छ ।केवल िरुवा रहेपनि गाउँवासीको वित्तीय सेवामा पहुँच अत्यन्तै कमजोर रहेको छ ।

२.२.८ सहकारी

यस पालिकामा हाल सम्म १३ वटा सहकारी दतातभइ संचालनमा रहेका छन् जसमध्ये ४ वटा कृषि सहकारी, ७ वटा बहुउदेशीय सहकारी र २ वटा बचत तथा ऋण सहकारी रहेका छन् ।

तालिका 5: **परुवतत गाउँपालिकामा दतातभएका सहकारी संस्था**

क.स.	सहकारीको नाम	ठेगाना
१	इरवाङ साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि	परुवतत ३ रोल्पा
२	पूर्मासा कृषि सहकारी संस्था लि.	परुवतत ४ रोल्पा
३	मक्तिी जनजागरण बहुउदेश्यीय सहकारी संस्था लि.	परुवतत ५ रोल्पा
४	पोल्छाभी कृषि जनसहकारी संस्था लि.	परुवतत १ रोल्पा
५	जनआवाज बहुउदेश्यीय सहकारी संस्था लि.	परुवतत ४ रोल्पा
६	दुईखोली कबिलियती वन बहुउदेश्यीय सहकारी संस्था लि.	परुवतत ४ रोल्पा
७	सचेतना कृषि जन सहकारी संस्था लि.	परुवतत ५ रोल्पा
८	त्वालीजुगी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	परुवतत ६ रोल्पा
९	सयपती बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	परुवतत ३ रोल्पा
१०	नमुना बहुउदेशेयीय सहकारी संस्था लि.	परुवतत १ रोल्पा
११	समादेशी बहुउदेशेयीय सहकारी संस्था लि.	परुवतत २ रोल्पा
१२	मौलिक शिक्षक कर्मचारी बहुउदेशेयीय सहकारी संस्था लि.	परुवतत ५ रोल्पा
१३	चर्मेली बहुउदेश्य सहकारी संस्था लि.	परुवतत ५ रोल्पा

२.३ सामाजिक अवस्था

२.३.१ शिक्षा

परुवतत गाउँपालिकाले शिक्षा पाशक्षेत्र तथा गाउँ शिक्षा योजना (२०७८/०७९-२०८२/८३) तर्जुमा गरेको छ जस अनुसार गाउँपालिकामा जम्मा ४६ वटा विद्यालयहरु छन् तत्समध्ये ४३ वटा सामुदायिक र ३ वटा निजी रहेका छन् । सामुदायिक तर्फ ३ वटा पारम्भिक बाल विकास, २४ वटा पारम्भिक, ४ वटा आधारभूत, ९ वटा माध्यमिक, ३ वटा उच्च माध्यमिक छन् भने निजी तर्फ पारम्भिक २ वटा र आधारभूत १ वटा रहेका छन् । बाल विकासकेन्द्र ७ वाट र सामुदायिक सिकाई केन्द्र ५ वटा रहेका छन् ।यस

गाउँपालिकाले प्राथमिक तहलाई विशेष जोड दिँदै कक्षा (९-१२) संचालित एउटा प्राविधिक विद्यालय संचालनमा रहँदै आएको छ। उपरोक्त विद्यालयहरमा वाल विकास केन्द्रमा छात्रतर्फ ५५१ र छात्रातर्फ ४५३ गरी कूल १००४ जना र कक्षा १ देखि १२ सम्म कूल ७२५२ जना विद्यार्थीहर मध्ये छात्रतर्फ ३६४६ र छात्रा तर्फ ३६०६ जना अध्ययनरत रहेका छन्।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकाको साक्षरता दर ७३.९ प्रतिशत छ जसमा पुरुष साक्षरता दर ८१.३ प्रतिशत र महिला साक्षरता दर ६७.७ रहेको छ ।सबै बालबालिकालाई आधारभूत तहसम्म शिक्षाका उपलब्धि गराउने राष्ट्रिय नीतिलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिएको छ। सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर वृद्धिका लागि आवश्यक पर्ने पूर्वाधार विकास, सुचना प्रविधि, शैक्षिक सामग्री, विज्ञान प्रयोगशाला लगायत शिक्षकको दरबन्दी व्यवस्थापन गरिएको छ। दलित बालबालिकाहरलाई छात्रवृत्ति, निःशुल्क शैक्षिक सामग्री तथा विद्यालय पोशाकको व्यवस्था गरिएको छ। गाउँ शैक्षिक योजना २०७८ अनुसार स्थानीय कला, संस्कृति, प्रविधि, भेषभुषा, रितिरिवाज जस्ता कुरा समेटी स्थानीय पाठ क्रम निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने प्रयास गरेको छ ।विद्यार्थी संख्या र भौगोलिक दुरीका आधारमा विद्यालय समायोजन गर्ने नीति लिएको देखिन्छ।

२.३.२ स्वास्थ्य तथा पोषण

यस गाउँपालिकामा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र ९ वटा, स्वास्थ्य चौकी ३ वटा, सहरी स्वास्थ्यकेन्द्र १, क्लिनिक केन्द्र १ वटा तथा १ वटा अस्पताल रहेका छन् । सबै वडामा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रको भवन निर्माण कार्यसम्पन्न हुँदै गरेका छन्। प्रसुती केन्द्र भएका स्वास्थ्य संस्थाहरमा कुरेली, राङसी, केवरी, पाछाङि र राङोट स्वाथ्य चौकी हुन् । खानेपानी, शौचालय, विद्युत, मोटरबाटोको सुविधा भने प्राय सबै संस्थाहरमा पुगेको छ । आफ्नै क्षेत्रमा विशेषज्ञसकीय सेवामा पहुँच पुऱ्याउन प्रदेशसरकार र गाउँपालिका वडा नं. २ मा १५ शैयाको अस्पताल निर्माणाधीन छ ।

उपरोक्त प्रकहरको अतिरिक्त स्वास्थ्य संस्थाहर प्रभावकारी सञ्चालनका लागि आवश्यक भवनको अभाव,

एम्बुलेन्स सेवामा सबैको पहुँच नभएको, न्यून भोल्टेजको विद्युत सेवा, शुध्द खानेपानी, विरामीका लागि अलग्गै शौचालय, अपर्याप्त जनशक्ति र दक्ष एवं तालिमको अभाव जस्ता समस्याहर देखिएका छन । बालबालिकामा

कुपोषण लगायत उमेर अनुसार कम तौल अझै शुन्य संख्यामा आउन सकिरहेको छैन। झाडापखाला, स्वासप्रस्वास जस्ता सङ्क्रामण रोगहरवाट स्थानीयहर प्रभावित हुँदै आएका छन। यसतर्फ स्वास्थ्य सचेतनाको आवश्यकता रहेको महसुस हुन्छ । मातृमृत्यु, नवजात तथा शिशुको मृत्यु, ५ वर्षमुनीका बालबालिका मृत्युमा उल्लेखनीय प्रगतिको संकेत देखिन्छ । क्यान्सर, उच्च रक्तचाप, मधुमेह, मुटु, क्षयरोग जस्ता रोगहरको निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण भने पालिकावाट हुँदै आएको पाइन्छ ।

२.३.३ खानेपानी तथा सरसफाई

गाउँपालिका भित्र पाइपलाइन मार्फत खानेपानी प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या ६६.१ प्रतिशत, मुलधाराको पानीको स्रोत प्रयोग प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या ३९.५ प्रतिशत र खोला/कुवा/झरनाको पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या २.५ प्रतिशत रहेको छ ।

२.३.४ ैिलाक समानता र सामाम्जक समावेशीकरण

अशि जेष नागररक तथा अपांगता नागररकिाई सबिम्मि ति वडा कायातियि समन्वय गरी सामाम्जक सुरका भिा रर दैिमा गई पदान गररने कामको सुरवात भएको छ। एकि मकहिा, जेष नागररक, फरक कमता भएका वयमि, ववशेष संरकणको आवशयकता भएका िािाििका, सीमान्तकृत र िोपोन्मुि समुदायका िािा राजयको तफबाट भएको सामाम्जक सुरकाको वयवस्थािाई कायान्वयनमा उचच पाथलमकता ददइ यातायात, स्वास्थय र मशाका सेवा लनःशुल्क गने कायको सुरवात गररएको छ । एकि मकहिा, कहंसा तथा दन्द पीलडत मकहिा र पछालड पाररएका मकहिाहरको िािा सशमिकरण कायकम संचािन गररएका छन। सामाम्जक सुरका भिा ैंकिङ पणािी माफत्त ववतरण गने पनि गररएको छ।

२.४ भौतिक पूर्वाधारको अवस्था

२.४.१ सडक तथा यातायात

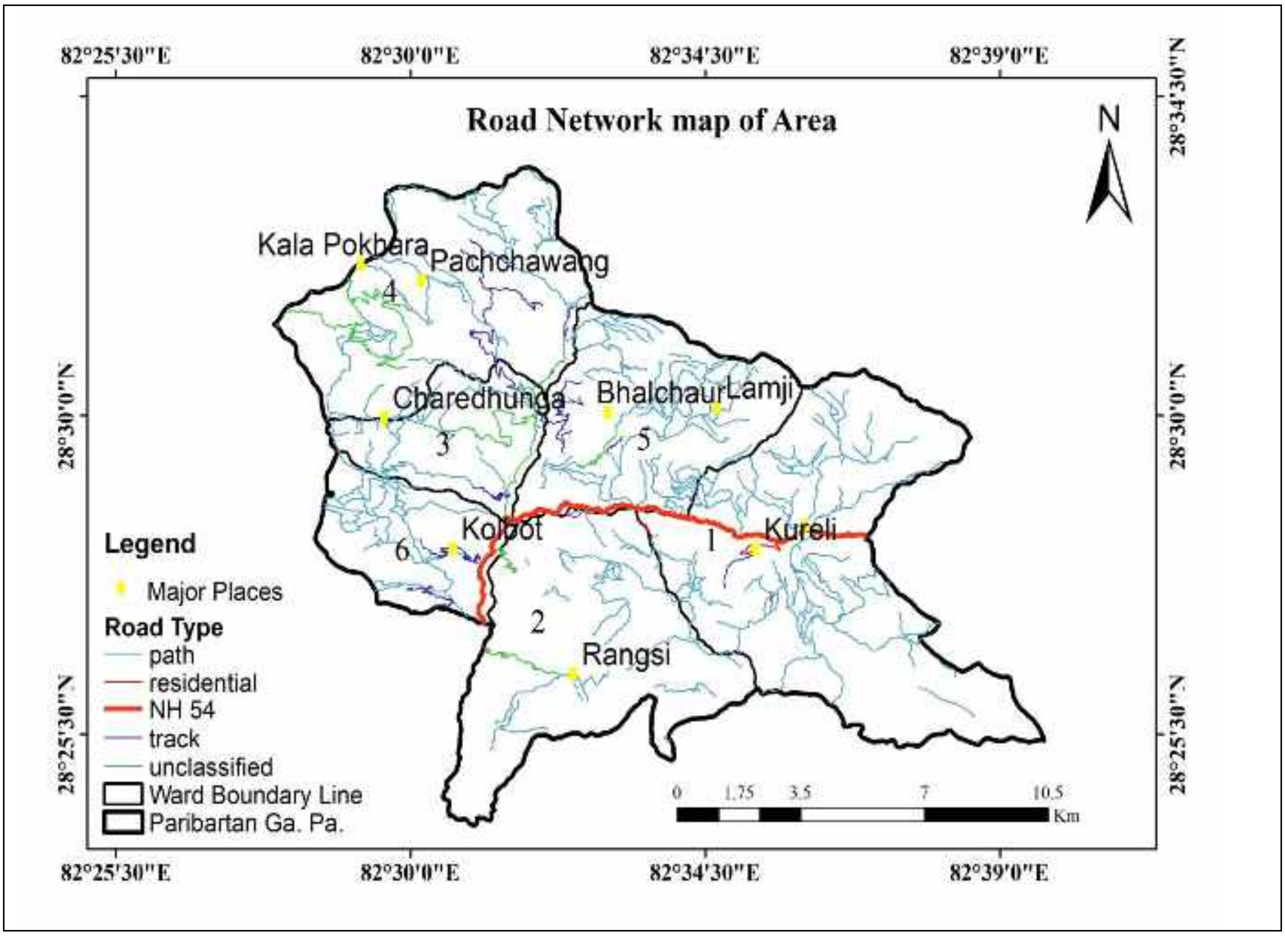

परिवर्तन गाउँपालिकाको सडक यातायात गुरुयोजना अनुसार गाउँपालिका भित्र जम्मा २६३.५६ कि. मि. Earthen Road छ । यस सडक यातायात गुरु योजना अनुसार थप ३१७.१२ कि.मि. सडक प्रस्ताव गरिएको छ, जम्मा १२७ वटा सडकको लम्बाई ५८०.६८ कि. मि. प्रस्ताव गरिएको छ । गाउँपालिका भित्र "क" वर्गको सडक १११.९९, "ख" वर्गको सडक ८४.७८ कि.मि.,"ग" वर्गको सडक ११३.०२ कि.मि. र "घ" वर्गको सडक २७०.८९ कि.मि. प्रस्तावित रहेको छ । राजमार्गबाट मुख्य-मुख्य वस्तीहरु, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी तथा विद्यालयहरु जोडने सडक प्राथमिकतामा राखी स्तरउन्नति गर्नु उपयुक्त हुन्छ । यस गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोत न्यून रहेको, भौगोलिक विकट र छरिएर रहेको वस्तीको कारणले पूर्वाधार निर्माण र सेवा प्रवाहको लागत महँगो भइ दिगो आर्थिक स्रोतको व्यवस्थापन गर्न कठिन देखिन्छ, एकीकृत वस्ती निर्माण गर्न सकेको खण्डमा पूर्वाधार र सेवा प्रवाहको लागत घटाई आर्थिक विकासमा लगाउन सकिन्छ ।

२.४.२ विद्युत, वैकल्पिक उर्जा तथा इन्धन

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार बिजुली प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या ४५२१ (९६.६ प्रतिशत), सौर्यऊर्जा प्रयोग गर्ने घरधुरी १४१ (३.० प्रतिशत) रहेका छन् । इन्धनको रुपमा एल.पी. ग्याँस प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या १४० (३.० प्रतिशत), दाउरा प्रयोग गर्ने घरधुरी ४४६५ (९५.३ प्रतिशत) र गोबरग्याँस प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या ६० (१.३ प्रतिशत) रहेका छन् ।

२.४.३ सूचना, संचार तथा प्रविधि

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकाको कुल घरधुरी मध्ये मोबाइल सुविधा भएको घरसंख्या ८५.५ प्रतिशत, इन्टरनेट सुविधा भएको घरसंख्या ९८ (२.१ प्रतिशत) रहेको छ ।

त्यस मध्ये पनि ७२.७ प्रतिशतले स्मार्टमोबाइल प्रयोग गर्दछन् र १२.८ प्रतिशत घरधुरीले सामान्य मोबाइल प्रयोग गर्ने गरेका छन्, इन्टरनेट सुविधा भएको घरसंख्या ९८ (२.१ प्रतिशत) रहेको छ ।

२.४.४ सिंचाई

कृषि विकास योजना २०७९ अनुसार यस गाउँपालिकामा कुल खेतीयोग्य जमिनको ७९ प्रतिशत जमिनमा आकाशे पानीको भरमा खेतीपाती हुँदै आएको छ । करिब २१ प्रतिशत खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा पुगेको छ । वडा न. ३ र ५ मा पानीको रामो स्रोत भएको तर अन्य चार वटा वडाहरुमा पानीको स्रोत कम देखिन्छ । सबै वडाहरुमा लिफ्ट सिंचाईको माग रहेको र वडा न. ४ को केही ठाउँमा लिफ्ट गरी पानीको व्यवस्था गर्ने प्रयास भइरहेको छ ।

२.५ वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

वनले ढाकेको क्षेत्रफल करिब ८,००० हेक्टर अर्थात ४९ प्रतिशत रहेको छ । यो राष्ट्रिय औषत भन्दा माथि हो । यस गाउँपालिका क्षेत्रमा सरकारी वन, सामुदायीक वन, कबुलियती वन र केही धार्मिक वन समेत रहेका छन्। त्यस्तै कुल जमिनको करिब २४ प्रतिशत क्षेत्र झाडी, बुट्यान, खर–पात, चरन, पर्तीऐलानी, नदीनाला, बगर आदिले ओगटेको छ । यस गाउँपालिकाको हावापानी समशीतोष्ण किसिमको भएको हुनाले सल्ला प्रजातिका कोणधारी वनस्पतिहरु बढी पाईन्छन् । उचाई अनुसार यस गाउँपालिकामा पाइने मुख्य वनस्पतीमा उत्तीस, पैयुं, ओखर, सुईया, गुराँस, सल्ला, अंगेर, बाँझ, खसु, हरिहरे आदी छन्। यस गाउँपालिकाको वनमा करिब ४० प्रकारका बहुमुल्य जडिबुटीहरु पाईन्छन्। ती मध्ये तेजपात, टिमुर, काउलो, अल्लो, सुगन्धवाल, चिराईतो, कुटकी जस्ता जडिबुटीहरु यस क्षेत्रबाट निर्यात हुने गरेका छन्। त्यसबाहेक बोझो जोनी, तारे, हताजोर, चाँदीजोर, नागबेली, महझरी, ढुंगेफूल, सतुवा जस्ता जडिबुटीहरु पनि पाईन्छन्।

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा विपद जोखिम तथा व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले हेर्दा जोखिमपूर्ण अवस्था रहेको पाइन्छ । यहाँ जलजन्य प्रकोप खासै छैन किनभने यस गाउँपालिकामा कुनै ठूला नदीहरु छैनन तर साना ठूला पहिरोको जोखिम उच्च देखिन्छ । मेसिनको प्रयोग गरी भिरालो जमिनमा जताततै मोटरबाटो खनिएले यस प्रकारको जोखिम अझै बढाएको छ । यस गाउँपालिकामा लामो भएका बाटोहरु पूर्वाधारहरु लामो गुणस्तरीय वातारणीय प्रभाव अध्ययन विना गरेको पाईएकोले यसबाट वातावरणीय लगायत अन्य जोखिमका सम्भावना बढी देखिन्छन् । साधारणतया मध्यपहाडी क्षेत्रमा जलवायु उत्पन्न विपदहरुमा प्रमुख रुपमा खडेरी, बाढी,

पहिरो, रोग किटाणु, हुरी तिास, डढेी, अतिना आदी रहेका छन् । यस मध्ये परिवतन गाउँपालिकिा केतमा पहिरो, डिेरी र वनमा िागने डढेीिको जोखिम उच्च छ ।

२.६ संस्थागत विकास र सुशासन

आन्तरिक आयको वृद्धि तथा दिगो विकासका िागि कर पशासनिाई व्यवस्थित िनाइएको छ। एक िाि भन्दा माथिको कुि िागत भएका पत्येक योजनामा अनिवायतरुपमा सावजनिक सूचनापाटीमा राखे व्यवस्था गरिएको छ।

परिवतन गाउँपालिकािे पालिकाभित्र आवश्यक पसाशनिक इकाई, शािा, उपशािाहरुको समेत कायतविवरण संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेकण पतिवेदन २०७९ तजुमा गरी कायपालिका िाट पारित गरेको छ । गाउँपालिकामा कायरत कमचारी तथा पदाधिकारीहरुको कमता अभिवृद्धि सम्बन्धी कायक्रमहरु संचािन भएका छन्।त्यसै गरी हािसम्म ४० वटा स्थानीय कानूनहरुको तजुमा गरी कायान्वयनमा रहेको छ ।

सुशासनका िागि आत्मिक पारदशिता भने नीति कायान्वयन गनतकायपालिका सदस्यहरुको सम्पत्ति विवरण सम्बन्धित िकायमा बुझाउने गरेको छ। जनतािाई दिइने सेवािाई चुस्त र सरि वनाउनका िागि सिै वडा कायाितयहरुिाई इन्टरनेटको माध्यमिाट जोडिएको छ। अनिाइन व्यक्तिगत रटना दताको कायतसिै वडाहरुमा विस्तार गरिएको छ । स्थानीय सरकारिाट पदान गरिने सेवािाई जनउत्तरदायी िनाउन गाउँपालिका र पत्येक वडा कायाितयहरुमा नागरिक वडापत, सुशासन हेल्प डेस्क, नागरिक भेटि, सावजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परिकण, अनुगमन संयन्त्र र कायपणािीिाई पारदशी वनाउँदै गाउँपालिकाको वेवसाईट निरन्तर अदावधिक गरिएको छ ।

२.७ िजेट विश्लेषण

परिवतन गाउँपालिकािे संरीय शासन पणािीको पादुभाव पिित पहिि आ. व. २०७४।७५ को अत्यन्त संक्षिप्त िहेक आ. व. २०७५।७६ देखि आ. व. २०८०।८१ सम्मको छवटा वार्षिक नीति तथा कायक्रम ल्याइ कायान्वयन गरेको छ । आिारभूत सेवा सुविधा उपर गाउँिेासीको पहुँच िढाउन वडा कायाितयहरुको कमता िढाउँदै िगेको छ ।

चािु आ.व. २०८०/०८१ का िागी संरीय सरकारिाट पाप हुने समािीकरण अनुदान ८ करोड ५७ िाि, शशत अनुदान चािु तफत १८ करोड ७० िाि, शशततअनुदान पुँजीगत तफत १ करोड ३० िाि, विशेष अनुदानतफत १ करोड १५ िाि र राजश िाँडफाँड िपतको ८ करोड ९० िाि २३ हजार ५ सय गरी कुि ३९ करोड १७ िाि, २३ हजार ५ सय िजेट विनियोजन भएको छ । यस्तै पदेश सरकारिाट समािीकरण अनुदान ५८ िाि १७ हजार, राजस्व िाँडफाँड िपत ३१ िाि ३३ हजार ३ सय ८४ रुपैयाँ, समपुरक अनुदान १ करोड, शशततअनुदान (पुँजीगत) ८० िाि र शशततअनुदान चािु १ िाि ५० हजार गरी कुि २ करोड ७१ िाि ३ सय ८४ रुपैयाँ अनुमानित िजेट पाप भएको छ । यस्तै आ.व. २०८०/८१ मा गाउँपालिकाको आन्तरिक आम्दानी ३५ िाि ५० हजार हुने पकेपण गरिएको छ ।
कुि िजेट ४२ करोड २३ िाि ७३ हजार ८ सय ८४ रुपैयाँ मध्ये चािुतफत २८ करोड २८ िाि ५६ हजार ८ सय ८४ रुपैयाँ अथात ६६ पतिशत र पुँजीगततफत १३ करोड ९५ िाि १७ हजार अथात ३४ पतिशत िजेट विनियोजन भएको छ ।

गाउँपालिकालाई उल्लेख्य स्रोत नेपाल सरकार राजश्व बाँडफाँड, वित्तीय समानीकरण अनुदान लगायत अन्य अनुदान, प्रदेश सरकारबाट प्राप्त सबै प्रकारका अनुदान र शुल्कको बाँडफाँड बाट प्राप्त भएका छन्। लगानीलाई मूलरुपमा शिक्षा, स्वास्थ्य, सडक यातायात, कृषि, पशु, जलविद्युत, पर्यटन र उद्योग क्षेत्रमा प्रवाह गरिएको छ। संरचनागत रुपमा स्थानीय स्रोत परिचालनमा उल्लेख्य सुधार हुन नसक्दा अधिकांश लगानी सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारमा निर्भर रहेको छ ।

गत आ.व. २०७९/८० मा कार्यालयोन्मुख पुँजीगत बजेटको खर्च ९१.१६ प्रतिशत र चालु तर्फ कार्यालयोन्मुख बजेटको ८३.०९ प्रतिशत खर्च गरेको देखिन्छ, बजेट कार्यान्वयनको अवस्था राम्रो देखिन्छ । तर चालु आ.व. मा कुल बजेटमा चालु खर्चको अंश ६६ प्रतिशतको हाराहारीमा छ ।कुल बजेटमा चालु खर्चको अवस्था बढ्दै जानु समस्याको रुपमा रहेको छ। वडास्तरीय सेवाहरु वडाहरुबाट प्राप्त भएपनि खर्च सम्बन्धी कामहरु गाउँपालिका कार्यालयबाट भई आएको छ । विविध व्यवस्थित गर्न विद्युतीय प्रणाली सुरु प्रयोग गरिएको छ । संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदानहरु आवश्यकता वर्षसंगै खासै वृद्धि भएको छैन ।

परिच्छेद ३-दीर्घकालीन सोच तथा अवधारणा

३.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले तीनै तहका सरकारहरुको अधिकारलाई सूचीकृत गरेको छ। यस्तो अधिकारको प्रयोग गर्दा तीन तहका सरकार बीच सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वय कायम गनुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच कार्यजिम्मेवारीको बाँडफाँडका आधारमा नै आवश्यक स्रोतको समेत व्यवस्था गरेको छ।योजनाबद्ध ढंगले विकासका कार्ययोजना अगाडी बढाई गाउँपालिकालाई समृद्ध बनाउने क्रियाहरु स्थानीय नीतिहरुमा प्राथमिकता साथ उल्लेख गरिएको छ । आर्थिक रणनीतिहरुको माध्यमबाट उच्चतम आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्दै अन्तरस्थानीय तहस्तरको प्रतिस्पर्धामा अगाडी बढ्न सार्वजनिक चितलाई प्राथमिकीकरणको सिद्धान्त अनुरुप पारदर्शी, जवाफदेहीपूर्ण तथा प्रशंसनीय बनाइ अगाडी बढ्नु पर्ने आवश्यकता गाउँपालिकाले महसुस गरेको छ। यसै सन्दर्भमा लुम्बिनी प्रदेशको प्रथम आवधिक योजनाले (२०७६/७७-२०८०/८१) आवधिक योजना, वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तर्जुमा र कार्यान्वयन चरणमा एकरुपता तथा समन्वय कायम गर्ने नीति लिएको छ । त्यसै गरी पन्ध्रौं योजनाको (२०७६/७७ - २०८०/८१) राष्ट्रिय सोच र क्रिया हासिल हुने गरी स्थानीय तहमा समन्वयात्मक, नतिजामुखी र सहभागी योजना तर्जुमा पद्धतिको विकास गर्ने पृष्ठभूमिमा गाउँपालिकाले उपलब्ध साधन स्रोतको उपयोग र योजना अनुशासन कायम गर्दै दिगो विकासका क्रिया हासिल गर्नका लागि आवधिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा जानु अपरिहार्य भएको छ ।

३.२ अवसर र चुनौती

<u>अवसर</u>

स्थानीय नागरिकको चाहनालाई सम्बोधन गर्न आर्थिक सामाजिक विकास हासिल गर्न देहायका मूख्यमूख्य अवसरहरु उपलब्ध छन्। विषयक्षेत्रगत अवसरहरु विस्तृतमा सम्बन्धित अध्यायमा उल्लेख गरिएका छन् ।

- कुल क्षेत्रफलको करिब २८ प्रतिशत खेतीयोग्य जमिन रहेको हुँदा कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि र कृषिक्षेत्रको आधुनिकीकरण र व्यवसायीकरण गर्न सकिने सम्भावना छ।
- ४८.८ प्रतिशत भन्दा बढी वन क्षेत्र रहेकाले वन पैदावार सम्बन्धी उद्योगको प्रशस्त सम्भावना भएको।
- कृषि र वनमा आधारित उद्योगहरु मार्फत रोजगारी वृद्धि तथा उत्पादित सामानको निर्यात गरी आर्थिक लाभ लिन सकिने ।
- गाउँ क्षेत्रको जनसङ्ख्या मिश्रित सामाजिक र समावेशी रहेको छ ।
- खानी खनिजको उत्खनन गरी स्थानीय स्तरमा रोजगारी सिर्जना गर्न सकिने सम्भावना छ ।
- सांस्कृतिक पर्यटन तथा युद्ध पर्यटनको अवसर रहेको ।

<u>चुनौती</u>

गाउँपालिकाको आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने सिलसिलामा देहायका मुख्यमुख्य चुनौती रहेका छन् । विषयक्षेत्रगत चुनौतीहरु विस्तृतमा सम्बन्धित अध्यायमा उल्लेख गरिएका छन् ।

- युवाहरुलाई कृषि पेशा तर्फ आकर्षित गर्ने काम वर्तमान सामाजिक निर्क्यौल र कृषि क्षेत्रको कमजोरीका कारण सरल छैन ।
- स्थानीय स्तरमा रोजगारीका अवसर सिर्जना गरी युवा पलायन रोक्नु ।
- सिंचाइस्रोत स्रोत र साधनको प्रयोगबाट सबै क्षेत्रीयोग्य जमिनमा सिंचाईको व्यवस्था तथा अन्य आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको निर्माण गर्नुपर्दछ ।
- मानव पूँजी निर्माणका लागि शिक्षा र स्वास्थ्यको गुणस्तर सुधार गर्नुको साथै आर्थिक स्रोत र जनशक्ति उपलब्ध हुन नसक्नु ।
- अन्धविश्वास, कुरीति तथा महिला हिंसा घटनाहरुमा कमी ल्याई शान्ति सुरक्षा कायम राख्नु ।
- वर्षेनी आइपर्ने विपदहरुसँग सामना गर्दै निजनको नोक्सानी हुनबाट बचाउनु र यी विपदहरुसँग सामना गर्नको लागि उपयुक्त संयन्त्र निर्माण गर्नुपर्ने ।
- गाउँपालिकाले दिने सेवा तथा अन्य कार्यहरुलाई छिटो छरितो ढंगले सम्पन्न गरी सरकारी सेवा जनमैत्री बनाउनु तथा विकासका आयोजनाहरु समयमा नै सम्पन्न नहुने प्रवृत्तिको अन्त्य गर्नुपर्नुका साथै भ्रष्टाचार मुक्त गाउँपालिका बनाउनु ।
- अवैज्ञानिक तथा जथाभावी सडक विकासले वातावरणीय जोखिम बढ्दै जानु ।

३.३ दिगो विकासका लक्ष्यहरु सँग आवधिक योजनाको तादम्यता

दिगो विकास लक्ष्य सन् २०३० सम्ममा सबै प्रकारका गरिबीको उन्मूलन गरी न्यायपूर्ण र सुरक्षित विश्व निर्माण गर्ने परिकल्पना हो। दिगो विकास लक्ष्यको सफल कार्यान्वयन सबै तहका सरकारको क्रियाशीलताबाट मात्रै हुन सक्दछ। यसमा प्रत्यक्ष सेवा प्रवाह, स्थानीय पूर्वाधार विकास लगायतका कार्य स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रमा पर्ने भएको र दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्ने महत्वपूर्ण जिम्मेवारी स्थानीय तहमा रहेको छ। तीनै तहका सरकारहरुलाई संविधान र कानूनद्वारा प्रदत्त कार्यजिम्मेवारी मध्ये सेवा प्रवाह, सुशासन र स्थानीय पूर्वाधार विकास लगायतका कार्यहरु स्थानीय तहको प्रमुख कार्यक्षेत्र हुन्। दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न यसको स्थानीयकरण गर्ने क्रममा सूचक लक्ष्य हरु हासिल हुने किसिमले योजना तर्जुमा र लगानी व्यवस्थापनको महत्वपूर्ण जिम्मेवारी समेत स्थानीय तहमा रहन गएको छ ।

शुन्य गरिबी, भोकमरीको अन्त्य, सम्मानित काम तथा आर्थिक उन्नति, असमानताको न्यूनीकरण जस्ता दिगो विकासका लक्ष्यहरुलाई परिवर्तन गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना तर्जुमा गर्दा आन्तरिकीकरण गरी नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा जनाएका दिगो विकास लक्ष्य सम्बन्धी प्रतिबद्धता पूरा गर्न आवधिक योजनामा निम्न कुराहरु समावेश गरिएको छ :-

- नागरिकको मौलिकहकका सम्बन्धमा स्थानीय तहमा रहेको सार्वजनिक सेवाको महत्वपूर्ण जिम्मेवारी,
- स्थानीय स्रोत साधनको अधिकतम परिचालन,
- दिगो विकास लक्ष्यलाई स्थानीय परिवेश अनुसार प्राथमिकीकरण,
- जनसहभागिताको प्रवर्द्धन,
- स्रोतको दोहोरोपनको न्यूनीकरण

३.४ गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच

नेपाि सरकारि १५ औ योजनाको आिारपत माफत्त बि.सं. २१०० को िािा तिएको दीर्घकालीन सोच "समृद नेपाि सुिी नेपािी" र ि्मिवनी पदेश सरकारि तिएको दीर्घकालीन सोच "समृद ि्मिवनी: आत्मलनभर पदेश" रहेको छ । संरीय सरकार र पदेश सरकारि तिएको दीर्घकालीन सोच तथा त्यसको ममतिाई आत्मसाथ गदै परवतत्त गाउँपालिकाि आफ्नो भौगोतिक अवस्थिता, आर्थिक एवं सामाजिक अवस्था, साँस्कृतिक बिबििता, पाकृतिक शोत तथा सम्पदाहर िगायत स्थानीयहरको आशा अपेकािाई सबोिन हुने गरी दीर्घकालीन सोच तनिारण भएको छ ।

"कृषि, पयटन, शिका, स्वास्थ्य, पाकृतिक सोत र पूवािार : समृद परवततको िरियो आिार"

परवतत्त गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच सामान्यतः आवतिक योजना अवतिमा पाप हुने अवस्था नभई दुई तीन दशक अवतिसम्मको आदशतकल्पनाको रपमा तय गररएको छ । गाउँपालिकाको यस दीर्घकालीन सोच तनिारण गदात गाउँपालिकामा बक्रयाशीि राजनीतिक दिका पतततनतिहर, विषयगत शािाका कमचारीहर, नागररक समाजका पतततनतिहर िगायत सरोकारहरवािाको सहभातगता र आमसहमतिको आिारमा सकेसम्म गाउँपालिकाको समबिगत पकािाई झल्काउने गरी तय गररएको छ ।

३.५ समबिगत िक्ष्य

कृषिमा आिुतनकीकरण, यान्त्रिकीकरण, व्यवसायीकरण, पयटकीय पूवािार तनमाण, औदोतगक बिकास, गुणस्तरीय एवं पाबितिक तथा व्यवसायिक शिकाको उपिब्िता, सवसुिभ र सहज स्वास्थ्य सेवामा पहुँच अतभवृबद, तिङ्गकत वगतिाई मूिपवाहीकरण गरी स्वगो वातावरणमैती भौतिक पूवािारको तनमाण, वातावरणीय स्वच्छता बिपद जोखिम न्यूनीकरण, सुशासनको पत्याभूत गदै नागररकहरको जीनव स्तरमा सुिार भएको हुनेछ ।

३.६ विषय केतगत उदेश्यहर

आर्थिक बिकास

उदेश्य: स्थानीय अथतन्तमा गततशीिता ल्याई रोजगारी एवं आय आजतनवाट आमनागररकको आर्थिक स्थितिमा सुिार ल्याउनु

सामाजिक बिकास

सामाजिक सेवा सुबििाहरमा सवै वगतसमुदायको पहुँच अतभवृबद गदै समन्यायिक समाजको तनमाण गनुत

पूवािार बिकास

पूवािारहरको बिकास र बिस्तार गरी आिारभूत सेवा सुबििाको पहुँचमा अतभवृबद गदै आमनागररकहरको जनजीवनमा सहजता ल्याउनु

वन, वातावरण तथा बिपद व्यवस्थापन

विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा जैविक विविधता एवं प्राकृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण, संवर्द्धन गर्दै दिगो उपयोग गर्नुपर्ने

सुशासन तथा संस्थागत विकास

संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, पारदर्शी,उत्तरदायी सुशासनको प्रत्याभूति गराउनु ।

३.७ गाउँपालिका समृद्धिको आधार

गाउँपालिकाको सोच ***"कृषि, पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य, प्राकृतिक स्रोत र पूर्वाधार : समृद्ध परेवतत्तको दिगोयो आधार"*** अनुरुप सबै प्रकारका स्रोतको उपयोग गरी कृषि, पर्यटन र उद्योग लाई आर्थिक अवसरका रुपमा रुपान्तरण गर्ने उद्देश्य राखि गाउँपालिकाको सोच अनुरुप रणनीतिहरु कार्यान्वयन गर्दै लगेको छ। यस आवधिक योजना गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोचमा आधारित भएर कार्यान्वयन गरिएको छ । गाउँपालिकामा रहेका प्राकृतिक, सामाजिक तथा आर्थिक स्रोतको परिचालन गर्दै समृद्धिका क्रियाकलापहरु हासिल गर्नसकिने आधारहरु स्थापित गरिएको छ ।

३.७.१ कृषि

कुल क्षेत्रफलको करिब २८ प्रतिशत भूभाग अर्थात ४५.५७ वर्गकि. मि. खेतीयोग्य जमिन रहेको छ । यहाँ विशेष गरी मकै, गहुँ, आलु, सिमी, केराउ, सुन्तला, कागती, सिमी/भटमास, आँप, केरा, भांगो, अलैंची, ओखर, वन्दा, काउली, काँक्री, स्याउ, रायो, आदुवा, बेसर, खुर्सानी आदीको रामो उत्पादन हुने भएकोले कृषि क्षेत्रको व्यावसायिकरण नै गाउँपालिकाको समृद्धिको प्रमुख आधार हो ।

३.७.२ पर्यटन

परेवतत्त गा.पा. स्थित रहेको पर्यटकीय दृष्टिकोणले सम्भावित स्थलहरु पहिचान गरी पर्यटकीय गन्तव्य बनाउन वडा नं. ३ मा रहेको परेवतत्त पाखालाई सुन्दर बगैचाको रुपमा विकास, विगतमा जनयुद्धको बेला परेवतत्त गा.पा.२ मा वर्तमान पतिनिमन्ती पचण्डले सेल्टर लिएको स्थानलाई युद्ध पर्यटन र थुलाकोट मन्दिरलाई धार्मिक पर्यटनको रुपमा प्रवर्द्धन गर्नसकिन्छ ।

शहीद राजमार्गमा दुईलो बाटो—थवाङ हुँदै थवाङ, जाजर्कोट, महत, तकसेरा जाने पर्यटकको लागि परेवतत्त गा.पा. लाई ट्रान्जिट पोइन्टको रुपमा विकास गर्नसकिने सम्भावना पहिचान गरिएको छ ।

३.७.३ वन तथा वन पैदावार

करिब ४८.८ प्रतिशत रहेको वन क्षेत्रलाई समृद्धिको आधारको रुपमा विकास गरी वनबाट आम्दानी, रोजगार सिर्जना र जीवनस्तर उकास्न जडिबुटी र जैविक विविधताको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने नीति लिएको, सफा, सुन्दर र हरियाली गा.पा. निर्माणका लागि हरित सडक, खाली जग्गामा वृक्षारोपण, बाँस रोपण, रुख तथा बाँसदारा तटबन्धन, सामुदायिक भवनको संरक्षण, खाली ठाउँमा वृक्षारोपण कार्यक्रम गरिएको छ।

३.७.४ खानी खनिज

फ िमि िनी सर्ल िजार वडा नबर र ४, ३ र ५ (ि लिजुरे), ि री, ढुंगा ि िनी र त्सासाको ि िनीहर रहेकोि त्सानीहर को उत ि नन तथा पयोगवाट रोजगारी त्साजता गदै आत्थाक समृद्ध हाँत्सा ि गनतसक्ननछ।

३.८ परमाणातमक ि किय

आवल्तिक योजना अवल्तिमा हात्सा ि गरने समवि गित परमाणातमक ि किय ति तालि कामा उर्ल ि गरएको छ। मानव बाकास सूचकाङ, आत्थाक ि ृद्धिदर, तारपेक गरर् ीको रे ि मुनीको जनसंख्या, औषत आयु, पत्ताध्यमि ि बाक आय जस्ता स्थानीय तहि उपर्ल्धि योगदान गने सूचकहर को आ ि रि षिको गाउँपालि कास्तरको तथ्याकं उपर्ल्धि हुनसक्ने अवस्था छैन। यस पदेशका १२ वटा मालि र ७३ गाउँपालि काहर मध्ये तराइकेतका अन्य गाउँपालि काहर को तु िनामा परवतत गाउँपालि काको आत्थाक सामाजिक अवस्था औसत भन्दा कम रहेको अनुमान छ । यसथतआवल्तिक योजनाको अन्तिम वषतआ. व. २०८५/०८६ सबमको परवतत गाउँपालि काको परमाणातमक ि कियको पकेपण गरएको छ ।

तालि का 6: गाउँपालि काका समवि गित परमाणातमक ि कियहर

क. सं.	ि किय, गन्तव्य र सूचक	एकाई	संर ०७९/८०	ि म्बिनी पदेश ०७९/८०	परवतत गा.पा. ०७९/८० सबम आ ि र वषत	गा.पा. को योजना अन्तयको ि किय ०८५ /८६
१	आत्थाक वृद्धि दर (औसत)	पत्तिशत	२.२	२.०६	२	७
२	कूि गाहस्थ्य उतपादनमा कृषि केतको योगदान	पत्तिशत	२४.७	३०.९	४५	३२
३	कूि गाहस्थ्य उतपादनमा उदोग केतको योगदान	पत्तिशत	१४.१	१५	५	१५
४	कूि गाहस्थ्य उतपादनमा सेवा केतको योगदान	पत्तिशत	६१.२	५४.१	५०	५३
५	पत्ताव्यमि कु ि रावि य आय अमेरकी ड ि र	अमेरकी ड ि र	१४१०	११२६	९००	१४००
६	गरर् ीको रे ि मुल रहको जनसंख्या (तारपेक गरर् ी)	पत्तिशत	२०.२७	२४.३५	२६	१५
७	ि हुआयात्मक गरर् ीमा रहेको जनसंख्या	पत्तिशत	१७.४	१८.२०	२४	१६
८	ि रोजगारी दर	पत्तिशत	११.२	११.२*	२०	११

क. सं.	ि क्य, गन्तव्य र सूचक	एकाई	संर ०७९/८०	ि म्बनी पदेश ०७९/८०	परवतत गा.पा. ०७९/८० सबम आि र वषत	गा.पा. को योजना अन्त्यको ि क्य ०८५ /८६
९	वदतुमा पहुँच पाप परवार	पलशत	९२.२**	९३.७**	९६.६	१००
१०	इन्टरनेट सेवामा पहुँच पापपरवार	पलशत	६५.९**	३६	२.१	५०
११	अपेक्त आयु (जन्म हुँदाको)	वषत	६९.७	७१*	७१	७३
१२	पाँच वषतमुलको ि ि मृत्युदर (पल हजार जीवत जन्ममा)	जना	३३	३३*	३३	२०
१३	साकरता दर	पलशत	७६.२**	७८.१**	७३.९	९०
१४	माध्यलक तह (९—१२) मा ि द भनादर	पलशत	५७.४	५३.५*	५३.५	७५
१५	शौचाि यको सुि ि भएको ररपरवार	पलशत	९५.५**	९४.४**	९९.६	१००
१६	मध्यम स्तरको ि निपानी सुि ि पुगेको जनसंख्या (ि रा, पाइप वाट)	पलशत	८६.८**	९०.२**	९६.६	१००
१७	ि ाक वकास सूचकांक	सूचकांक	०.९५२	०.९०१***	०.९०१	०.९६५
१८	मानव वकास सूचकांक	सूचकांक	०.६०२	०.५६३***	०.५६३	०.६३५
१९	आफ्नै स्वालत्वको आवासमा ि सोवास गने परवार	पलशत	८६**	९०.८**	९६.१	९९
२०	कृवमा आवद जनसंख्या	पलशत	६०.४**	५७.३	७८.२	६०
२१	वन क्षेत्रले ओगटेको भूमि	पलशत	४५.३१	४५	४९	४९
२२	लयलत त्सांचाइ भूल	पलशत	५८	५१	२१	५५

सोतः *** मानव वकास पलवेदन २०२०, ** राव यि जनगणना २०७८, *ि म्बनी पदेशको दीरकाि ीन रणनीलक योजना २०७९, नेपाि जीवनस्तर सवेकण २०७९/८०, ि म्बनी पदेशको पथम आवलक योजना (२०७६/७७-२०८०/८१), परवतत गाउँपालिकाको योजना तजुम कायशाि ा २०८०

३.९ मुख्य रणनील तथा मुख्य कायतीलहर

मुख्य रणनीतिहरु

- उद्यमशीलता विकासबाट रोजगारीको अवसर सृजना गर्ने ।
- खाद्य सुरक्षा तथा पोषण सुनिश्चित गर्ने ।
- पर्यटन व्यवसायलाई उद्योगका रुपमा विकास गर्न लगानी अभिवृद्धि गर्दै व्यवसायीलाई लगानी गर्ने वातावरणको सिर्जना गर्ने ।
- आर्थिक अवस्थामा सुधार गर्न बैंकिङ्ग क्षेत्रलाई आर्थिक विकासको एक प्रमुख साझेदारको रुपमा विकास गर्ने ।
- गुणस्तरीय प्राविधिक तथा सीपमूलक उच्च शिक्षामा जोड दिने ।
- गाउँवासीलाई उपलब्ध स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर बढाउने ।
- युवा वर्गको क्षमता विकास गरी उनीहरुलाई सामाजिक, आर्थिक र राजनैतिक गतिविधिमा संलग्न गराउने ।
- उपेक्षित, उत्पीडित, सीमान्तीकृत, अल्पसङ्ख्यक तथा अति विपन्न वर्गतर्फ समुदायलाई सबलीकरण गर्ने गरी रोजगारमूलक तथा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्ने।
- सडक संजाललाई पक्की सडक संग जोड्ने तथा पुल निर्माण गर्ने तथा यातायात संचालन र व्यवस्थापन प्रणाली सुदृढ बनाउने ।
- एकीकृत आवास तथा वस्ती विकास योजना निर्माण कार्यान्वयन गर्ने ।
- पूर्वाधारहरुको विकास गर्न सार्वजनिक निजी साझेदारी अवधारणालाई अवलम्बन गर्ने।
- सामुदायिक सहभागितामा वन पैदावारको उत्पादन, जैविक विविधता र भू तथा जलाधारको संरक्षण गर्ने ।
- फोहरमैला व्यवस्थापनमा स्थानीय समुदायसंगै निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहित गर्ने ।
- विपद व्यवस्थापनको लागि संस्थागत संरचना विकास तथा विस्तार गर्ने ।
- गाउँपालिकाद्वारा प्रदान गरिने सेवा, सुविधालाई सरल तथा गुणस्तरीय बनाउँदै सेवाग्राही मैत्री एवम विद्युतीय सुशासनद्वारा सेवा प्रदान गर्नेतर्फ अग्रसर हुने ।

मुख्य कार्यनीतिहरु

यस आवधिक योजनाका रणनीतिहरु पालनाका लागि मुख्य मुख्य कार्यनीतिहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्ः

- कृषिको व्यवसायीकरण, कृषक मैत्री प्रविधि र यान्त्रिकरणलाई प्रोत्साहन तथा प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- कृषि उत्पादन वृद्धिका लागि आवश्यक कृषि पूर्वाधारको स्थापना र प्राविधिक जनशक्ति तयार गरिनेछ ।
- स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित उत्पादन, प्रशोधन तथा बजारीकरण सम्बन्धी उद्योगको स्थापनामा जोड दिइनेछ ।
- उद्योग स्थापना गर्न आवश्यक पर्ने लगानी अभिवृद्धिको लागि उद्यमीहरुलाई वित्तीय संस्था मार्फत सस्तो ब्याजदरमा ऋण उपलब्ध गराउन सहजीकरण गरिनेछ ।
- पर्यटकीय स्थानहरुको संरक्षण तथा प्रचारप्रसार गरिनेछ ।
- प्रविधिमैत्री शिक्षामा जोड दिईनेछ ।

- सशाकाको गुणस्तर कायम गनतपयाप्त जनशक्ति, कमता बाकास, सशाकण सामागी बीतिरण गरुनुका साथै बीदा यिहरको लायतमात अनुगमन गरुनेछ ।
- अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा आिरभूत स्वास्थ्य संस्थाहरको कमता वृद्ध गरुनेछ, हरेक वडामा स्वास्थ्य चौकी लामाण गरुनेछ ।
- स्वास्थ्य संस्थामा पयाप्त जनशक्ति तथा कमता बाकासको व्यवस्था गरुनेछ ।
- मकि ा सीप बाकास तालिम तथा मकि ा उदममशाि ता कायक्रम संचाि न गरुनेछ।
- दलित, उत्पीलडत वगको ािग िजार मागमा आिरत वस्तु तयार गनतहस्तकि , नसरी व्यवसाय जस्ता उत्पादनमूलिक केतमा सीप तथा शोत हस्तान्तरण गरी उत्पालदत वस्तुको िजारीकरणाई सुलमित गरुनेछ र आत्मक सिििकरण गरुनेछ।
- गाउँपािलका त्मात नै िि पशाकण, तालिम तथा िििडीहराई आवश्यक िि सामागी उपाि गराईनेछ।
- सरसफाई तथा फोहरमैि व्यवस्थापनको ािग छुटै संयन्त्र लामाण गरी गाउँ सरसफाई अिमयान संचाि न गरुनेछ ।
- गाउँपािलका केन्रवाट सिै वडा कायािियहर सबमको सडकहरको स्तरोनत गरुनेछ ।
- सीमान्तकृत, ापोन्मुख, दलित र अलत बापनका ागिगी एकीकृत िमतको अवािरणा अम ाढाइनेछ ।
- सांचाइ पणाीको दगोपनाका ािग उपभोिहरको शोत सकतको सहभािगतामा, व्यवस्थापन र उपयोग गने पदलमा सुािर गरुनेछ।
- स्थानीयहराई बापद पत्ाकायको ािग कमता अमवृद्ध गनतपशाकण दइनेछ ।
- गाउँपािलका त्मात गुनासो सुनवाई कक स्थापना गरुनेछ तथा सहयोग ककाई पुरस्कृत गरुनेछ ।
- सेवा पदायकको सामामक जवाफदेहता अमवृद्ध गनत सामामक परकण, सावजालक परकण, सावजालक सुनुवाई गरुनेछ।
- गाउँपािलकाको तथ्यांकहर अदावलिक गरी वेवसाइटमा ध्याशिथत गरुनेछ ।

३.१० पमुि कायक्रमहर

- कृषा यामतकरण तथा िजारीकरण,
- कृषा मस्यान तथा सात भण्डार केन्र स्थापना,
- स्थानीय सीपमा आिरत रोजगारी कायक्रम,
- व्यवसामक तथा पािलिक सीप अमवृद्ध कायक्रम,
- युवा स्वरोजगार कायक्रम,
- ररेि तथा साना उदोग पवद त कायक्रम
- पयटन पूवाित्तर बाकास,

- युद पयटन तथा गोरखलि पदमागतपदित कायकम,
- मगर संगाायि स्थापना तथा मगर सांस्कृतिक गाम कायकम
- एकीकृत वस्ती विकास कायकम
- व्यदायि केत सुधिर कायकम,
- पाकृतिक मिका र पविलीको पयोग,
- व्यदायि भौतिक पूवाधिर विकास कायकम,
- िधिमैती विकास कायकम,
- अपाङता भएका व्यकि का िलिा विशेष कायकम,
- सुरकित मातृत्व कायकम,
- स्वास्थ्य चौकीहरको निमाण तथा स्तरोनती कायकम,
- गरि तथा विपन ििाई निशुल्क स्वास्थ्य विमा,
- १५ शैया अस्पताि संचािन तथा व्यवस्थापन
- मकिा नेतृत्व विकास तथा मकिा सशािकरण कायकम,
- दलित, उत्पीडित कमता अभिवृद्धि तथा उत्थान स्वरोजगार कायकम,
- िि पूवाधिर निमाण (िि मैदान स्तर उनती, रंगशाि, कभडतहि)
- फोहरमैि संकिन तथा व्यवस्थापन,
- सडक कािपते, सडक स्तरोनति तथा नियमित सडक ममत संभार,
- झिगे पुि, पकी पूि र कल्भटतनिमाण तथा ममत संभार,
- सतह तथा लिफ्ट सिंचाई योजना,
- सामुदायिक िन संरकण कायकम,
- ििार केत तथा ििि जमिनमा वृकारोपण कायकम,
- विपद पतिकायतटोिि कमता विकास कायकम,
- वडा कायतियहरको स्तरोनती गरी सेवा पवाहिाई सहज र सुिभ,
- गुनासो सुनुवाई पणािि विकास, सहायता कक कमता वृद्धि
- स्थानीय सुरका सुदढीकरण कायकम,

३.११ गाउँपालिका गौरवका आयोजनाहर

तालिका गाउँपालिका गौरवका आयोजनाहर

कस	कायकमहर	एकाइ	योजनाको	अनुमानित सोत र वार्षिक िकिय (र.िािमा)

			कुि िक्रय	पहि ि आ.व.	दोसो आ.व.	तेसो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जब्मा
	पालिका गौरवका योजना								
१	िहुउदेश्यीय कभवहि लमाण	संख्या	१	३५	३५	१०	०	०	८०
२	१५ शैया अस्पताि संचाि न	संख्या	१	१००	२००	२००	२००	२००	९००
३	युवा स्वरोजगार कायक्रम	संख्या	८००	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
४	पुत िचौर ज िसिय लमाण	एकमुि	१	४०	८०	१००	१००	५०	३७०
५	शक्कद समृत्ल रंगशाि ि लमाण,िमाचौर	एकमुि	१	५०	५०	१००	५०	५०	३००
६	स्वास्थ्यान केन्र लमाण	संख्या	१	३०	५०	५०	७०	५०	२५०
७	मगर साँस्कृत्लक संगाि यि तथा मगर गाम लमाण कायक्रम	एकमुि	१	३०	१००	१००	१००	१००	४३०
८	शक्कद पाक्त लमाण	संख्या	१	२०	३०	२५	२५	०	१००
	पालिका गौरवका योजनाको जब्मा िजेट			**३५५**	**५९५**	**६३५**	**५९५**	**५००**	**२६८०**

परिच्छेद- ४ आर्थिक विकास

नेपालको संविधानमा सुनिश्चित गरिएका नागरिकको खाद्य सुरक्षा, मर्यादित रोजगारी र आयको अधिकार कार्यान्वयन गर्नतर्फ संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको पनि महत्वपूर्णभूमिका रहेको छ। यी भूमिकालाई लागु गर्नतर्फ स्थानीय सरकारले संविधानको परिधि भित्र रहेर संघ तथा प्रदेशको कानून, नीति, योजना र क्रियालाई टेवा पुग्ने दीर्घकालीन सोच सहितको योजनाबद्ध ढंगले अघि बढ्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ। नेपालको संविधानको अनुसूची-८ मा स्थानीय तहलाई स्थानीय बजारको व्यवस्थापन, कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, सहकारी जस्ता स्थानीय आर्थिक विकासको जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ। यी विषयहरु दिगो विकासको लक्ष्य-१ (शुन्य गरिबी), लक्ष्य-२ (भोकमरीको अन्त्य) लक्ष्य-८ (सबैका लागि काम तथा आर्थिक उन्नति) र लक्ष्य-१० (असमानताको न्यूनीकरण) संग जोडिएका छन्। यसलाई मध्यनजर गरी यस गाउँपालिकाको समग्र आर्थिक विकासको अग्रणी क्षेत्रहरु कृषि, पशु, उद्योग व्यवसाय, पर्यटन, प्राकृतिक श्रोत परिचालन जस्ता क्षेत्रहरुको विद्यमान अवस्था, समस्या तथा समग्र चुनौतीको विश्लेषण गर्दै अवलम्बन गर्नुपर्ने रणनीति र प्रमुख कार्यक्रमहरु तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.१. कृषि विकास

विद्यमान अवस्था

परिवर्तन गाउँपालिकाका करिब ७८.२ प्रतिशत जनता परम्परागत कृषि पेशामा आबद्ध रहेका छन्। जसमा खेतिपाती तथा पशुपन्छी पालनमा संलग्न रहेको जनसंख्या समावेश गरिएको छ। यसैगरी यस गाउँपालिकाका केही जनसंख्या गैरकृषि पेशामा आबद्ध रहेका छन् । यस्तै व्यापार, नोकरी, वैदेशिक रोजगारी, दैनिक ज्यालादारी लगायतका गैरकृषि पेशा यहाँका बासिन्दाहरुको जीवन निर्वाहको आधार रहेको छ ।परिवर्तन गाउँपालिका कृषि क्षेत्रमा आर्थिक उन्नती उन्मुख क्षेत्रको रुपमा रहेको छ । गाउँपालिकाले आफ्ना नीति तथा कार्यक्रमहरुमा कृषि क्षेत्रलाई स्थानीय कृषकको जीवीकोपार्जन तथा रोजगारी सिर्जनाको मुख्य स्रोतको रुपमा अंगीकार गरिएको छ । माथि उल्लेखित तथ्यका आधारमा भन्नुपर्दा यस परिवर्तन गाउँपालिकाको आर्थिक विकास अन्तर्गत मुख्यतया कृषिमा व्यवसायीकरण, व्यवसायिक खेती, अन्नबालीमा मकै, गहुँ, जौ, तरकारीमा आलु, फलफुलमा सुन्तला, कागती, ओखर तथा स्याउ, नगदेबालीहरुमा अलैंची, अदुवा, बेसार, कोसेबालीमा केराउ, सिमी र वनपैदावरमा जडिबुटी उन्नतीका प्रमुख साधनका रुपमा रहेका छन् । त्यस्तैगरी व्यावसायिक पशुपालन जस्तै बाख्रा, गाइ भैसी, बंगुर तथा कुखुरापालनको प्रचुर सम्भावना रहेको छ । सम्भावनाका प्रचुर क्षेत्रहरु विद्यमान भएपनि कठिन भैगोलिक अवस्था, यातायात सडकको पहुँच, पुर्वाधारमा कमी, आवश्यक व्यावसायिक ज्ञान तथा सुचनाको अभाव, बजारसम्मको पहुँचमा कठिनाइले गर्दातर्फ उद्योग, व्यापार व्यवसायको सृजना र विकासका गतिविधिहरु अगाडी बढ्न सकेका छैनन ।

गाउँबासीको प्रमुख पेशा कृषि भएतापनि अधिकांश कृषकहरु परम्परागत सीप र शैलीमा आधारित हुनुका कारण उत्पादकत्वमा विकास सुधार हुन सकेको छैन । परम्परागत खेती प्रणाली दिनानुदिन घाटाको पेशा बन्दै गएको छ । कृषि पेशामा आफ्नो ज्यालाको समेत हिसाब राखे हो भने उत्पादनको मुल्य भन्दा लागत बढी भएको देखिन्छ । यस गाउँपालिकाले विकास गरी तरकारी (आलु, लसुन, केराउ) तथा फलफुलमा कागती र

सुन्तला उत्पादनमा अगणी स्थान ओगटेको छ । अन्य कार्यक्रमको तुलनामा कृषि तथा उत्पादन क्षेत्रमा लगानी न्युन रहेको छ ।

अवसर

- ि ािन ािि अन्तर्गत मकै, गहुँ, जौ पकेट क्षेत्र भएको तथा तेहिन अन्तर्गत तोरी, शूर्यमुखी, लगायत उल्लेख्य रुपमा उत्पादन हुने, दहिन अन्तरगत सामी; नगदेबाली अन्तर्गत तोरी र फलफुल अन्तरगत सुन्तला, कागती, स्याउ पशस्त उत्पादन हुने ।
- हालका पिढीहरुमा कृषि आधुनिकीकरण पत्र आकर्षण बढ्दै गएकाले व्यवसायिक कृषि प्रणालीमा आदि कृषक संख्या बढ्दै जानु ।

चुनौती

- रसायनिक मलको अभाव
- उन्नत बीउ लगायत नश्ल सुधारको अभाव
- पशोत्पादन तथा बजारीकरणको समस्या
- अधिकांश कृषकहरु परम्परागत कृषि प्रणालीमा आदि, कृषिमा आधुनिककरणको अभाव
- खेति योग्य जमिनमा जथाभावी घर बनाउने र भौतिक पूर्वाधार बनाउनाले खेतीयोग्य जमिन घट्दै जानु
- कृषि क्षेत्रमा लगानीको कमी र बीउ तथा मलको अभाव
- वास्तविक कृषकले कृषिमा उपलब्ध ऋण तथा अनुदान प्राप्त गर्न नसक्नु
- अधिकांश कृषकहरुमा कृषि व्यावसायीकरण, कृषि प्रविधि, व्यवस्थाकीय र बजारीकरण सम्बन्धी ज्ञान, सीप र अनुभवको कमी हुनु
- उत्पादन लागत धेरै भएकोले स्थानीय उत्पादनले बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न नसक्नु ।

लक्ष्य

कृषिको व्यवसायीकरण गरी सबै प्रकारका उत्पादनको वृद्धि हुनेछ ।

उद्देश्यहरु

- कृषि उत्पादनमा उल्लेख्य वृद्धि गरी कृषकहरुको आम्दानी बढ्नु
- सामुहिक तथा व्यावसायिक रुपमा भुगोल सुहाउँदो कृषि उत्पादन गर्ने तथा उत्पादनको बजारीकरण गर्नु
- स्थानीय स्तरमा कृषि नीति, ऐन तथा निर्देशिकाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्नु
- आयातयोग्य कृषि वस्तुहरुको मुल्य अभिवृद्धि गर्दै प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकास गर्नु
- कृषिलाई व्यवसायीकरण गर्नु
- युवाहरुलाई आधुनिक कृषि पेशामा आदि भइ रोजगारीका नँया अवसर सृजना गर्नु
- कृषि क्षेत्रलाई सम्मानजनक र नाफामुखी व्यवसायको रुपमा विकास गरी रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गर्नु
- प्रमुख कृषि उपजहरुको विशिष्टिकृत क्षेत्रको पहिचान गर्नु
- कृषिलाई आधुनिकीकरण, विविधीकरण र व्यवसायीकरण गर्नु
- उत्पादनको भण्डारण प्रशोधन तथा बजारीकरण गरी दिगो बजार व्यवस्थापन गर्नु

- जलवायु अनुकुल दिगो कृषि केतको विकास र अनुसरण गर्दै स्थानीय जैविक विविधताको संरक्षण र पवर्दन गर्नुपर्ने ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
कृषिलाई व्यवसायीकरण गरी निर्यातमा आत्म निर्भरता लिनाई गरीबी घटाउने	• कृषिको व्यवसायीकरण, कृषक मैत्री प्रविधि र यान्त्रिकीकरणलाई प्रोत्साहन तथा प्रवर्द्धन गरिनेछ • भितीयोग्य जमिनलाई प्रयोगमा ल्याई सामुहिक खेती तथा करार खेतीको अवधारणा अघि बढाइनेछ • आलु खेती तथा अन्य नगदेबालीको सम्भाव्यता अध्ययन गरी तुलनात्मक लाभका बालीहरूलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ
गाउँपालिकालाई कृषि केन्द्रको रूपमा विकास गर्ने	• किसानलाई समयमै उन्नत बीउ बिजन, मल तथा अन्य प्रविधिको व्यवस्थापन गर्नसकिउ बिजन तथा मल भण्डारण केन्द्रको स्थापना गरिनेछ • स्थानीय उत्पादनको व्यवस्थित भण्डारण, संचय, गुणस्तर वृद्धि सहित व्यवसायीकरणका लागि कृषि उत्पादन संकलन केन्द्रको स्थापना एवम् व्यवस्थापन केन्द्र निर्माण गरिनेछ
जैविक खेतीको प्रवर्द्धन गर्ने	• प्रांगारिक मल उत्पादन र प्रयोगमा जोड दिने कार्यक्रम ल्याइनेछ • जैविक खेतीका लागि तालिम दिइनुको साथै प्रांगारिक मल उत्पादनमा जोड दिइनेछ
युवालाई कृषिमा आकर्षित गर्ने	• कृषि उत्पादन वृद्धिका लागि आवश्यक कृषि पूर्वाधार स्थापना र प्राविधिक जनशक्ति तयार गरिनेछ • किसानलाई व्यवसायिक कृषिका लागि उत्पादनका आधारमा सहुलियत दरमा ऋण तथा कृषि अनुदान दिइनेछ • कृषि बिमामा सबै किसानहरूको पहुँच हुनेछ • युवा मैत्री कृषि कार्यक्रम, कृषिमा आधारित साना तथा घरेलु उद्यम विकास कार्यक्रम, युवा कृषि तालिम दिइनेछ

कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका कृषि विकास कार्यक्रम तथा आयोजना

क.स.	कार्यक्रमहरु	अनुमानित स्रोत र वार्षिक व्यय (रु.लाखमा)					
		पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	कृषि विकास						
१.	कृषि यान्त्रिकीकरण तथा आधुनिकीकरण	३०	४०	२०	२०	५०	**१६०**
२.	नगदेबाली बजार प्रवर्दन	१०	१२	१०	१२	१५	**५९**
३.	कृषि उपज भण्डारण केन्द्र स्थापना	२५	२५	३०	२५	३०	**१३५**
४.	कृषि प्रयोगशाला स्थापना	२०	२५	२५	२०	२०	**११०**

५.	कृषमा आ िरित ररे ि तथा साना उदोग पोत्साहन कायक्रम	४०	४५	५२	५०	६०	२४७
६.	कृष ज्ञान केन्र स्थापना	१२	१२	१०	१०	१०	५४
७.	व्यावसायक तरकारी ि ला पवदत कायक्रम	२०	२०	२०	२०	२०	१००
८.	कृष (मकै,कोदो, गहुँ, ल्सामी, केराउ, सुन्त ि, कागती आद्) उत्पादनमा अनुदान कायक्रम	४०	४०	६०	५०	७०	२६०
९.	वेमौसमी तरकारी बाउ वतरण कायक्रम	१०	१२	१०	२०	२०	७२
१०.	भांगो उत्पादन तथा पशोिन पवदत कायक्रम	१०	१२	१०	१७	१५	६४
११.	कृष (आ ि, सुन्त ि, कागती आद्) पकेट केत वकास कायक्रम	५०	४५	६०	१००	८०	३३५
१२.	म ि ि द सहयोग, औषध तथा कृष बामा कायक्रम	१०	१२	१०	१५	१२	५९
१३.	कृषक परचयपत, सबमान पदान तथा कमता अत्भावृद्ध कायक्रम	१५	१८	२०	२०	२०	९३
	कृष वकास कायक्रमको ि जेट जबमा	**२९२**	**३१८**	**३३७**	**३७९**	**४२२**	**१७४८**

ताल्का नं. :७ कृष वकास नल्जा ि का

सूचक	एकाई	आि र ि षित ७९/८० को अवस्था	पह्ि ि वषत ८१/८२	दोसो वषत ८२/८३	तेसो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ०८५/०८६
कृष पेशामा आवद जनसंख्या	पत्शत	७८.२	७६	७०	६५	६०	५०
ि ती योग्य जत्मन	पत्शत	२८	२८	२८	२८	२८	२८
ल्संचत केतफ ि	पत्शत	२१	२५	३०	३५	४०	४५
वाषक ि नि उत्पादन	मे. टन	२०	२२	२५	२७	२९	३०
वाषक गहुँ उत्पादन	मे. टन	२२१२	२२५०	२४००	२६००	२८००	३०००
मकै उत्पादन	मे. टन	४६३१	४७००	५०००	५५००	६०००	६५००
वाषक आ ि उत्पादन	मे. टन	३४५४.५	३६००	४०००	४५००	५०००	५५००
वाषक सुन्त ि उत्पादन	मे. टन	१२०.४४	१५०	२५०	३५०	४५०	५५०
वाषक कागती उत्पादन	मे. टन	२७३.३४	३००	४००	५००	६००	७००
वाषक केराउ उत्पादन	मे. टन	२०८	२५०	३५०	४५०		५००

सूचक	एकाई	आिर िषित ७९/८० को अवस्था	पहि ी वषत ८१/८२	दोसो वषत ८२/८३	तेसो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ०८५/०८६
ताजा तरकारी फमत	संख्या	१०	१२	१५	१८	२०	२२
कृषि उपज संकनि केन्र	संख्या	२	३	४	५	५	५
तीउतीजिन (नसरी)	संख्या	६	६	८	१०	१०	१०
मि िद केन्र	संख्या	०	१	३	५	५	५
त्सात भण्डारण	संख्या	०	१	१	१	१	१
कृषि तथा पशु पाकीतीक	संख्या	६०	६२	६५	७०	७५	८०
कृषि कीशेषज	संख्या	०	०	१	२	३	३

शोतः कृषि कीकास गुरयोजना २०७९, योजना तजुमा कायशाि ा, २०८०

अपेक्षकत उपि धि ी

यस गाउँपाीका िािन, तरकारी र फि फुि मा आत्मिनभर हुनेछ ।

४.२ पशुपन्छी विकास

वीदिमान अवस्था

गाउँपालिकामा पछिल्लो समय कृषि गतिविधिसँगै आयआर्जन र आर्थिक अवस्था उकास्नका लागि व्यवसायिक रुपमा पशुपालन गर्ने प्रवृत्ति बढेको छ। यस गाउँपालिकालाई पशु पकेट क्षेत्रको रुपमा विकास गरिएको छ। गाई, भैंसी, बाख्रा, सुँगुर, कुखुरा र मौरी परम्परागत गाउँपालिकाका प्रमुख पशुपालन क्षेत्र हुन्। हाल माछा पालन गर्ने किसानहरुको संख्या उल्लेख्य रुपमा बढ्दै गरेको देखिन्छ । यस गाउँपालिका मासु र माछा उत्पादनमा आत्मनिर्भरता उन्मुख रहेको छ ।

अवसर

- कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रमा व्यवसायिक किसानको सक्रियता रहेको
- कृषि तथा पशुसेवा सम्बन्धी कार्यालय भएको
- दुग्ध तथा मासुजन्य उत्पादनको लागि बजारको पहुँच रहेको
- माछा पालनको प्रशस्त संभावना रहेको
- पशुपालनका लागि सहज पानी आपुर्ती प्रणाली रहेको
- मौरीपालनमा प्रवल सम्भावना रहेको

चुनौती

- उत्पादकत्व वृद्धिका लागि उन्नत नश्ल सुधार कार्यक्रमहरु व्यवस्थित नहुनु
- प्रविधि तथा आधारभूत प्राविधिक सेवाको कमी
- उत्पादनमा संलग्न किसानहरुको व्यवसायिक दक्षता कमी हुनु
- पशुवधशाला, पशु बीमा सम्बन्धी चेतनाको कमी,
- निर्वाहमुखी किसानहरुको अनुदानमा पहुँच नहुनु,
- उत्पादन लागत बढी भएको बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न कठिन

लक्ष्य

पशुपालन व्यवसायलाई आधुनिकिकरण तथा व्यवसायीकरण गरी आर्थिक उपार्जनको साथै सम्मानित पेशाको रुपमा विकास गर्ने ।

उद्देश्यहरु

- पशुपालनलाई व्यवसायिक र आधुनिकीकरण गर्नुपर्ने
- व्यवस्थित पशुवधशाला तथा पर्याप्त पशु सेवा केन्द्रको विकास गर्नुपर्ने
- पशुपन्छीजन्य पदार्थमा आत्मनिर्भर बन्दै निर्यात बढाउनु
- पशु बीमा कार्यक्रम तथा पशुपालन अनुदान सहज रुपमा सबै किसानको पहुँचमा पुर्याउनु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
पशु पन्छी प्रवर्द्धन तथा विकास कार्यक्रम लागु गर्ने	• पशु प्राविधिक सेवा, पशु बिमा, नश्ल सुधार, कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ • वडा स्तरमा पशु विकास प्राविधिको व्यवस्था गरिनेछ • पशु रोग निरिक्षणका लागिहरु प्रभावकारी रुपमा सबै वडाहरुमा उपलब्ध गराईनेछ • कृत्रिम गर्भाधान केन्द्रको निर्माण गरिनेछ • पशु चौपायमा लाग्ने सरुवा रोग नियन्त्रणको लागि भ्याक्सिनेसन गरिनेछ
पशुपालक किसानहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	• व्यवसायिक पशुपालक किसानहरुलाई तालिमहरु दिएर क्षमता विकास गरिनेछ
गाउँपालिकालाई मासु तथा माछाको प्रमुख केन्द्रको रुपमा बनाउने	• मासु तथा माछाको व्यवसायिक बिक्री वितरणको लागि बजार केन्द्रहरुमा फ्रेश हाउसको स्थापना गरिनेछ • गोठ सुधार कार्यक्रम तथा घाँस उत्पादन र दाना उत्पादन कार्यक्रम लागु भएको गरिनेछ • आधुनिक शितघर निर्माण गरिनेछ
पशु बिमा कार्यक्रम तथा पशुपालन अनुदान कार्यक्रम सबै किसानको पहुँचमा पुर्याउने	• पशु बिमा कार्यक्रम सबै किसानको पहुँचमा पुग्नेगरी लागु गरिनेछ • उत्पादनको आधारमा मात्र अनुदान पाउने सुनिश्चित गरिनेछ

कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका पशुपन्छी विकास कार्यक्रम तथा आयोजना

क.स.	कार्यक्रमहरु	अनुमानित स्रोत र वार्षिक विनियोजन (रु.लाखमा)					
		पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	पशुपन्छी विकास						
१.	पशु नश्ल सुधार तथा कृत्रिम प्रजनन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	५	४	४	४	६	२३
२.	पशु स्वास्थ्य तथा बिमा कार्यक्रम	४	४	४	४	५	२१
३.	गोठ सुधार तथा व्यवसायिक घाँस तथा दाना उत्पादन कार्यक्रम	५	५	५	५	६	२६
४.	आधुनिक शितघर निर्माण	१५	१६	१९	१५	१०	७५
५.	कुखुरा तथा माछापालनका लागि अनुदान तथा सहयोग	५	५	७	१०	१५	४२
६.	पशु रोग निरिक्षणको लागि कार्यक्रम	२	२	२	२	३	११
७.	पशु किसान क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	२	२	२	२	३	११
८.	दुध उत्पादन प्रवर्द्धन	४	५	४	६	६	२५
९.	राँगा, खसी, बोका आदि उत्पादन प्रवर्द्धन तथा अनुदान कार्यक्रम	७	९	११	१५	१६	५८
१०.	मौरी पालन सहयोग	५	६	७	७	६	३१

	पशुपन्छी विकास कार्यक्रमको जम्मा बजेट	५४	५८	६५	७०	७६	३२३

तालिका नं. : ८ पशुपंकी विकास नतिजा तालिका

सूचक	एकाइ	आधार स्थिति ७९/८० को अवस्था	पहिलो वर्ष ८१/८२	दोस्रो वर्ष ८२/८३	तेस्रो वर्ष ८३/८४	चौथो वर्ष ८४/८५	पाँचौ वर्ष ८५/८६
दुग्ध डेरी	संख्या	०	१	२	३	४	५
व्यवसायिक पशु-पन्छीपालन फर्मत	संख्या	५	१	२	३	४	२५
दुग्ध उत्पादन (पल्लादन)	लिटर	१६५	२००	५००	८००	१२००	१५००
माछापालन फर्मत	संख्या	२	३	५	७	९	१०
मौरीपालन फर्मत	संख्या	०	१	३	५	७	१०
भैसी फर्मत	संख्या	०	१	३	५	७	१०
बाखा फर्मत	संख्या	५	७	१०	१३	१६	२०
कुखुरा फर्मत	संख्या	२	४	८	१०	१२	१५
बाखाको मासु	मे. टन	४०	५०	८०	१००	१२५	१५०
गाई/गोरु	संख्या	९६३४	९६३४	९६३४	९६३४	९६३४	९६३४
राँगा/भैसी	संख्या	५२२३	५५००	६५००	७५००	८०००	९०००
कुखुरा	संख्या	३७०७६	४००००	६००००	१०००००	१२५०००	१५००००
माछा फेस हाउस	संख्या	०	२	४	६	८	१०
पशु चिकित्सक	संख्या	०	०	१	१	२	३

(श्रोतः योजना तर्जुमा कार्यशाला, २०८०)

अपेक्षित उपलब्धी

आवधिक वर्षको अन्त्यसम्म मासु तथा माछामा आत्मनिर्भर भइ उल्लेख्य मात्रामा निर्यात भएको हुनेछ।

४.३ घरेलु साना उद्योग तथा व्यापार व्यवसाय

विद्यमान अवस्था

पर्वतत गाउँपालिकामा केही साना तथा घरेलु उद्योगहरु रहेका छन्। यहाँ हस्तकर्या अर्थात ढिगो तथा कपडा उद्योग, स्मिल कुटाई, पिसाई उद्योग, पानीघट, फलाचर उद्योग आदि रहेका छन। कृषि तथा पशु पालनको प्रशस्त सम्भावना भएको, बन तथा जडिबुटि क्षेत्रहरु पनि उल्लेख्य मात्रामा भएकाले यस्ता उद्योगका लागि चाहिने कच्चा पदार्थ गाउँपालिकामा नै उपलब्ध रहेको छ । यस गाउँपालिकामा दर्ताभएका किराना पसल ७६ वटा, फेन्सी पसल ११ वटा, मोबाइल पसल २९ वटा, बिजा पसल २९ वटा, होटेल १० वटा, ब्यसानी स्मिल १० वटा, कुल्चर उद्योग १२ वटा, टेलिसत१५ वटा, हाडवेयर ४ वटा, फेस हाउस ४ वटा, वर्कसप ४ वटा र अन्य व्यवसायहरु पनि छन्।

अवसर

- कृषि उपज एवम खनि केन्द्र रहेको हुँदा कृषि तथा खनिजन्य कच्चा पदार्थमा आधारित घरेलु तथा साना उद्योगहरको प्रवर्द्धन संभावना रहेको
- खेती योग्य जमिन प्रशस्त हुनु, मकै तथा गहुँको पकेट क्षेत्र हुनु र स्थानीय जनताको आफ्नै परम्परागत ज्ञानहरु भएकाले घरेलु तथा साना उद्योगको माध्यमबाट यस क्षेत्रका बासिन्दाको जीवनस्तरमा सुधार गर्न सकिने सम्भावना रहेको
- अल्लो प्रशोधन, नेपाली कागज उत्पादन गर्न सकिने प्रवर्द्धन सम्भावना रहेको
- स्थानीयस्तरमा उपलब्ध कच्चा पदार्थमा आधारित कृषि तथा पशुजन्य प्रशोधन उद्योगको संभावना रहेको

चुनौती

- युवा तथा महिलाहरलाई आवश्यक सीपमुलक तालिमको कमी,
- उद्योग स्थापनाको लागि आवश्यक पुँजीको अभाव,
- युवाहरमा वैदेशिक रोजगारी प्रति आकर्षण बढी हुनाले औद्योगिक विकास तथा रोजगारी प्रवर्द्धनमा कठिनाइ,
- विश्वव्यापीकरणको सकारात्मक उपयोग गर्दै आत्मनिर्भर उद्योगीहरु उत्पादनमा नसक्नु,
- उद्योग तथा व्यवसाय प्रवर्द्धन तर्फ स्पष्ट नीतिको अभाव, तालिम तथा प्रशिक्षण केन्द्रको अभाव, दक्ष जनशक्ति तथा प्राविधिक ज्ञान तथा सीपको कमी,
- घरेलु तथा साना उद्योगलाई सरल तथा सहज रुपमा कर्जा प्राप्त हुन नसक्नु

लक्ष्य

साना तथा घरेलु उद्यमीहरको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै लगानीका नयाँ अवसर संगै रोजगारी सृजना हुनेछ ।

उद्देश्यहर

- स्थानीय श्रोत र साधनमा आधारित नयाँ घरेलु तथा साना उद्योगको स्थापना गर्ने
- युवाहरलाई स्थानीय सीपमा आधारित उद्योग संचालन गर्न प्रोत्साहित गर्ने
- स्थानीय स्तरमा व्यवसायिक चेतना वृद्धि गर्ने
- सृजनात्मक सोचमा आधारित नयाँ उद्योगहर संचालन गर्ने

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	**कार्यनीति**
स्थानीय श्रोत साधन, कच्चा पदार्थ तथा सीप र प्रविधिमा आधारित घरेलु तथा साना उद्योगको विकास र विस्तार गर्ने	• स्थानीय स्रोत साधन तथा परम्परागत प्रविधिमा आधारित उत्पादन, प्रशोधन तथा बजारीकरण सम्बन्धी उद्योगको स्थापनामा जोड दिइनेछ
सीप विकासको सुनिश्चितता गर्दै रोजगारी प्रवर्द्धन गर्ने	• युवा लक्षित कृषिमा आधारित उद्योगहरको विकासमा जोड दिइनेछ • युवालाई लक्षित गरी सीप र उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी तालिम संचालन गरिनेछ

रणनीति	कार्यनीति
घरेलु तथा साना उद्योगलाई सरल कर्जा तथा अनुदानको व्यवस्था गर्ने	• उद्योग स्थापना गर्न आवश्यक पर्ने लगानी अभाव भएका उद्यमीहरुलाई वित्तीय संस्था मार्फत सस्तो ब्याजदरमा ऋण उपलब्ध गराउन सहजीकरण गरिनेछ
लगानी मैत्री वातावरणको निर्माण गर्ने	• स्थानीय सीपलाई आधुनिकीकरण र व्यवसायीकरण गर्न स्थानीय सीपमा आधारित र श्रममूलक घरेलु तथा साना उद्योगहरुको व्यवस्थापन क्षमता विकास गर्ने कार्यहरु संचालन गरिनेछ • व्यवसायिक चेतना अभिवृद्धिको लागि सरोकारवालाहरुको समन्वयमा प्रतिष्ठित उद्यमीहरु मार्फत प्रशिक्षण संचालन गरिनेछ

कार्यक्रम तथा आयोजना

घरेलु साना उद्योग तथा व्यापार व्यवसाय कार्यक्रम तथा आयोजना

क.स.	कार्यक्रमहरु	अनुमानित स्रोत र वार्षिक लागत (रु.लाखमा)					
		पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	घरेलु साना उद्योग तथा व्यापार व्यवसाय						
१.	स्थानीय सीपमा आधारित रोजगारी कार्यक्रम	१०	१०	१०	१०	१०	५०
२.	घरेलु तथा साना उद्योग प्रोत्साहन कार्यक्रम	१०	१०	११	१४	१०	५५
३.	व्यवसायिक तथा प्राविधिक सीप अभिवृद्धि कार्यक्रम	५	५	५	५	५	२५
४.	व्यवसाय स्थापना बीउ पुँजी सहुलियत कर्जा कार्यक्रम	१२	१२	१२	१२	१२	६०
५.	नेपाली कागज उत्पादन तथा प्रवर्द्धन	१५	१७	१७	२५	२०	९४
६.	कृषि उपज प्रशोधन तथा विविधिकरण (आलु चिप्स, अचार...आदि)	५	११	१५	१०	३०	७१
७.	जडिबुटीमा आधारित उद्योग व्यवसाय	२०	२०	२५	२५	२०	११०
८.	अल्लो उत्पादन तथा प्रशोधन कार्यक्रम	२०	२२	२२	२५	३०	११९
९.	आयातजन्य उद्योगको प्रवर्द्धन तथा क्षमता विकास कार्यक्रम	१०	११	११	१५	१६	६३
	घरेलु साना उद्योग तथा व्यापार व्यवसायको जम्मा बजेट	**१०७**	**११८**	**१२८**	**१४१**	**१५३**	**६४७**

तालिका न.: ९ ररेि तथा साना उदोग तथा व्यापार नतिजा ाका

सूचक	एकाइ	आधार षित ७९/८० को अवस्था	पहिलो वषत ८१/८२	दोसो वषत ८२/८३	तेसो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ८५/०८६
साना तथा ररेि उदोग संख्या	संख्या	१	५	२०	५०	७०	१००
दतातगरी संचालन भएका साना व्यवसाय	संख्या	२३९	३००	५००	१०००	१३००	१५००
रोजगारीको लागि आवेदन	संख्या	१७२२	सबैलाई रोजगारी दिने	सबैलाई रोजगारी दिने	सबैलाई रोजगारी दिने	सबैलाई रोजगारी दिने	सबैलाई रोजगारी दिने
स्थानीय उदोग तथा व्यवसायमा रोजगार व्यक्ति	जनसंख्या	२०००	२३००	५०००	७०००	९०००	१००००
व्यवसायिक सीपमुलक तालिम	संख्या	१०	२०	३०	४०	५०	६०

(शोतः योजना तजुमा कायशाला २०८०)

अपेक्षित उपलब्धी

आवधिक योजनाको अन्त्यमा १०० वटा ररेि तथा साना उदोग, १५०० साना व्यवसाय र स्थानीय व्यवसायमा रोजगारी पाप जनसंख्या १०००० हुनेछ ।

४.४ पयटन, संस्कृति तथा सम्पदा

वर्तमान अवस्था

पमुख धार्मिक स्थलहरुमा नौलिदेवी भगवती मन्दिर, पाँचपुती मन्दिर, शिव पार्वती मन्दिर, थुनीकोट मन्दिर, कल्याणी माता मन्दिर, माईस्थान मन्दिर, मौलिकोट मन्दिर, बटमुरवोट मन्दिर, सुकीदह मन्दिर, कल्याणीमाता मन्दिर रहेका छन् । ताल तलैया र पाकृतिक पोखरीका रुपमा देउराली डाँडा, पारीमारी पोखरी, रातामाटा पाछावाङ, रुइ चौर पाछावाङ आदि छन् ।

पयटन पूर्वाधारको रुपमा सडक यातयातको विकास हुँदै गरेको हुनाले युद्ध पयटन, गोरखाली भेष, मगर संस्कृतिको पचारपसार गरी आन्तरिक र बाह्य पयटक आकर्षण गर्न सकिन्छ ।

अवसर

- बहुजातीय, बहुसांस्कृतिक तथा मगरजातिको सांस्कृतिक विशेषताले भरिएको हुनाले पयटन विकासको अवसर रहेको
- युद्ध स्मारक, युद्धको पमुख घटनाक्रमहरुको अभिलेखिकरण र गोरखाली भेष मार्फत पयटन पवद्धन गर्न सकिने

चुनौती

- पयटकीय पूर्वाधारको यथोचित विकास नहुनु
- ऐतिहासिक तथा धार्मिक विशेषता बोकेका क्षेत्रहरुको उचित पचारपसार नहुनु
- आन्तरिक तथा बाह्य पयटकका लागि सुविधायुक्त होटेलहरु कम हुनु
- पयटकीय आकर्षण जगाउने क्रियाकलाप गर्न नसक्नु
- पयटकीय गन्तव्यहरुको पहिचान खोज तथा अनुसन्धान र पयटकीय पथहरुको पहिचान एवं पवद्धन हुन नसक्नु,
- पाक्षिक तथा संग्राहलय, पयटकीय गाईड, सूचना तथा सेवाको कमी

सोच

संस्कृतिको संरक्षण तथा पवद्धनको साथै पयटन क्षेत्रको विकास भइ रोजगारी सिर्जना हुनेछ।

उद्देश्यहरु

- गाउँ क्षेत्रका पयटकीय स्थलहरुको विकास, व्यवस्थापन, पवद्धन र संरक्षण गर्नु
- आय र रोजगरीका लागि पयटनलाई पमुख क्षेत्रको रुपमा विकास गर्नु
- मूर्त तथा अमूर्त संस्कृतिको संरक्षण तथा पवद्धन गर्नु

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
पयटन विकासको लागि आवश्यक पूर्वाधार सहित आन्तरिक तथा बाह्य पयटकलाई	• ट्रेकिङ टूर गाइड तालिम संचालन गरिनेछ • निजी क्षेत्र र समुदायसँग साझेदारीमा पयटन विकास

रणनीति	कार्यनीति
आकर्षित गने।	कार्यहरु संचालन गरिनेछ • पर्यटन पूर्वाधार विकास र विस्तार कार्यलाई सम्पदाको संरक्षण तथा सवर्द्धनसँग एकीकृत गरी संचालन गरिनेछ • होटल व्यवस्थापन र आतिथ्य सत्कार तथा व्यवस्थापन तालिम संचालन गरिनेछ
पर्यटकीय स्थलहरुको संरक्षण तथा उन्नत प्रचार-प्रसार गने	• पर्यटकीय स्थानहरुको संरक्षण तथा प्रचारप्रसार गरिनेछ • गोरखाली रिकि तथा युद्ध पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ
मूर्त तथा अमूर्त संस्कृतिको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गने	• संस्कृति र प्रकृतिको व्याख्या गर्दै प्रचारप्रसार गरि पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ • स्थानीय कला, भाषा, शिक्षा र संस्कृतिको अभिलेखिकरण गरी विकास गरिनेछ

कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका 10 पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदा कार्यक्रम तथा आयोजना

क.स.	कार्यक्रमहरु	अनुमानित स्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु.लाखमा)					
		पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदा						
१	युद्ध पर्यटन/साँस्कृतिक पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	५	५	७	१०	१०	**३७**
२	पर्यटकीय पैदलमार्गको पहिचान तथा स्तरोन्नति	१०	१५	१०	१०	१०	**५५**
३	पाक्तलमार्ग तथा गुरुल्लि पथ स्तरोन्नति कार्यक्रम	१४	१५	२०	१६	२०	**८५**
४	ट्रेकिङ टुर गाइड तालिम संचालन	३	१	२	४	३	**१३**
५	संक्षिप्त वृत्तचित्र निर्माण तथा प्रशारण/ ब्रोसर सूचना बोर्ड	४	२	२	२	२	**१२**
६	कोशेलीघर स्थापना तथा प्रवर्द्धन	६	६	६	४	६	**२८**
७	मौलिक संस्कृति (नाच,भेषभुषा, गीत) मेला प्रदर्शन तथा प्रवर्धन कार्यक्रम	९	८	१०	१०	१०	**४७**
८	होटल व्यवस्थापन तथा आतिथ्य सत्कार तथा व्यवस्थापन तालिम	२	१	१	२	२	**८**
९	होम स्टे संचालन कार्यक्रम	७	१०	१२	१२	१२	**५३**
१०	पर्यटकीय स्थल संरक्षण तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२०	२५	२७	३५	४०	**१४७**

	पयटन, संस्कृत तथा सम्पदाको जिट जम्मा	८०	८८	९७	१०५	११५	४८५

तालिका न.: ११ पयटन, संस्कृत तथा सम्पदा नतजा ािका

सूचक	एकाइ	आिर िषित ७९/८० को अवस्था	पहि वषत ८१/८२	दोसो वषत ८२/८३	तेसो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ८५/८६
पयटकीय स्थ संरकण तथा पवदत	संख्या	८	८	८	८	८	८
होटि	संख्या	१०	१२	१५	१८	२०	२२
आदवासी संगहा िय तथा संस्कृत र र	संख्या	०	१	१	१	१	१
होम स्टे संचा ि न	संख्या	०	१	२	३	४	५
कोसे ि र र	संख्या	०	१	१	१	१	१
पयटक (आन्तरक) वाषक	संख्या	४०००	६०००	८०००	१००००	१२०००	१५०००
पयटक (िह) वाषक	संख्या	५००	१०००	२०००	३०००	४०००	५०००

(शोतः आवधिक योजना तजुमा कायशाा ि गोषी, २०८०)

अपेक्षित उपलब्धी

आवधिक योजनाको अन्त्यमा स्थानीय संस्कृतिको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन भइ आदिवासी संग्रहालय संचालनमा आउनेछ । आन्तरिक पर्यटकको वार्षिक संख्या १५,००० तथा बाह्य पर्यटकको वार्षिक संख्या ५००० पुग्नेछ ।

४.५ बैंक, वित्तीय संस्था तथा सहकारी विकास

वर्तमान अवस्था

परशुराम गाउँपालिकामा हाल सम्म एउटा मात्रै वाणिज्य बैंक रहेको र केही लघुवित्तहरु पनि छन् यस गाउँपालिकामा उल्लेख्य संख्यामा सहकारी संस्थाहरु रहेका छन । परशुराम गाउँपालिकामा बचत तथा ऋण सेवाको प्रवाह गर्ने सहकारी, दुग्ध उत्पादन उन्मुख सहकारी तथा बहुउदेश्यीय सहकारी गरी कुल १३ वटा सहकारी रहेका छन।यस गाउँपालिकाका ५० प्रतिशत भन्दा बढी घरधुरीहरु कुनै न कुनै सहकारी संग आबद्ध रहेका छन।परशुराम गाउँपालिकाको आफनै सहकारी ऐन भएकाले सबै सहकारीहरु ऐन अन्तरगत रही कार्यरत गर्दछन ।

अवसर

- सहकारी क्षेत्र संग आधाभन्दा बढी जनसंख्या आबद्ध हुनु तथा साना किसान तथा उद्यमीको पहुँचमा हुनु
- विभिन्न क्षेत्रसंग सम्बन्धित सहकारी हुनाले फरक वर्गतथा पेशाका मानिसहरु सहकारीमा आबद्ध हुनु
- बचत गर्ने बानीको विकास हुनुका साथै ऋण लिन सजिलो हुनु
- बैंकिंग तथा वित्तीय क्षेत्रको विस्तार मार्फत पूर्वाधार, पर्यटन तथा उद्योगको विकास संगै आर्थिक क्षेत्र चलायमान हुने
- निजी क्षेत्रलाई पुँजी निर्माणको आधारका रुपमा विकास गर्नसकिने

चुनौती

- उत्पादन मुलक क्षेत्रमा लगानी बढाउन नसक्नु
- वित्तीय पहुँच कमजोर रहेको, ग्रामिण क्षेत्रका जनतामा वित्तीय साक्षरताको अभाव हुनु
- सहकारीहरु बचत तथा ऋणमा मात्र केन्द्रित हुनु तथा उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी नहुनु
- सहकारी मार्फत कृषि क्षेत्रमा भएको लगानीको सही सदुपयोग नहुनु
- सहकारी संस्था र सदस्यहरुमा उद्यमशीलताको ज्ञान, सीप र अनुभवको कमी

लक्ष्य

वित्तीय सहकारीताको मध्यमवाट उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गरी रोजगारी सृजना हुनेछ।

उद्देश्यहरु

- बैंक, वित्तीय संस्था तथा सहकारी क्षेत्रलाई सबै स्थानीयको सहज पहुँचमा पुर्याउनु
- बैंक, वित्तीय संस्था तथा सहकारीलाई उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी गर्नप्रोत्साहन गर्नु
- स्थानीयहरुमा बचत गर्ने बानीको विकास गर्नु।

रणनीला तथा कायतीला

रणनीला	कायतीला
कािय सेवा सि जनताको पहुँचमा पुरयाई िचत गने िनीको कािकास गदै उत्पादक केतमा िगानी िढाउन पोत्साहन गने	• हरेक पररवारिाई िचत गनतअभ्यापेरत गनतकािय साकरता कायकम संचाि ि गररनेछ • सरकारी अनुदान िकेत वगत तथा समुदायसम्म पु-याउन सहकारी माफत्त कितरण गने नीता लामाग गरर कायात्वयन गररनेछ • मकहिा सहकारी र टोि किकास संस्था माफत्त सीपमुिक, स्वरोजगारमुिक तािम संचाि ि गरी स्वरोजगार, स्वाविम्बी, आत्मनिभर नागरीक तयार गररनेछ • कृषक सहकारी, िचत तथा ऋण सहकारीिाई व्यवस्थित गने, कािय अनुशासनको पाि ना गराउने

कायकम तथा आयोजना

तािका १२ िक, कािय संस्था तथा सहकारी किकास कायकम तथा आयोजना

क.स.	कायकमहर	अनुमातात सोत र वाकक िक्य (र.िािमा)					
		पकहिा आ.व.	दोसो आ.व.	तेसो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	िक, कािय संस्था तथा सहकारी किकास						
१	कािय सेवा तथा साकरता कायकम पवदत कायकम	१	१	१	१	१	५
२	वचत तथा ऋण सहकारी लयमन कायकम	१	१	१	१	१	५
३	कृषक तथा मकहिा सहकारी कमता किकास कायकम	१	१	१	१	१	५
४	कृषक सहकारीिाई मििद, किउ किजनमा अनुदान	३	३	३	४	४	१७
	िक, कािय संस्था तथा सहकारी किकासको जम्मा िजेट	६	६	६	७	७	३२

तािका न.: १३ िक, कािय संस्था तथा सहकारी किकास नतजा िाका

सूचक	एकाइ	आिार िषत ७९/८० को अवस्था	पकहिा वषत ८१/८२	दोसो वषत ८२/८३	तेसो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ८५/८६
सहकारी संस्था	संख्या	१३	१३	१३	१३	१३	१३
वाणिज्य/	संख्या	१	१	२	२	३	३

सूचक	एकाइ	आ िर ि षत ७९/८० को अवस्था	पहि ि वषत ८१/८२	दोसो वषत ८२/८३	तेसो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ८५/८६
व्वकास ि ि							
ि ि तथा व्वि ीय संस्थामा ि िता हुने ररि्री	संख्या	१५००	२५००	३५००	३८००	४०००	४२००
औपचाररक केतािट ऋण िीने ररि्री	पत्तशत	१५	२५	३५	४५	५०	५०

(शोतः आवि्ि क योजना तजुमा कायशािा गोषी, २०८०)

अपेकित उपि ि्ि

आवि्ि क योजनाको अन्त्य सबम सि ैजसो ररि्रीको व्वि ीय संस्थामा पहुँच भएको हुनेछ ।

परिच्छेद ५- सामाजिक विकास

नेपालको संविधान २०७२ ले शिक्षा, स्वास्थ्य र समावेशीकरणका आधारभूत सवालहरुलाई मौलिक हकको रुपमा स्थापित गरेको छ। माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा, आधारभूत स्वास्थ्य र नीति निर्माण तहमा समाजमा पछाडी परेको वर्गतथा क्षेत्रको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने कानूनी तथा नीतिगत आधारहरु तयार भईसकेका छन्। नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्य अनुसार सन् २०३० सम्ममा सबैलाई गुणस्तरीय शिक्षा, आधारभूत स्वास्थ्य, स्वच्छ खाउने पानी र सबैलाई विभेदको अन्त्य जस्ता सवालहरुलाई महत्वपूर्ण रुपमा उठान गरेको छ भने १५ औं राष्ट्रिय योजनाले समेत उपरोक्त विषयलाई उच्च प्राथमिकतामा राखेको छ।सामाजिक विकासलाई गुणस्तरीय जीवनयापनको आधार तयार गर्नतीनैतहका सरकार, प्रदेश सरकार र विकास साझेदार संस्थासँगको सहकार्यतर समन्वयमा स्थानीय सरकारले अथकपूर्णप्रयास गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ। परशुराम गाउँपालिकामा स्वस्थ्य, सक्षम र सृजनशील जनशक्ति उत्पादन गर्नआर्थिक रुपले सक्रिय नागरिकहरुलाई आर्थिक विकासका विभिन्न क्षेत्रमा सहभागी गराउन र समाजलाई लैङ्गिकमैत्री, विभेदमुक्त र समतामूलक बनाउन शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, सामाजिक समावेशीकरण, युवा तथा खेलकुद, कला तथा संस्कृति जस्ता क्षेत्रमा विद्यमान संभावना र अवसर, समस्या तथा चुनौतीका आधारमा आगामी दिनमा चालिनु पर्ने रणनीति तथा कार्यक्रम सम्बन्धी संक्षिप्त विश्लेषण देहायअनुसार गरिएको छ ।

५.१ शिक्षा विकास

विद्यमान अवस्था

शिक्षा क्षेत्रलाई वैज्ञानिक, प्राविधिक, व्यावसायिक, सीपमूलक, रोजगारमूलक वनाउने, सक्षम, प्रतिस्पर्धी र नैतिक एवं राष्ट्रिय हित प्रति समर्पित जनशक्ति तयार पार्ने, उच्च शिक्षालाई सहज, गुणस्तरीय र पहुँचयोग्य वनाई क्रमशः निःशुल्क वनाउने लक्ष्य नेपाल सरकारले लिएको छ । नेपालको संविधानले नागरिकलाई आधारभूत शिक्षालाई निःशुल्क एवं अनिवार्यगर्ने, र माध्यमिक तह सम्मको शिक्षालाई निःशुल्क पाउने प्रत्याभूति गरेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार मातृभाषामा शिक्षा प्रदान, पाठ्यक्रम तथा सामाग्री विकास विकास, प्राविधिक शिक्षा प्रदान, सहकारी विद्यालय स्थापना एवं विद्यालयहरुको नक्साङ्कन, समायोजन, शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने लगायतका कार्यहरुका लागि नीति, कानुन, योजना, कार्यान्वयन, नियमन तथा अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने जस्ता जिम्मेवारीहरु स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्र भित्र राखिएको छ ।

परशुराम गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या मध्ये ७३.९% मात्र साक्षर छन् ।राष्ट्रिय जनगणना अनुसार पुरुष र महिलाको साक्षरता प्रतिशत क्रमसः ८१.१ र ६७.७ रहेको देखिन्छ । यस गाउँपालिकामा हाल शिक्षा ऐन निर्माण गरी कार्यान्वयनमा आइसकेको छ ।

अवसर

- सबै वडामा विद्यालय रहेकाले बालबालिकाहरुलाई शिक्षामा सहज पहुँच भएको
- अधिकांश बालबालिका विद्यालयको पहुँचमा भएकाले उत्पादनशील मानव पुँजी निर्माण गर्नसकिने सम्भावना रहेको

चुनौती

- विद्यालयहरुमा शिक्षक दरबन्दीको अभाव हुनु
- सार्वजनिक पुस्तकालयको अभाव हुनु
- सामुदायिक विद्यालयमा शिक्षाको गुणस्तर कमजोर हुनु
- क्याम्पसहरुमा पूर्वाधारहरुको अभाव हुनु
- शिक्षक क्षमता विकासको अभाव हुनु
- सार्वजनिक शिक्षाको विषयवस्तु समय सापेक्ष नहुनु
- आधुनिक प्रविधिको प्रयोग, शिक्षण सामग्रीको अभाव, विज्ञान प्रयोगशालाको अभाव

ि क्य

सावजलाक वीदाियहरको कमता अलाबृद्ध गरी माकाको गुणस्तर वृद्ध हुनेछ ।

उदेश्यहर

- सावजलाक वीदाियहरिाई गुणस्तरीय माका पदान गनतयोग्य िनाउनु
- पवीीमैती वीदािय लामाण गनुततथा हरेक वीषय माककको सबन्धित वीषयमा कमता अलाबृद्ध गनुत
- सि वीदाियमा आवश्यक भौलाक पूवाातिर, पुस्तकािय, वीजान पयोगशाि लामाण गनुत

रणनीला तथा कायतीला

रणनीला	कायतीला
माध्यलाक, पाकालीक तथा उच्च माकामा सिैको सहज पहुँच िढाउने तथा माकाको गुणस्तर वृद्ध गने	• पकालीमैती माकामा जोड दईनेछ • गरीि तथा जेहन्दार वीदाथीहरिाई गाउँपालीकाको शोतािट आलाक सहयोग गरनेछ • पाकालीक माकाियको कास्तार गरी दक जनशमि लामाण गरनेछ • माकाको गुणस्तर कायम गनतपयाप्त जनशमि, कमता काकास, माकण सामागी वीतरण गरनुका साथै वीदाियहरको लायलात अनुगमन गरनेछ
माककहरको कमता अलाबृद्ध गने	• माककहरिाई लयलात रपमा आवस्यकता अनुसार तालीमको व्यवस्था गरनेछ • माकक दरन्दी लाि िन गरनेछ
वीदाियहरमा आवस्यक भौलाक तथा अन्य पूवाातिरहरको लामाण गरी उपयुि पठनपाठनको वातावारण तयार गने	• कादाियमा मापदण्डअनुसारको पक्क भवन, पिाि, शौचािय, पुस्तकािय लामाण गरनेछ • सि कादाियमा इन्टरनेट, कम्प्युटर ल्यााि तथा वीजान पयोगशािा उपिधि गराईनेछ
शत पलाशत वीदाथी भनातगनततथा वीचमै वीदािय छोडने पवृला लारत्साहत गने	• सि िािििकाहर कादािय जाने र वीचमै पढाई नछोडन उम्त छातवृलाको व्यवस्था गरनेछ

कायक्रम तथा आयोजना

तालिका 14 **माका काकास कायक्रम** तथा आयोजना

क.स.	कायक्रमहर	अनुमालत सोत र वाालक िक्य (र.िािमा)					
		पहिि आ.व.	**दोसो आ.व.**	**तेसो आ.व.**	**चौथो आ.व**	**पाँचौ आ.व**	**जम्मा**
	माका काकास कायक्रम						

१	वदाि य भौलाक पूवााति्र लामाण कायकम	३०	३५	४०	४५	५०	२००
२	ाशक्षक कमता वकास कायकम	५	५	५	७	५	२७
३	मकहि ा मैती र वाि मैती शौचाि य लामाण/ि निपानी	५	५	५	६	५	२६
४	वदाि य शैक्षक गुणस्तर सुिार कायकम/वदाि य समायोजन	१५	१८	२०	२०	२०	९३
५	वदाि यगत रपमा उत्कृि ाशक्षक तथा वदाथी पुरस्कार	५	८	८	८	८	३७
६	वदाि यमा लाकाई/ ि ि सामाग्री व्यवस्थापन	५	५	५	५	५	२५
७	नमूना वदाि य लामाण कायकम	१७	२०	२०	२३	२५	१०५
८	वदाि यमा अलारि कयाकि ाप संचाि न	५	५	७	५	१०	३२
९	लान आय स्तर तथा जेहेन्दार वदाथी वशेश छात्रवृत कायकम	३	३	७	५	७	२५
१०	पावालक िरको कृि, त्ाि आद र सीपमूि क ाशका कायकम	१०	८	१०	१२	१५	५५
११	पुस्तकाि य व्यवस्थापन (सवै मावमा)	५	५	५	६	५	२६
१२	पयोगशाि ा व्यवस्थापन र सामाला िरद कायकम (सवै मावमा)	१०	१०	१०	१२	१०	५२
१३	पारम्भक ि ि वकास केन्द्रको शैक्षक सामाला व्यवस्थापन (लायत्मत)	२	२	२	२	२	१०
१४	ाशक्षक दरवन्दी व्यवस्थापन	२०	२०	२०	२५	३०	११५
१५	वदाि य ि ि मैदान व्यवस्था	०	३	३	५	७	१८
१६	आिारभूत वदाि यमा गणात, अंग्रेजी, वज्ान, ाशक्षकका ि ाग १ हपे वशेश तालम व्यवस्था	३	२	२	२	२	११
१७	वदाि य सूचना पवली वस्तार कायकम (ईन्टरनेट, कम्प्युटर, मल्टमाडया आद)	१०	१०	१०	९	१०	४९
	ाशका वकास कायकमको िजेट जम्मा	**१५०**	**१६४**	**१७९**	**१९७**	**२१६**	**९०६**

तालका न.: १५ ाशका वकास नलजा ि ाका

सूचक	एकाई	आिार ि षित ७९/८० अवस्था	पहि ा वषत ८१/८२	दोस्रो वषत ८२/८३	तेस्रो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ८५/८६
साकरता दर	पलशत	७३.९	७५	७८	८२	८६	८८
साकरता दर पुरष	पलशत	८१.३	८२	८४	८८	९०	९१
साकरता दर महि ा	पलशत	६७.७	६९	७३	७६	८२	८५

सूचक	एकाई	आ ारि ि षित ७९/८० अवस्था	पहि ाे वषत ८१/८२	दोसो वषत ८२/८३	तेसो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ८५/८६
पारम्भिक वा ि विकास केन्द्र	संख्या	७	७	८	८	९	१०
आ ारिभूत तहमा ि ूदि भनातदर (१-८)	पतिशत	९२	९४	९६	९७	९८	९९
माध्यमिक तहमा ि ूदि भनातदर (९-१२)	पतिशत	४१.९	४५	५०	६०	६५	७०
सामुदायिक सिकाई केन्द्र	संख्या	५	५	५	५	५	५
विजान पयोगशा ा भएका विदा ाय	संख्या	३	५	७	१०	१३	१७
माकि ि ि दिा ाय कका १२ सबम	संख्या	४	४	४	४	४	४
कबप्युटर पयोगशा ा भएका विदा ाय	संख्या	१३	१५	२०	३०	३६	४३
२०८० को दलित विदाथी संख्या शिशु देखि १२ सबम	जना	८७३	-	-	-	-	१२ कका सबम पुर्याउने
पुस्तका ाय सहितको विदा ाय	संख्या	६	१०	२०	३०	३६	४३
पकी सामुदायिक विदा ाय भवन	संख्या	४०	४५	५०	६०	७०	८०

(सोतः योजना तजुमा कायशा ा २०८०, शाखा पाशासित तथा गाउँ शाखा योजना २०७८/०७९)

अपेक्षित उपा ि ि ि

आवि ि क योजनाको अन्त्य सबममा कु ा साकरता दर ८८ पतिशत भन्दा माथि हुनेछ र स ै माध्यमिक विदा ायमा उच्च स्तरीय विजान पयोगशा ा तथा पुस्तका ाय भएको हुनेछ, हरेक विदा ायको शैक्षिक गुणस्तरमा उल्ले ानीय सु ार भएको हुनेछ ।

५.२. स्वास्थ्य तथा पोषण

वर्तमान अवस्था

यस पर्वतत गाउँपालिका पुतलिचौर रोल्पा अन्तगत जम्मा ६ वटा वडाहरमा स्वास्थ्य चौकी आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र र सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ केन्द्र गरी जम्मा ९ वटा स्वास्थ्य संस्थाहर रहेका छन् । यी मध्ये आफ्नै जग्गा र भवन भएका स्वास्थ्य संस्थाहर ८ वटा मातै छन् । आफ्नै जग्गा र भवन भएका स्वास्थ्य संस्थाहरमध्ये पनि स्वास्थ्य चौकी केवरी ठिहेक अरु सबै स्वास्थ्य संस्थाहरमा मापदण्ड अनुसारको स्वास्थ्य भवन छैन । सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ केन्द्र डाडागाउँ राङसीमा आफ्नो जग्गा भएपनि हालसम्म भवन निर्माण भएको छैन । आफ्नो भवन भएपनि सबै स्वास्थ्य संस्थामा पर्याप्त मातामा कोठाहर पुगेका छैनन । यस गाउँपालिका भित्र पसुति केन्द्र भएका स्वास्थ्य संस्थाहर कुरेरी, राङसी, केवरी, पाछावाङ र राङोट स्वास्थ्य चौकी हुन भने बाँकि स्वास्थ्य संस्थाहरमा भौगोलिक विकट लगायत विभिन्न कारणले व्यवहारिक रपमा पसुति गराएता पनि पसुति केन्द्र भने होइनन् । पसुति केन्द्र भएका संस्थाहरमा सेवा पदायकलाइ आवासको सुविधा केवरी स्वास्थ्य चौकी ठिहेक अरु कुनै पनि स्वास्थ्य संस्थाहरमा छैन । खानेपानी, शैचालय, विद्युत, मोटरबाटोको सुविधा भने पाय सबै स्वास्थ्य संस्थाहरमा पुगेको छ । समगमा यस गाउँपालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरमा भौतिक पूर्वाधारको अवस्था कमजोर छ ।

अवसर

- १५ शैयाको अस्पताल निर्माणाधिन रहेकोले स्वास्थ्यको पहुँच विस्तार हुने
- गर्भवती महिलाका लागि निशुल्क उपचार तथा भत्ताको व्यवस्थाले मातृ तथा शिशु मृत्युदर एकदम कम
- स्थानीयहरमा स्वास्थ्य सम्बन्धी चेतना वृद्धि तथा गलत धारणाहर हट्दै जानु

चुनौती

- गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको कमी
- निशुल्क स्वास्थ्य सेवाको पहुँचमा कमी
- स्वास्थ्य कर्मीहरलाई समय सापेक्ष तालिमको अभाव
- स्वास्थ्य संस्थाहरमा बजेटको अभाव
- कतिपय वडाबाट स्वास्थ्य सेवा पहुँच योग्य ठाउँमा नहुनु
- दक्ष जनशक्तिको अभाव

लक्ष्य

आधारभुत स्वास्थ्य सेवामा सहज पहुँच तथा स्वास्थ्य संस्थाको गुणस्तरीयता वृद्धि हुनेछ ।

उदेश्यहर

- स्वास्थ्य संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि गरी स्वास्थ्यकमीको संख्या उल्लेख्य वृद्धि गनुत
- आधारभुत स्वास्थ्य सेवामा सबैको सहज पहुँच पुयाउनु
- जनस्वास्थ्य चेतनामा उल्लेख्य वृद्धि भई नागरिक स्वास्थ्यमा सुधार

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति

रणनीला	कायतीला
आ िरिभूत स्वास्थ्य सेवामा स ँको पहुँच पु-याउने	• लयत्वात स्वास्थ्य परकण सेवा ाई हरेक वडामा उप ि ग नेछ • हरेक वडामा एब ि न्स सेवा वस्तार गरी गर ि तथा गभवती म ि ाहरको ि ला लशुःलक सेवा उप धि गराइनेछ • गभवती पोत्साहन कायक्रम ा गु गरी स्वास्थ्य संस्थामा गई उपचार गराउने वातावरण लमाण गरनेछ • वशेषज्ञ चक तसकहरदारा हरेक वडामा लशुल्क रु बती स्वास्थ्य जाँच सेवा उप धि गराइनेछ • स्वास्थ्य वीमा कायक्रम स ँ स्थानीयको पहुँचमा पुयाइनेछ • गर ि तथा वपन्न वगतिाई लशुल्क स्वास्थ्य सेवा उप धि गराइनेछ
आ िरिभुत स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर वृद्ध गने	• अस्पता ि, स्वास्थ्य चौकी तथा आ िरिभूत स्वास्थ्य संस्थाहरको कमता वृद्ध गरनेछ, हरेक वडामा स्वास्थ्य चौकी लमाण गरनेछ • अस्पता िमा वशेषज्ञ चक तसकको व्यवस्था गरनेछ साथै चक तसकको संख्या वृद्ध गरनेछ • सवै वडाहरमा स्वास्थ्यचौकी भवन लमाण, गुणस्तरीय सामगी, उपकरण, औष ि, ईन्टरनेट सु ि ाको व्यवस्था गरनेछ • स्वास्थ्य संस्थामा पयाप्त जनश ि तथा कमता वकास ता ि मको व्यवस्था गरनेछ
स्वास्थ्य जीवनशै िीका उपायहर अव ि नि गराई संकमण रोग लयन्त्रण गने	• ि ि ि ि का पोषण कायक्रम ाई स ँ वडाहरमा चुस्त रपमा ा गु गरनेछ • लयत्वात ध्यायाम तथा योग शवर संचा िनमा ल्याइनेछ महामारी रोगहर ाई न्युलकरण गनतस्वास्थ्य मापदण्डहर कडाइपुवक ा गु गरनेछ

कायक्रम तथा आयोजना

तालिका 16 **स्वास्थ तथा पोषण कायक्रम तथा आयोजना**

क.स.	कायक्रमहर	अनुमालत सोत र वाषक ि क्य (र. ा ि मा)					
		पह ि ा आ.व.	दोसो आ.व.	तेसो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	स्वास्थ तथा पोषण						
१.	चक तसक तथा स्वास्थ्यकमीको जनश ि थप	१०	१०	१०	१२	१८	६०
२.	ि ि ि केन्द्र स्तरोन्नत	५	५	५	३	५	२३
३.	औष ि भण्डारण तथा वतरण पणा ि व्यवस्थापन कायक्रम	५	५	५	६	८	२९
४.	ल्याव सेवा वस्तार तथा स्तरोनती	५	५	७	७	१०	३४
५.	ि ि क्षत ा गितिाई लशुल्क स्वास्थ्य परकण तथा उपचार	५	५	५	६	७	२८
६.	रु बती स्वास्थ्य सेवा	५	५	५	५	६	२६
७.	पजनन स्वास्थ्य कायक्रम	५	५	५	६	६	२७

८.	गरिब तथा विपन्न नागरिकलाई निःशुल्क स्वास्थ्य बीमा (मजदुर ज्याला दारी)	३	३	३	३	३	१५
९.	स्वास्थ्य प्रदायक संस्थामा आवश्यक उपकरण व्यवस्थापन	१०	१२	१२	१५	१५	६४
१०.	स्वास्थ्यकर्मी र महिला स्वयंसेविकाको क्षमता विकास कार्यक्रम	३	३	३	५	६	२०
११.	नसने रोग सम्बन्धी सचेतना परीक्षण औषधि समेत	५	५	५	६	९	३०
१२.	खोप तथा गाउँघर क्लिनिक सुधार कार्यक्रम	५	५	५	५	७	२७
१३.	स्वास्थ्य सचेतना अभियान (पोषणयुक्त खानेकुराको प्रयोग, महामारी रोग नियन्त्रण लगायत)	२	२	२	२	२	१०
१४.	औषधि खरिद	७	५	१०	१२	१०	४४
१५.	उपकरण तथा सम्बन्धित सामाग्री खरिद कार्यक्रम	१०	१५	२२	२५	२३	९५
१६.	स्वास्थ्य चौकीहरुको स्थापना तथा स्तरोन्नती कार्यक्रम	३०	४०	३५	३५	३०	१७०
१७.	आयुर्वेद सेवा प्रवर्दन कार्यक्रम	३	३	३	३	५	१७
१८.	सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम	५	५	७	७	८	३२
१९.	शिशुपोषण कार्यक्रम	५	५	५	५	६	२६
	स्वास्थ तथा पोषण कार्यक्रमको बजेट जम्मा	**१२८**	**१४३**	**१५४**	**१६८**	**१८४**	**७७७**

तालिका न.: १७ स्वास्थ्य तथा पोषण नतिजा खाका

सूचक	एकाई	आधार स्थिति ७९/८० अवस्था	पहिलो वर्ष ८१/८२	दोस्रो वर्ष ८२/८३	तेस्रो वर्ष ८३/८४	चौथो वर्ष ८४/८५	पाँचौ वर्ष ०८५/०८६
खोप क्लिनिक	संख्या	११	११	११	१२	१२	१३
गाउँ खोप सेन्टरमा सुत्केरी गराउने	प्रतिशत	७.८	-	-	-	-	सुरक्षित सेवा हुने
स्वास्थ संस्थामा सुत्केरी गराउने गर्भवती महिला	प्रतिशत	६८.४	७०	७५	८०	८५	९०
पूर्णखोप	प्रतिशत	९०	९२	९४	९६	९७	९८
स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी	संख्या	१५	१८	२२	२५	२७	२९ दरबन्दी अनुसार
स्वास्थ्य शाखा र मातहतका कर्मचारी संख्या	संख्या	४६	४९	५३	५६	५९	६०

सूचक	एकाई	आ ि र ि षित ७९/८० अवस्था	पक्ा ि वषत ८१/८२	दोसो वषत ८२/८३	तेसो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ०८५/०८६
स्वास्थ्यकमी हा ि कायरत							
आवासीय म्वाकत्सक	संख्या	०	०	०	२	२	२
ि ल्वाङ्ग सेन्टर	संख्या	१	१	२	३	३	४
म्वाकत्सक तथा ओपीडी सक्कतको अस्पता ि	संख्या	०	०	१	१	१	१
स्वास्थ्य चौकी	संख्या	५	५	५	६	६	६
ृ ि क्क अनुगमन गरएका (Growth Monitoring Coverage ०-२३ months (%))	पत्ताशत	४६	५०	६०	६५	७०	७५
परवार लायोजनका सा ि निको पयोग दर	पत्ताशत	२८.४८	३०	३२	३४	३६	३८
कयरोगी उपचारको सफ ि ता दर	संख्या	९०.९	९१.५	९२	९२.५	९३	९४
स्वास पस्वास जन्य संकमण दर	पत्ता हजार	६०	५८	५६	५४	५२	५०
त्ता ई ओ सी (अपरेशन सेवा) उप ि ध ि स्वास्थ्य संस्था	संख्या	०	०	०	१	१	१
सुत्केरी पस्वात ३ पटक जाँच गराउने आउने	पत्ताशत	७६.८	७८	८०	८३	८५	८८
पोटोक ि अनुसार ४ पटक गभर्वाँच गने मक्ा ि	पत्ताशत	७१.२	७३	७६	८०	८५	९०
पसुती सेवा उप ि ध ि भएका स्वास्थ्य संस्थाहर	संख्या	५	५	६	७	८	९
BCG Coverage	पत्ताशत	८३	८६	९०	९५	९८	१००

सूचक	एकाई	आिार िषित ७९/८० अवस्था	पहिो वषत ८१/८२	दोस्रो वषत ८२/८३	तेस्रो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ०८५/०८६
MR2 Coverage	प्रलतशत	८६	९०	९३	९५	९७	९९
TD2 and TD2 Plus Coverage	प्रलतशत	६८	७५	८०	८५	९०	९५
Exclusive Breastfeeding	प्रलतशत	८५.२	८७	९०	९१	९२	९२
गभतवती मलहिा १८० आइरन चक्की सेवन	प्रलतशत	७८.७	८०	८३	८५	८८	९०
pregnant mothers tested for HIV	प्रलतशत	७२	७४	७५	७६	७८	७९
ओिाखि सेवा लिने जनसंख्या	प्रलतशत	४३	४८	५२	५६	६०	६५
आयुिेद औषिािय भवन	संख्या	०	०	१	१	१	१
योग प्रलशक्षण केन्र	पटक	०	१	१	१	१	१

(श्रोतः परवतत गाउँपालिका स्वास्थ्य शािा, योजना तजुतमा कायतशािा, २०८०)

अपेलक्षत उपिलधि

आवलिक योजनाको अन्त्य सम्ममा गाउँपालिकाको आफ्नै सुलविा सम्पन्न अस्पताि तथा हरेक वडामा स्वास्थ्य चौकीको स्थापना भई संचािनमा आएको हुनेछ। शत प्रलतशत गभतवती मलहिा सुरलक्षत तररिे लिचा जन्माएका हुनेछन तथा शत प्रलतशत िािालििकाि उमेरसमूहको िोप िगाएका हुनेछन ।

५.३. मलहिा तथा िािालिका

वततमान अवस्था

रालिय जनगणना २०७८ अनुसार परवतत गाउँपालिकामा ५३.९ प्रलतशत मलहिा रहेको देलिन्छ । पुरष साकरता ८१.३ र मलहिा साकरता ६७.७ प्रलतशत रहेको छ । करीि ६.५ प्रलतशत एकि मलहिा रहेका छन् । करीि ३२ प्रलतशत मलहिाहर १७ िषतमुलत नै लववाह भएको देलिन्छ।

यस गाउँपालिकामा गरीव लवद्याथीहरको िालग छात्रवृलिको व्यवस्था गररएको छ ।हाि यहाँ छ वटा वािलवकासिहर रहेका छन् ।रालिय जनगणना २०७८ अनुसार यस पालिकामा िािालििका (०-१७) उमेरका

७८४१ जना अथात ३६.१८ पलशत ाि ाि ािलिका रहेका छन् । ाि ाि ािलिका मध्ये पल ३९५४ जना अथात ३९.६० पलशत ाि ाि क र ३८८७ जना अथात ३३.२६ पलशत ाि ािलिका छन् । पाँचवषतमुलाका वा ािवालकिकामा भने मकहा ाि भन्दा पुरषको जनसंख्या ाि रै देखनिछ ।

अवसर

- मकहा ाि कहंसा न्यूनीकरणका ाि गिी सचेतना कायकम संचाा ाि न भईरहेको
- ाि ैङ्गक कहंसा लावारण कोष कायकाली लामाण भइ कायात्वयन भएको
- कापन तथा गरर ाि पररवारका ाि ाि ािलिकाहर ाि ाई सहुलीयत पदान गररएको
- युवा तथा मकहा ाि को ाि ाला स्वरोजगार कायकम संचाा ाि नमा आएको
- कादा ाि यि जाने ाि ाि ािलिकाको संख्या उर ाि ख्य रहेको
- ाि ाि ािलिकाहरको काकासका ाि ाला लायलात रपमा ाि ाि कुद तथा अन्य कायकमहर संचाा ाि नमा आएको

चुनौती

- मकहा ाि तथा पुरष वीचमा समान काम र समान ज्याा ाि को अभाव
- मकहा ाि को सामाखनक तथा आलाक पकमा कमी
- मकहा ाि कहंसाका रटना उर ाि ख्य रपमा रटन नसकनु
- वहुकाववाह ाि गायतका रटनाहर कादमान हुनु
- ाि ाि काववाह, ाि ाि शिम र ाि ाि ािलिका ाि चिलीा ाि न जस्ता सामाखनक अपराा ाि हर कादमान रहेका
- कादा ाि यि वीचमै छोडने कादाथी संख्या ाि रै रहेका

ाि कय

मकहा ाि तथा ाि ाि अलिकारको संरकण गदै ाि ाि मैती स्थानीय शासन ाि ागु हुनेछ तथा समाजका हरेक केतमा मकहा ाि तथा ाि ाि ािलिकाको अथपूणतसहभालाता सुलाख ाि त हुनेछ ।

उदेश्यहर

- समाजमा मकहा ाि हरको समतामु ाि क र अथपूणतसहभालाता वृद्ध गराई मू ाि पवाहीकरण र सशा ाि ीकरण गनुत
- मकहा ाि तथा ाि ाि कहंसाका रटनाहर अन्त्य तथा मकहा ाि तथा ाि ाि अलिकारको संरकण गनुत
- ाि ाि शिम, ाि ाि लीाि ाि ह तथा ाि ाि ाि ािलिकामालाको कहंसा अन्त्य गनुत
- ाि ाि कलाि ाि तथा ाि ाि चेतना समुहहर ाि आफ्नो अलिकारको वका ाि त गनुत।

रणनीला तथा कायतीला

रणनीला	कायतीला
मकहा ाि अलिकारको रका गदै हरेक केतमा सकम तथा स्वावा ाि म्बी ाि नाउने	• मकहा ाि सीप काकास ताा ाि म तथा मकहा ाि उदमशीा ाि ता कायकम संचाा ाि न गररनेछ

रणनीला	कायतीला
	• मक्हि ा नेतृत्व क्वकास तथा मक्हि ा सशक्ता िकरण कायक्रम ा ागु गरूनेछ • मक्हि ा माथी हुने सबै क्कस्मका क्वभेद तथा उत्पीडनलाई ा ोप गरी हरेक क्षेत्रमा मक्हि ाको सहभाक्गता सुक्नक्ित गरूनेछ • मक्हि ाहरुलाई सीपमु ि क ताक्ि म, क्जउ ाजतसहजीकरण गरी उद्यमशी ा बनाइनेछ
बा ाबाक्ि काको हक अक्िकार संरक्षण गदै, अक्िकारमा पहुँच बढाउने	• प्रत्येक बा ाबाक्ि का ाई क्वद्या ायसंग पहुँच पु-याउन गरी तथा दक्ित क्वद्याथीहरु ाइ पूणतछात्रवृक्त्तको व्यवस्था गरूनेछ • अक्भभावकहरुमा जनचेतना माफत बा ाबाक्ि काको हक अक्िकार संरक्षणमा अक्भभावकको भूक्मका सुक्नक्ित गरूनेछ • क्वद्या ाय छाडेका क्कशोरीहरुको ा ाक्ग जीवनउपयोगी सीप तथा व्यवसायमू ि क कायक्रम संचा ा न गरूनेछ • बा ा श्रम अन्त्य, बा ा क्ववाह अन्त्य, बा ा क्हंसा अन्त्यका ा ाक्ग जनचेतनामु ि क कायक्रम संचा ा न गरूनेछ • बा ा अक्िकार हनन हुन नक्दन बा ा अक्िकार संरक्षण र पैरवी कायक्रम संचा ा न गरूनेछ • बा ा अक्िकार हननका घटनाहरु ाई पैरवी गनत प्रत्येक वडामा बा ा अक्िकार क्नगरानी समुह गठन गरूनेछ • बा ाबाक्ि काको क्षमता अक्भवृक्द्धको ा ाक्ग बा ाबाक्ि का ओक्ि म्पक कायक्रम ा ागु गरूनेछ

कायक्रम तथा योजना

क.स.	कायक्रमहर	अनुमाक्नत स्रोत र वाक्षक क्िय (र.ा ाख मा)					
		पक्हि ा आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
१	मक्हि ा तथा बा ाबाक्ि का						
२	मक्हि ा सीप क्वकास ताक्ि म	२	२	२	२	३	११
३	एक ा मक्हि ा स्वरोजगार कायक्रम	२	३	३	३	३	१४
४	मक्हि ा नेतृत्व क्वकास तथा मक्हि ा सशक्ता िकरण कायक्रम	२	२	२	३	२	११
५	मक्हि ा उद्यमक्श ाता तथा रोजगार प्रवद्धन कायक्रम कायक्रम	३	३	४	४	४	१८
६	ा ैंक्गक सवाम्य अक्भमुक्खकरण तथा पररूकरण	१	१	१	१	१	५
७	छोरी क्शक्षाका कायक्रम	३	३	३	३	३	१५
८	ा ैंक्गक क्हंसा क्वरुद्ध जनचेतना कायक्रम	१	१	१	१	२	६
९	बा ा अक्िकार संरक्षण कायक्रम	२	२	२	२	२	१०

१०	एक वडा एक ाि उदान लामाण	५	५	७	८	१०	३५
११	ाि अिकार चेतना समुह गठन तथा पैरवी कायकम	१	१	१	१	२	६
१२	वाि मैती स्थानीय शासन पवदत तथा रोषणा कायकम	४	५	५	५	५	२४
	मकहाि तथा ाििकिकाको िजेट जम्मा	**२६**	**२८**	**३१**	**३३**	**३७**	**१५५**

तािलका न.: १८ मकहाि तथा ाििकिका िवकास नलाजा ािका

सूचक	**एकाई**	**आिर िषित ७९/८० को अवस्था**	**पहकाि वषत ८१/८२**	**दोसो वषत ८२/८३**	**तेसो वषत ८३/८४**	**चौथो वषत ८४/८५**	**पाँचौ वषत ८५/८६**
ाि किि (वडा स्तरीय)	संख्या	६	६	६	६	६	६
वाि उदान	संख्या	१	२	३	४	५	६
ाि कीिह रटना	संख्या	७	४	३	२	१	०
ाि मैती स्थानीय शासन पिदत भएको वडा	संख्या	०	१	२	३	४	६
मकहाि िवकास तथा िचत, सहकारी आदद	संख्या	१	१	१	१	१	१

(शोत: आवििक योजना तजुमा कायशाािा, २०८०)

अपेक्षित उपलब्धी

आवधिक योजनाको अन्त्य सम्ममा प्रत्येक वडामा भएका विविधिको क्षमता विकास भएको हुनेछ र बालमैत्री स्थानीय शासन लागु हुनेछ भने ररेलु हिंसालगायत पीडित महिलाको संख्यामा उल्लेख्य कमी आउनेछ।

५.४. दलित, उत्पीडित र वर्गउत्थान

हालको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार करीब ११.३ प्रतिशत दलित जनसंख्या रहेको छ । दलितमा पनि मुख्य रुपमा विशेषकमात्र परम्परागत पेशामा रहेका छन् ।आर्थिक र सामाजिक रुपमा अझै पनि दलित जाती पछाडि रहेको छ।

अवसर

- दलित, विपन्न तथा गरिब परिवारका बालबालिकाहरुलाई सहुलियत प्रदान गरिएको
- जेष्ठ नागरिकलाई रुघरमै स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम संचालन भईरहेको
- अपांगमैत्री कार्यक्रम संचालनमा आएको
- दलित विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति शिक्षा कार्यक्रम संचालनमा आएको

चुनौती

- दलित तथा पछाडी परेका सामुदायहरु शिक्षा, स्वास्थ्य तथा अन्य सेवामुलक सुविधाको पहुँचमा पुग्न नसक्नु
- समाजमा अझै पनि दलित तथा पिछडिएको वर्गमाथिको विभेद कायम हुनु
- दलित तथा उत्पीडित वर्गमा चेतनाको अभाव
- फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरुका लागि सामाजिक दृष्टिकोण विभेदपूर्ण हुनु
- वैदेशिक रोजगारी तथा बसाईसराईले गर्दा एकल जेष्ठ नागरिकको संख्या बढ्दै जानु

लक्ष्य

समाजका सबै वर्गका लागि आधारभूत सुरक्षा उपलब्ध गराई सम्मानपुर्वक जीवनयापन गर्ने वातावरण सृजना हुनेछ ।

उद्देश्यहरु

- जातीय विभेदको अन्त्य गरी दलित तथा पिछडिएका वर्गलाई निर्णय प्रक्रियामा सहभागी गराउने
- जेष्ठ नागरिकहरुलाई आधारभूत सुविधा प्राप्त गरी सम्मानपुर्वक जीवन बिताउन पाउने वातावरण निर्माण गर्ने
- अपांगता भएकाहरुलाई सामाजिक तथा आर्थिक रुपले सशक्तिकरण गर्ने

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
दलित तथा उत्पीडित वर्गको आत्मनिर्भरताका लागि अवसर	• दलित तथा उत्पीडित वर्गउत्थानका लागि आवश्यक बजेट तर्जुमा गर्दै कार्यक्रम प्राप्त जनशक्ति परिचालन गरिनेछ

रणनीता	कायतीता
सृजना गने	• दलीत तथा उत्पीडीत वगतकाभेद अन्तयको ािला समाजमा जनचेतना तथा काभेदको रटनाािई कानूनको दायरामा ल्याईनेछ • काकास लामाणा तथा लाणया पकयामा दलीत तथा उत्पीडीत ािगको सहभालाता सुलाम ित गररनेछ • दलीत, उत्पीडीत वगको ािला ाजार मागमा आाररत वस्तु तयार गनत हस्तकाा, नसती व्यवसाय जस्ता उत्पादनमूाक केतमा सीप तथा शोत हस्तान्तरण गरी उत्पादत वस्तुको ाजारीकरणािई सुलाम ित गररनेछ र आत्माक सााीकरण गररनेछ
जेष नागररकािई आाारभूत सेवा सुाीा उपाधा गराई सहज ाातावरण लाजना गने	• जेष नागररक ाावा सेवा कायकमािई लारन्तरता ाइनेछ • जेष नागररकका ािला लाशुल्क स्वास्थ्य परकण गररनेछ तथा हरेक तीन माकनामा राुती स्वास्थ्य सेवा उपाधा गराइनेछ • जेष नागररक पता हुने दुध्यताहार र ांसािई तत्का कारवाहीको दायरमा ल्याउन यथोमात पहा गररनेछ • जेष नागररकको सुरका र सहजताका ािला सामामाक सुरका सेवािई सहज र पभावकारी गराइनेछ
अपांगता अाकार संरकण गदै सीप काकासका योजना ाागु गने	• अपांगता मैती पूवाताार लामाण, पररचय—पत ाातरण, सीप काकास तालीम तथा आवश्यक सामगीहर ाातरण गररनेछ • अपांगहरको पकृता तथा कमता अनुसार सीप काकास तालीमहर उपाधा गराइ आत्माक उपाजतका कायमा ाागन पोत्साहन गररनेछ

कायकम तथा आयोजना

क.स.	कायकमहर	अनुमालत सोत र वाााक ाव्य (र.ाामा)					
		पहाा आ.व.	दोसो आ.व.	तेसो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	दलीत, उत्पीडीत र वगतउत्थान						
१	दलीत, उत्पीडीत कमता अाावृाद तथा उत्थान स्वरोजगार कायकम	२	२	२	२	२	१०
२	दलीत भेदभाव, शोषण, दुव्यवहार र ांसा ाररुद जनचेतना अाावृाद कायकम	१	१	१	१	१	५
३	अपांग मैती सीपमुाक तालीम तथा काकास कायकम	१	१	१	२	२	७
४	ांसा पीडीत माहााािई अल्पकाालीन आशयस्थाा	२	२	२	२	२	१०
५	जेष नागररक ाावा ााजा तथा ाावा सेवा कायकम	१	१	१	१	२	६
६	जेष नागररक सेवा केन्द्र ध्याापन	१	१	१	१	१	५
७	जेष नागररक स्वास्थ्य राुती सेवा कायकम	१	१	२	२	२	८

	दलित, उत्पीडित र वर्गउत्थानको जम्मा बजेट	९	९	१०	११	१२	५१

तालिका न.: १९ दलित, उत्पीडित र पिछडावर्ग उत्थान नतिजा खाका

सूचक	एकाई	आधार स्थिति ७९/८० को अवस्था	पहिलो वर्ष ८१/८२	दोस्रो वर्ष ८२/८३	तेस्रो वर्ष ८३/८४	चौथो वर्ष ८४/८५	पाँचौ वर्ष ८५/८६
दलित बालबालिका विद्यालय भर्नादर	प्रतिशत	८०	८३	८६	९०	९३	९५
जेष्ठ नागरिक समन्वय समिती	संख्या	१	१	१	१	१	१
जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य घुम्ती उपचार सेवा (वार्षिक)	संख्या	१	१	२	२	२	२
अपांगता घुम्ती स्वास्थ्य सेवा	वार्षिक संख्या	१	१	२	२	२	२
अपांगता भएका स्वरोजगार	संख्या	तथ्यांक नभएको	५	८	१०	१३	१५
एकल महिला स्वरोजगार	संख्या	तथ्यांक नभएको	५	८	१०	१२	१५

(स्रोत: आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला, २०८०)

अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजनाको अन्त्य सम्ममा एकल महिला तथा अपांगता भएका व्यक्तिहरु, दलित उत्पीडितहरुको आर्थिक सामाजिक अवस्थामा सुधार भएको हुनेछ ।

५.५ आदिवासी जनजाती विकास

विद्यमान अवस्था

पर्वतत गाउँपालिकामा आदिवासी जनजातीमा मुख्य गरी मगर ४९.८ प्रतिशत जातीहरुको बाहुल्यता रहेको छ। यस गाउँपालिकाले आदिवासी जनजातीको उत्थानका लागि लागत संकलन गरी प्रोत्साहनमुलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आएको छ ।

अवसर

- आदिवासी जनसंख्यामा परम्परागत ज्ञान हुनु, सांस्कृतिक रुपमा धनी हुनु तथा सामुदायिक भावना उच्च हुनु

- आदिवासी जनजातीको परम्परागत ज्ञानको संरक्षण तथा सम्वर्द्धन गरी सीप विकास तालिमहरु उपलब्ध गराउन सक्ने

चुनौती

- आदिवासी जनजातीलाई आवश्यक सेवा तथा सुविधा प्राप्त गर्न नसक्नु
- समाजमा जातीय विभेद अझै पनि कायम रहनु
- आदिवासी जनजातीको सीप विकासमा कमी हुनु

लक्ष्य

आदिवासी जनजातीका आधारभूत सामाजिक सुरक्षा उपलब्ध गराई सम्मानपुर्वक जीवनयापन गर्ने वातावरण सृजना हुनेछ ।

उद्देश्यहरु

- सामाजिक विभेदको अन्त्य भई आदिवासी जनजातीलाई सम्मानपुर्वक जीवनयापन गर्नु
- सीपमुलक तथा क्षमता विकास तालिम मार्फत आदिवासी जनजातीको आर्थिक तथा सामाजिक रुपान्तरण गर्नु

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
आदिवासी जनजातीको सीप विकास गर्ने	• आदिवासी जनजातीको उत्थान र विकासको लागि प्रोत्साहनमुलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ • आदिवासी महिलाहरुको विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्नका लागि हस्तकला अन्य सीपमुलक तालिमहरु उपलब्ध गराईनेछ
आदिवासी जनजातीको संस्कृति संरक्षण गर्दै क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	• स्थानीय आदिवासी संस्कृतिको संरक्षण गर्दै आदिवासी जनजातीको संस्कृति सम्बन्धि पुस्तिका तयार पारिनेछ • आदिवासी जनजाति र स्थानीय समुदायको परम्परागत ज्ञान, सीप, संस्कृति, सामाजिक परम्परा र अनुभवलाई संरक्षण र सम्वर्द्धन गरिनेछ

कार्यक्रम तथा आयोजना

क.स.	कार्यक्रमहरु	अनुमानित स्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु.लाखमा)					
		पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	आदिवासी जनजाती विकास						
१	आदिवासी जनजाती उत्थान कार्यक्रम	२	२	२	२	२	१०
२	आदिवासी संस्कृति जगेर्नातथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२	२	२	३	३	१२
३	आदिवासी जनजाती सीप विकास कार्यक्रम	२	३	३	३	३	१४
४	स्थानीय लिपि,कला, साहित्य, भाषा, संस्कृति संरक्षण तथा प्रवर्द्धन	२	३	३	३	४	१५

	आदिवासी जनजाती विकास कार्यक्रमको बजेट जम्मा	८	१०	१०	११	१२	५१

तालिका नं.: २० आदिवासी जनजाती विकास नतिजा सूचिका

सूचक	एकाई	आधार स्थिति ७९/८० को अवस्था	पहिलो वर्ष ८१/८२	दोस्रो वर्ष ८२/८३	तेस्रो वर्ष ८३/८४	चौथो वर्ष ८४/८५	पाँचौं वर्ष ८५/८६
आदिवासी जनजाती संस्कृति संग्रहालय	संख्या	०	०	१	१	१	१
मौलिक कला तथा संस्कृति प्रदर्शनी कार्यक्रम (महोत्सव)	वार्षिक संख्या	०	२	२	२	२	२
आदिवासी जनजाती पुस्तक प्रकाशन	संख्या प्रति वर्ष	०	१	१	१	१	१

(स्रोत: आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला, २०८०)

अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजनाको अन्त्य सम्म १ वटा आदिवासी जनजाती संस्कृति संग्रहालय तथा वर्षमा एकपटक आदिवासी मौलिक कला तथा प्रदर्शनी कार्यक्रम संचालन भएको हुनेछ ।

५.६ युवा तथा खेलकुद

विद्यमान अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गाउँपालिकामा (१६-४०) वर्षका युवा ८०३७ जना अर्थात ३७.०९ प्रतिशत रहेका छन् । गाउँपालिकाको गौरवका आयोजनाको रुपमा रहेको बहुउदेश्यीय कभर्डहल निर्माणमा भइरहेको, परम्परागत गाउँपालिकाको ८ स्थानमा खेल मैदान रहेका छन्। यी खेल मैदानहरुको अवस्था सामान्य रहेको छ । गा.पा. स्तरीय अध्यक्ष कप निरन्तर संचालन भइरहेको र अन्तरपालिका स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता पनि हुने गरेको छ । त्यसैगरी यूवालाई रोजगारी दिन गाउँपालिकाले युवा स्वरोजगार कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७९ तर्जुमा गरी युवा स्वरोजगार कार्यक्रमलाई पालिकाको गौरवको योजना अन्तर्गत कार्यान्वयन गर्न शुरुवात गरेको छ ।

अवसर

- युवा तथा स्वरोजगार कार्यक्रम संचालनमा आएको
- युवाहरुमा खेलकुद प्रति आकर्षण बढेको
- युवाहरु संगीत, नृत्य, प्रतिभाकला प्रतियोगीतामा सहभागी हुने क्रम बढ्दै गएको
- किशोरी लक्षित प्रतियोगिताहरु बढ्दै गरेको
- विदेशबाट फर्केर आएका युवाहरु आफ्नै उद्यम संचालन गरी बसेका

चुनौती

- युवाहरुमा खेलकुद तथा अन्य सीपको कमी रहेको
- उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा लागेका युवाहरुको संख्या न्यून
- व्यवस्थित खेल मैदानको कमी, खेल प्रशिक्षकको व्यवस्था नहुनु, लगातार रुपमा खेलकुद प्रतियोगिताहरुको आयोजना हुन नसक्नु, उत्कृष्ट खेलाडीहरुको सम्मान हुन नसक्नु
- किशोर किशोरी तथा युवाहरुमा दुर्व्यसनी तथा सामाजिक संजालको दुरुपयोग हुनु

लक्ष्य

सीपयुक्त, सवल युवा जनशक्ति तयार गर्दै खेलकुदमा व्यवसायिकताको अवसर सृजना गर्ने ।

उद्देश्यहरु

- युवा रोजगारीका नयाँ अवसर सृजना गर्नु
- खेलकुद पूर्वाधारहरुको विकास एवम् युवाहरुलाई प्रशिक्षण मार्फत खेलकुद क्षेत्रको समग्र विकास गर्नु

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
युवा रोजगारीका नयाँ अवसर सृजना गर्ने	• युवा स्वरोजगार कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ • युवा तथा महिलाहरुलाई सीप विकास तालिम दिई स्थानीय स्तरमा नै रोजगारी प्रवर्द्धन गरिनेछ
खेलकुद मैदानको व्यवस्था तथा खेलाडीको पहिचान, क्षमता विकास र प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्ने	• पालिकामा रंगशाला, हरेक विद्यालयमा खेलमैदान र आवश्यकता अनुसार व्यायामशाला तथा कभर्डहल निर्माण गरिनेछ • स्थानीय प्रतिभा खोजी कार्यक्रम शुरु गरिनेछ • गाउँपालिका स्वयंत नै खेल प्रशिक्षण, तालिम, तथा खेलाडीहरुलाई आवश्यक खेल सामाग्री उपलब्ध गराईनेछ

कायक्रम तथा आयोजना

क.स.	कायक्रमहर	अनुमानित स्रोत र वार्षिक खर्च (रु.लाखमा)					
		पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	युवा तथा खेलकुद						
१	युवा क्लब गठन तथा संचालन/स्थानीय पर्यटन प्रवर्द्धन कायक्रम	१	०	१	०	०	२
२	खेल पूर्वाधार निर्माण (एक वडा एक खेल मैदान)	५	५	७	६	८	३१
३	वागमारा कभडहल निर्माण	५	६	५	१०	१०	३६
४	राष्ट्रिय स्तरमा खेलकुदमा भाग लिने खेलाडीहरलाई विशेष व्यवस्थापन	४	४	४	५	४	२१
५	युवा सीप तथा क्षमता विकास कायक्रम	२	२	२	२	२	१०
६	वार्षिक रपमा पालिकास्तरीय खेल आयोजना र खेलाडी सम्मान तथा पुरस्कार	४	५	५	५	५	२४
७	क्रिकेट, फुटबल र भलिबल प्रशिक्षण कायक्रम	१	१	१	१	१	५
	युवा तथा खेलकुद	२२	२३	२५	२९	३०	१२९

तालिका न.: २१ युवा तथा खेलकुद विकास नतिजा खाका

सूचक	एकाई	आधार स्थित ७९/८० को अवस्था	पहिलो वर्ष ८१/८२	दोस्रो वर्ष ८२/८३	तेस्रो वर्ष ८३/८४	चौथो वर्ष ८४/८५	पाँचौ वर्ष ८५/८६
खेल मैदान	संख्या	८	१०	१२	१४	१६	१८
रंगशाला	संख्या	१	१	१	१	१	१
कभडहल	संख्या	१	१	२	२	२	२
युवा क्लब	संख्या	९	९	१०	११	११	१२
वडा स्तरीय पुरुष फुटबल, भलिबल, क्रिकेट प्रतियोगीता	वार्षिक संख्या	१	१	१	१	१	१
वडा स्तरीय महिला फुटबल, भलिबल, क्रिकेट प्रतियोगीता	वार्षिक संख्या	०	१	१	१	१	१
अन्तरपालिका स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता	वार्षिक संख्या	१	१	१	१	१	१

(श्रोत: आवधिक योजना तजुर्मा कार्यशाला, २०८०)

अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजनाको अन्त्यसम्म स्तरीय खेलकुद रङ्गशाला तथा बहुउद्देशीय कभडतहल निर्माण भई व्यवस्थित रुपमा वडास्तरीय र पालिकास्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता संचालन भएको हुनेछ ।

५.७ खानेपानी तथा सरसफाई

वर्तमान अवस्था

परसवतत गाउँपालिकामा अधिकांश मानिसहरु पानी ल्याउनका लागि पाईप लाइन प्रयोग गर्दछन। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकाका ६६.१ प्रतिशत घरधुरीले खानेपानी श्रोतको रुपमा पाईप लाइन प्रयोग गर्दछन। मूल धाराको खानेपानी प्रयोग गर्ने ३९.५ प्रतिशत, कुवाको १.५२ प्रतिशत, खोलाको ०.८ प्रतिशत र अन्य स्रोतको प्रयोग गर्ने ०.१ प्रतिशत छन्।

अवसर

- खानेपानी आयोजनाहरु निर्माणको चरणमा रहेको
- जनतामा स्वच्छ खानेपानी र सरसफाइ सम्बन्धी चेतनामा क्रमशः वृद्धि हुँदै गएको

चुनौती

- छरिएर रहेको वस्तीहरु हुनाले खानेपानी सेवा पुर्याउन लाग्ने लागत बढी भइ स्रोत जुटाउन चुनौती
- पानी शुद्धीकरण नगरी प्रयोग गर्ने प्रवृत्ति
- फोहर संकलन नगरी जथाभावी फाल्ने प्रवृत्तिहरु

लक्ष्य

हरेक घरमा स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउने तथा गाउँ स्वच्छ तथा सफा राख्ने ।

उद्देश्यहरु

- गाउँका हरेक घरमा स्वच्छ खाउने पानी उपलब्ध गराउनु
- फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन गरी गाउँ सरसफाई कायम गर्नु

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
हरेक घरमा स्वच्छ तथा सफा खानेपानीको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने	• एक घर एक धाराको अवधारणा कार्यान्वयनमा ल्याई समानुपातिक रुपले खानेपानी वितरण गरिनेछ • खानेपानीको श्रोतहरुको पहिचान गरी श्रोतहरु संरक्षण गरिनेछ • बजारक्षेत्रहरु र व्यस्त हुने सडकीय भागहरुमा सार्वजनिक खानेपानीको धारा जडान गरिनेछ • पानी शुद्धीकरण विधिहरुको जानकारी गराई पानी शुद्धीकरण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ
गाउँ तथा बजार क्षेत्र स्वच्छ तथा सफा राख्ने	• सरसफाई तथा फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि छुट्टै संयन्त्र निर्माण गरी गाउँ सरसफाई अभियान संचालन गरिनेछ • गाउँपालिकाका हरेक वडामा सरसफाई समिति बनाइ त्यस वडाको सरसफाई व्यवस्थापन समिति मार्फत गरिनेछ

रणनील	कायतील
	• गाउँ केतका र रहर ाि ट लसक्ने फोहोर मैि वलाकरण गरी व्यवस्थापन गने पणाि ि वाकास गरनेछ

कायक्रम तथा आयोजना

तालि का: ि ानेपानी तथा सरसफाई कायक्रम तथा आयोजना

क.स.	कायक्रमहर	अनुमालत स्रोत र वाषक ि व्यय (र.ि ाि मा)					
		पहि ि आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	ि ानेपानी तथा सरसफाई						
१	वडागतरपमा भण्डारण टंकी र वातरण पणाि ि लमाण	१०	१०	१३	१०	११	५४
२	ि ानेपानीको मुि कुवा परम्परागत ि ारा सरकण तथा ट ांकी लमाण	५	६	७	१०	१०	५३
३	वषाद्को पानी संकि निका ि ाला पोि रीको लमाण	५	७	१०	१०	१०	५७
४	नयाँ ि ानेपानी आयोजना लमाण	३४	३५	३५	४८	५०	१६८
५	ि ानेपानी व्यवस्थापन तथा अनुगमन	२	२	२	२	२	१०
६	सरसफाई सपाह स॰ ाि नि	२	३	३	३	३	१५
७	शौचाि य सरसफाई र उम्मात पयोग सबि न्िी जनचेतना कायक्रम	२	२	२	२	२	१०
८	सावजलक शौचाि य लमाण	१०	१२	१०	१०	१०	५२
९	ि ानेपानी ममत संभार तथा सरसफाइ सबि न्िी लयत्मात कायक्रम	१५	१८	२०	१८	२५	९९
	ि ानेपानी तथा सरसफाई कायक्रमको ि जेट जम्मा	**८५**	**९५**	**१०२**	**११३**	**१२३**	**५१८**

तालि का न.: २२ ि ानेपानी तथा सरसफाई नलाजा ि ाका

सूचक	एकाई	आि ार ि षत ७९/८० को अवस्था	पहि ि वषत ८१/८२	दोस्रो वषत ८२/८३	तेस्रो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ८५/८६
सुरक्कत चपीको सुवाि नभएको रर्ि री	पलशत	१७.३	१५	१२	८	५	०
सुरक्कत सुवाि ायुि चपी भएको रर्ि री	पलशत	८३.७	८५	८८	९२	९५	१००
पूणतसरसफाइको सूचक पुरा	पलशत	१०	२०	३५	४५	५५	७०

सूचक	एकाई	आधार स्थित ७९/८० को अवस्था	पहिलो वर्ष ८१/८२	दोस्रो वर्ष ८२/८३	तेस्रो वर्ष ८३/८४	चौथो वर्ष ८४/८५	पाँचौ वर्ष ८५/८६
भएको घरधुरी							
पानी शुद्धीकरण गरी खाउने घरधुरी	प्रतिशत	२०	३०	४०	५०	६०	७०
पानी शुद्धीकरणको कुनै पनि विधि प्रयोग नगरी पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	८०	७०	६०	५०	४०	३०

(स्रोतः आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला, २०८०)

अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजनाको अन्त्यसम्ममा पूर्णसरसफाई सूचक पुरा भएको घरधुरी ७० प्रतिशत र पानी शुद्धीकरण गरेर प्रयोग गर्ने घरधुरी ७० प्रतिशत हुनेछन।

परच्छेद- ६ भौत्वक पूवाितीर वाकास

आत्वक, सामाम्जक वाकास र सेवा सुवा ि पवाह ि ाई पभावकारी र पमा अम ढिाउनका ि ा पूवाितीर वाकास महत्वपूणतआि ार हो। कुनै पत स्थानको वाकासको मापन भौत्वक संरचनाको वाकास ि ेद ि ाउँछ साथै आत्वक, सामाम्जक वाकास र सेवा सुवा ि पवाह ि ाई पभावकारी ि ाउन भौत्वक पूवाितीर वाकास आवश्यकता पदछ। पूवाितीर वाकास केत अन्तरगत सडक, पकी तथा झो ि ुङे पु ि , वैकम्पक उजातआवास, भवन तथा वस्ती वाकास र सूचना तथा संचार पवा ि जस्ता वाषयहर पदछन्।व्यवमथत ि स्ती तथा सहरी वाकासको महत्व ि ाई गदात पूवाितीर वाकास ि ाई दगो वाकासको एक महत्वपूणतआयामको र पमा ि ीने गरएको छ।यसका साथै दगो वाकास ि क्ष्य ि ा ि ि ण गरेका ि क्ष्यहर मध्ये ि क्ष्य ७ (ि चित ि ि न सकने स्वच्छ उजा) ि क्ष्य-९ (उदोग पवद्त र पूवाितीर) र ि क्ष्य-११ (शहरहर र समुदायहर को दगोपना) यस केतसंग सबवम ि ात रहेका छन् ।

६.१ सडक, पु ि तथा यातायात केत

वीदमान अवस्था

नेपा ि को संव ि ान २०७२ ि े ि ादत गरे ि मोम्ज तहगत सरकारको अ ि ीनमा रहने सडक स ञ्जा ि को वाकास तथा वास्तारको म्जबमेवारी सबम्धत सरकारको मातहत रहने व्यवस्था छ । मु ि ुकको आत्वक तथा सामाम्जक वाकास ि ाई ग ि ीशी ि पानतस्थानीय जनताको सेवा सहज तथा सर ि पानतर आत्वक सामाम्जक एकीकरण एवम् पादेशक तथा भौगो ि क सन्तु ि न कायम गरी सवाङीण वाकासमा टेवा पु-याउन सडक यातायातको महत्वपूणतयोगदान रहन्छ ।

यस गाउँपा ि काको हरेक वडामा यातायातको पहुँच रहेको छ तर सडकको अवस्था तथा गुणस्तर भने नाजुक नै छ । भौगो ि क वाकटता, छररएको वस्ती तथा सोत सा ि नको अपयाप्तता जस्ता कुराहर ि े गदातसडक तथा यातयातको केतमा अपेका गरे अनुसारको पग ि हुन सकेको छैन ।

अवसर

- गाउँपा ि काको सडक गुर योजना तयार रहेको
- शहद मागको स्तरउन ि हुँदै गरेको ि े गाउँपा ि का ि े शहद मागतवाट मुख्य मुख्यवस्तीहर जोडने तथा सडक गुरयोजना अनुसार “क” वगमा परेका सडकहर को स्तरउन ि गनतसक्ने

चुनौती

- वाकट भौगो ि क अवमथ ि
- सोत सा ि नको अपयाप्तता
- छररएको वस्ती
- स्थानीय केतको आयोजना पाथ ि मकीकरण कायमा कठनाइ
- सझौता वमोम्जम समयमै आयोजना सबपन नहुनु

ि क्ष्य

स ि ै पमु ि ि स्तीहर मा स्तरीय सडक संजा ि संगै सु ि भ र भरपदो यातायात सु ि ा ि को वास्तार हुनेछ ।

उदेश्यहर

- सर्ि पमुि वस्तीहरमा गुणस्तरीय सडक पुयाउनु
- भरपदो र सहज यातायात पणाि ि वकास गनुत
- वैकल्पिक यातायात पूवाधारहर ि वकास गनुत

रणनीत र कायतीत

रणनीत	कायतीत
गुणस्तरीय सडक लामाण गरी स्थानीय जनजीवन सहज िनाउने	• गाउँपालिकाको सर्ि पमुि िस्तहरमा सडक िस्तार गरनुका साथै भईरहेको सडकहरको स्तरोनत गरनेछ • सडकसंग जोडएका ि लसा तथा ि ि िहरमा पक्क पूिहर तथा कलभटत िनाइनेछन • व्यवस्थत ि सिपाक्तर पलकाि यहर लामाण गरनेछ • वजार केतहरमा हरत सडक लामाण गरनेछ

कायक्रम तथा आयोजना

तालिका: सडक, पुि तथा यातयात िवकास कायक्रम तथा आयोजना

क.स.	कायक्रमहर	अनुमालत शाोत र वावाक ि क्य (र.ि ि मा)					
		पहि ि आ.व.	दोसो आ.व.	तेसो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	सडक, पुि तथा यातयात िवकास						
१	नयाँ ि याक लामाण	२०	२०	२०	२०	२०	१००
२	लायलमत ममत सम्भार तथा स्तरोनत	५०	५०	५०	५०	६०	२६०
३	शक्दद मागदेखि गा.पा. केन्र जोडने काि पिते सडक लामाण	५०	०	०	०	०	५०
४	शक्दद मागतदेखि सर्ि मुख्य मुख्य वस्तीहरमा जोडने सडक काि पिते तथा स्तरउनत	१५८	२००	२५०	२८०	३००	११८८
५	माउन्टेन ि इक ि कङ स्तरउनत	३०	३०	३०	३०	३०	१५०
८	यातायात गुरयोजनामा समावेश भएका "क" वगका सडक पाथलमकताका आि रमा काि पिते गने	१००	१५५	१६४	१७०	२००	७८९
९	काि पिोि रा देखि तेहकुने दहसम्म ि इक ि कङ लामाण	५०	५०	५०	५०	६०	२६०
१०	पुि तथा झाि गे पुि लामाण	५०	५०	५०	५५	६०	२६५
	सडक तथा यातयात िवकासको ि जेट जम्मा	**५०८**	**५५५**	**६१४**	**६५५**	**७३०**	**३०६२**

तालिका नं.: २३ सडक, पुल तथा यातायात विकास नतिजा खाका

सूचक	एकाई	आधार वर्ष ७९/८० को अवस्था	पहिलो वर्ष ८१/८२	दोस्रो वर्ष ८२/८३	तेस्रो वर्ष ८३/८४	चौथो वर्ष ८४/८५	पाँचौ वर्ष ८५/८६ लक्ष्य
पक्की सडक	कि.मि.	०	३	६	९	१२	१५
ग्राभेल सडक	कि.मि.	०	५	१०	१५	२०	२५
पक्की पुलको संख्या	संख्या	७	८	१०	१२	१४	१६
दैनिक संचालनमा रहेका सार्वजनिक सवारी साधन	संख्या	५	८	१२	१५	१८	२०
सार्वजनिक सवारी साधन संचालन हुने रुट	संख्या	१	१	१	२	२	३

(श्रोतः आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला, २०८०)

अपेक्षकत उपर्धिी

आवधिक योजनाको अन्त्य सबममा पकी सडक १५ कक.मि. र गाभेि सडक २५ कक.मि. हुनेछ तथा सडक मागमा पने सर्ि स्थानीय ििहिरमा पकी पुि लमाण भएको हुनेछ र हरेक वडामा सहज रपमा सवारीसाधिनहर संचािन भएका हुनेछन ।

६.२ सूचना, सञ्चार तथा पविधी

विदमान अवस्था

नेपािको संविधान २०७२ िे पूणतपेस स्वतन्त्तता, पकाशन तथा पसारण स्वतन्त्तता, सञ्चार एवं सूचनाका हकिाई मौलिक हकको रपमा उर्लेि गरेको छ। आत्थक विकासको संवाहक एवं उत्पेरकको रपमा रहेको सञ्चार तथा सूचना पविधि केतिाई मयालदत, वयवसावयक, सकम र सवि िनाउने दावयत्व र जिम्मेवारी हरेक स्थानीय सरकारको हुन्छ। दुगो विकास िक्यि सर्ि िनि सक्ने गरी इन्टरनेटको पहुँचमा वृवद गने िक्य िीएको छ ।सूचना पविधि सविनि िी जान, सीप र कमताको विकास गदै सूचना पविधिाई अथतन्त्तको महत्वपूणतक्षसाको रपमा विकास गनुतहरेक स्थानीय सरकारको दावयत्व हो ।

यस गाउँपालिकाको सर्ि वडामा संचार सेवा पुगेको छ।गाउँपालिकाको सर्ि वडामा नेपाि टेलिकम तथा एनशेिका नेटवक्कहर उपिधि रहेका छन्। यहाँ वतमान इन्टरनेट सेवा पदायक कबपनीहरिे आफ्नो सेवा विस्तार गरेका छन्।

अवसर

- यस गाउँपालिकाको अधिकांश केतमा मोिाइि नेटवक्कको कभरेज रहेको तथा इन्टरनेटको पहुँच िढदै जानु
- अधिकांश घरधुरी मोिाइि तथा संचारको पहुँचमा रहेको
- युवाहर मोिाइि चिाउने र इन्टरनेटको नयाँ पविधि संग रुिचिाि हुँदै गएकािे इन्टरनेट पयोगिािे जान तथा सूचना आदान पदान गनतसहज हुने

चुनौती

- कमजोर आत्थक आवस्थाको कारणिे िक्षकत वगमा सूचना तथा संचार पविधिको पहुँच नहुनु
- इन्टरनेट सेवा पदायक कबपनीहर िजार केलन्द्रत हुनु
- एकीकृत तथ्याङ वयवस्थापन तथा सूचना पणािीको अभाव हुनु
- गाउँपालिका स्तत एफ.एम. तथा पत पलिका पकाशन नहुनु

िक्य

स्थानीयवासीिाई सहज रपमा सूचना तथा संचारको पहुँच हुनेछ ।

उदेश्यहर

- सर्ि स्थानीय िासीिाई संचारको पहुँचमा पुयाउनु
- आफ्नै स्थानीय एफएम स्टेसन तथा पतपलिकाको विकास गनुत
- सर्ि घरधुरी सबम पुग्ने गरी इन्टरनेटको पहुँच वृवद गनुत

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
स्थानीय वासीलाई सूचना तथा संचार माध्यमसंग सहज पहुँच पु-याउने	• हरेक वडा कार्यालयमा इन्टरनेटको सेवा पु-याइ निःशुल्क वाई-फाई क्षेत्र बनाइनेछ • मोबाइल नेटवर्क नपुगेको ठाउँमा टेलीकमसंग समन्वय गरेर नेटवर्क पुर्याईनेछ • पालिकामै स्थानीय एफ.एम., पतपत्रिका स्थापनाको लागि लगानी कर्तालाई प्रोत्साहन गरिनेछ • इन्टरनेटको पहुँच हरेक घरमा पुयाउन सेवा प्रदायकलाई प्रोत्साहन तथा सहुलियत दिइनेछ • सार्वजनिक स्थानमा निःशुल्क वाई फाई सेवा उपलब्ध गराइनेछ • युवा लक्षित सूचना प्रविधि सम्बन्धी तालिम र क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम (फोटोग्राफी, कम्प्युटर सफ्टवेयरहरको प्रयोग, भिडियो तथा कथा बनाउने प्रशिक्षण) संचालन गरी स्वरोजगारी अवसर प्रदान गरिनेछ

कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका: सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि कार्यक्रम तथा आयोजना

क.स.	कार्यक्रमहरु	अनुमानित स्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु.लाखमा)					
		पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि						
१	फ्री वाइफाई जोन, अप्टिकल फाइवर विस्तार	५	६	५	५	५	२६
२	सार्वजनिक डिजिटल सूचना वोर्डजडान तथा विस्तार कार्यक्रम	६	५	५	५	५	२६
३	सार्वजनिक कार्यालय एवं स्थानमा सिसि क्यामेरा व्यवस्था	१०	१०	१२	१०	१०	५२
४	युवा वर्गलाई डिजाइनिङ, प्रोग्रामिङ, तथ्यांक व्यवस्थापन, वेव साइट विकास सम्बन्धी तालिम तथा दक्षता अभिवृद्धि कार्यक्रम	५	५	५	७	१०	३२
५	विद्यालय एवं सार्वजनिक कार्यालय आइसिटि प्रवर्दन	१०	१५	१५	२०	२५	८५
६	सार्वजनिक सेवा अनलाइन गर्ने	१०	१०	१०	१५	१३	५८
७	सूचना प्रविधिमा आधारित स्वरोजगारी तथा उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम	५	५	९	१०	११	४०
८	मोवाइल एप्स निर्माण	५	५	५	०	०	१५
	सूचना, सञ्चार तथा प्रविधिको कार्यक्रम बजेट जम्मा	**५६**	**६१**	**६६**	**७२**	**७९**	**३३४**

तालिका न.: २४ सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि विकास नतिजा खाका

सूचक	एकाई	आधार वर्ष ७९/८० को अवस्था	पहिलो वर्ष ८१/८२	दोस्रो वर्ष ८२/८३	तेस्रो वर्ष ८३/८४	चौथो वर्ष ८४/८५	पाँचौ वर्ष ८५/८६
एफ एम स्टेशन लागी केन्द्र खोई पोत्साहन गर्ने	संख्या	०	०	०	१	१	१
टेलिभिजन उपभोक्ता घरधुरी	प्रतिशत	२१.९	२५	३०	३५	४०	५०
इन्टरनेट सेवा प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	२.१	७	२०	३०	४०	५०
टेलिफोन/मोबाइल प्रयोगकर्ता घरधुरी	प्रतिशत	८५.५	८८	९२	९५	९८	१००
वाइफाइ जोन	संख्या	०	४	१०	१५	१८	२०
सी सी टी भी जडान	संख्या	०	२०	४०	६०	८०	१००
सूचना प्रविधि सम्बन्धि अनुशीकण कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधि	संख्या	०	५०	५०	५०	५०	५०
वार्षिक समाचार बुलेटिन	संख्या	०	१	१	१	१	१

(स्रोत: आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला, २०८०)

अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजनाको अन्त्य सम्ममा गाउँपालिकाका हरेक घर सूचना,संचार र प्रविधिसंग जोडिएको हुनेछ।

६.३ विद्युत तथा उर्जा

विद्यमान अवस्था

जलविद्युत, आर्थिक वृद्धि र आर्थिक रुपान्तरणको एक महत्वपूर्ण माध्यम हो। संघीय सरकार र प्रदेश सरकारले उर्जा क्षेत्रलाई आर्थिक समृद्धिको सम्बाहक मानेको छ । विद्युत विकास र व्यवस्थापनमा स्थानीय सरकारको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ।

पर्वतत गाउँपालिकाको ९६.६ प्रतिशत घरधुरीमा विद्युत पुगेको छ तथा केहि ठाउँमा पुग्ने अवस्थामा छ। एकदम न्यून घरधुरीले नवीकरणीय उर्जा प्रयोग गर्दछन ।यस गाउँपालिकाको बजार क्षेत्रमा बसोबास गर्ने घरधुरीले खाना बनाउन ग्यासको प्रयोग गर्दछन भने ग्रामिण क्षेत्रका अधिकांश घरधुरीले दाउराको प्रयोग गर्दछन।राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार खाना पकाउन इन्धनको रुपमा दउरा प्रयोग गर्ने घरधुरी ९५.३ छ।

अवसर

- यस गाउँपालिकाको सबै वडामा विद्युत सेवा विस्तार भएको
- भौगोलिक सहजताले गर्दा सबै ठाउँमा बिजुली पु-याउन सहज हुने अवस्था छ
- सौर्यउर्जाको प्रयोग गर्न सहज रहेको
- नवीकरणीय उर्जाको प्रवर्द्धन गरी लाभ लिन सकिने

चुनौती

- प्रसारण लाईनको उपलब्धताको अभावमा गरिब तथा पिछडिएको वर्गसम्म विद्युत पुग्न नसक्नु
- नवीकरणीय उर्जाको प्रयोगमा कमी
- ग्रामिण क्षेत्रमा दाउराको प्रयोगबाट खाना पकाउने परम्परा उल्लेख्य हुनु

लक्ष्य

विद्युतीय श्रोतको अधिकतम सदुपयोग गरी आर्थिक समृद्धिमा योगदान हुनेछ ।

उद्देश्यहर

- विद्युतमा सबै जनताको पहुँच पुर्याउनु
- विद्युतीय खपत बढाउन स्थानीयलाई प्रोत्साहन गर्नु
- वैकल्पिक उर्जाको सम्भावना अध्ययन गरी वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन गर्नु

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
सबै परम्परीसम्म विद्युतको पहुँच विस्तार गर्ने	• गरिब तथा उत्पीडित वर्गलाई निःशुल्क विद्युत सुविधा उपलब्ध गराइनेछ • विद्युत प्रसारणको लागि पुराना जीर्ण अवस्थामा रहेको पोलहरुलाई व्यवस्थापन गरी नयाँ पोलहर राखिनेछ • आवश्यक स्थानहरमा ट्रान्सफर्मर जडान गरी ३ फेज लाइनको विस्तार गरिनेछ • खाना पकाउनको लागि स्वच्छ उर्जा(विद्युत, बायो ग्याँस, सुधारिएको चुलो) को प्रयोग बढाईनेछ • वैकल्पिक उर्जा जस्तै सोलार, गोबर ग्याँसको उत्पादन र प्रयोगलाइ प्रोत्साहन गरिनेछ

कायक्रम तथा आयोजना

तालिका: विद्युत तथा वैकल्पिक ऊजा कायक्रम तथा आयोजना

क.स.	कायक्रमहर	अनुमानित स्रोत र वार्षिक लक्ष्य (र.मिमा)					
		पहिलो आ.व.	दोसो आ.व.	तेसो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	विद्युत तथा वैकल्पिक ऊजा						
१	सुधारिएको चुलो/ इन्डक्सन चुलो वितरण	१०	६	१०	८	१०	४४
२	विद्युतीय पोलहरको ममत सम्भार तथा मापदण्ड पोल तथा ट्रान्सफमरहरको पुनःस्थापन	३	२	५	२	६	१८
३	विद्युत लाइन विस्तार पहुँच नपुगेको टोलबस्तीमा	४	१०	३	३	०	२०
४	विद्युत लिपित पवद्धन	३	२	२	२	३	१२
५	विद्युतीय चार्जिङ स्टेशन पवद्धन	५	१०	८	७	७	३७
६	वैकल्पिक उजाको उत्पादन तथा पयोगको लागि जनचेतना कायक्रम	१	१	१	१	१	५
७	सौयत सडक बत्ती जडान	४	३	५	१०	१०	३२
८	विद्यालय एवं सावजनिक भवन सौयत ऊजा पवद्धन	७	७	१०	१५	१५	५४
	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊजा कायक्रमको जम्मा	**३७**	**४१**	**४४**	**४८**	**५२**	**२२२**

तालिका न.: २५ विद्युत तथा उजा विकास नतिजा तालिका

सूचक	एकाई	आधार वर्ष ७९/८०को अवस्था	पहिलो वषत ८१/८२	दोसो वषत ८२/८३	तेसो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ८५/८६
सडक बत्ती जडान भएका स्थान	संख्या	०	१०	२०	३०	४०	५०
विद्युत सेवा उपलब्ध घरधुरी	पतिशत	९६.६	९७	९८	९९	९९.५	१००
खाना पकाउन इन्धनको रुपमा दाउरा पयोग गने परिवार	पतिशत	९५.३	९३	८८	८०	७०	६०
खाना पकाउन बिजुली पयोग गने घरधुरी	पतिशत	०	५	१०	१९	२८	३८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, आवधिक योजना तजुमा कायशाला, २०८०

अपेक्षित उपलब्धी

आवधिक योजनाको अन्त्य सम्ममा शत प्रतिशत घरधुरीले विद्युतीय उर्जाप्रयोग गरेका हुनेछन भने ४० प्रतिशत घरधुरीले धुवाँरहित चुलो प्रयोग गरेका हुनेछन ।

६.४ बस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण

वर्तमान अवस्था

नेपालको संविधान तथा राष्ट्रिय योजनावद्ध बसोबास, पूर्वाधारको विकास, वातावरणमैत्री सुरक्षित आवासको नागरिक हकलाई प्रत्याभूत गरेको छ। आवासको प्रकार र बस्तीको बनावट अनुसार यस गाउँपालिकामा ७० प्रतिशत कच्ची पूर्वाधार रहेको छ।यस गाउँपालिकामा अधिकांश बस्तीहरुमा अतिप्रभावित तथा कम्पनी घरहरुको संख्याको बाहुल्यता रहेको छ । गाउँपालिकाले सबै आवासहरुको नक्सा अभिलेख राख्न सुरु गरिसकेको छ।

अवसर

- आवास निर्माणका लागि चाहिने कच्चा पदार्थतथा जनशक्ति गाउँपालिकामा नै उपलब्ध भएकाले आर्थिक रुपले पनि सस्तो तथा सहज हुने
- ठाउँ ठाउँमा हाटबजार रहेको
- विपेषण आयबाट आवास व्यवस्थापन गर्ने क्षमता विस्तार भईरहेको
- एकीकृत वस्ती विकास गरी दिगो विकास गर्नसकिने

चुनौती

- गरिबीको रेखामुनी रहेका जनताको लागि सुरक्षित आवासको लागि आवश्यक श्रोत जुटाउन मुस्किल हुनु
- जथाभावी रुपमा घर बनाउने परम्पराले रहेकाले बिल्ला योग्य जमिनमा ह्रास आउनु
- सुकुम्बासी तथा भूमिहीनहरुलाई सुरक्षित आवासको पहुँचमा पुर्याउन समस्या हुनु
- छरिएर रहेको वस्ती हुनाले सेवा प्रवाह र विकास निर्माणको लागत अधिक हुने

लक्ष्य

स्थानीय सामग्री तथा प्रविधिको समुचित प्रयोग गरी एकीकृत र व्यवस्थित आवास तथा बस्ती विकास हुनेछ।

उद्देश्य

सबै नागरिकलाई सुरक्षित आवासको व्यवस्था र एकीकृत बस्ती विकास गर्नु

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
आवास क्षेत्र लगानी गरी एकीकृत वस्ती विकास गर्ने	• सीमान्तकृत, विपन्न, दलित र अल्पसंख्यकहरुका लागि एकीकृत बस्तीको अवधारणा अघि बढाइनेछ • न्यून आयका परिवारहरुको लागि आवास निर्माणमा सहुलियत दिइनेछ • सुकुम्बासी तथा भूमिहीनहरुलाई आवासको व्यवस्था गरिनेछ • व्यवस्थित बजार विकासका लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ

कायक्रम तथा आयोजना

िस्ती, आवास, भवन तथा सावजलक लमाण कायक्रम तथा आयोजना

क.स.	कायक्रमहर	अनुमालत सोत र वार्षिक िव्य (र.ि ि मा)					
		पहिलो आ.व.	दोसो आ.व.	तेसो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	िस्ती, आवास, भवन तथा सावजलक लमाण						
१	एकीकृत वस्ती तथा आवास लमाण लमाणको िला सम्भाव्यता अध्ययन	२०	०	०	०	०	२०
२	ल्याण्ड पुलिङ कायक्रम/एकीकृत वस्ती लमाण	०	०	६०	७०	९०	२२०
३	४ न. वडा कायालय भवन लमाण तथा अन्य वडा कायलय भवन स्तरउनती	३६	६०	३०	४०	४०	२०६
४	भू उपयोग योजना तजुमा	२०	०	०	०	०	२०
५	अलत गरब, सुकुम्बासीका िला आवास व्यवस्था	१०	११	१०	१०	१०	५१
६	सावजलक भवन लमाण (सामुदायिक िगायत अन्य)	४०	६०	५०	५२	५०	२५२
७	मापदण्ड अनुसार सबै स्वास्थ्य चौकी भवनको स्तरउनलत	५०	६०	५०	५०	५४	२६४
८	आिरभूत पूवाधारयुक्त िजार केत स्तरउनती	१०	१०	२०	२०	२०	८०
	िस्ती, आवास, भवन तथा सावजलक लमाण कायक्रमको िजेट जम्मा	१८६	२०१	२२०	२४२	२६४	१११३

तालिका न.: २६ वस्ती, आवास, भवन तथा सावजलक लमाण नलजा िका

सूचक	एकाई	आिर िषत ७९/८० को अवस्था	पहिलो वषत ८१/८२	दोसो वषत ८२/८३	तेसो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ०८५/०८६
आिरभूत पूवाधारयुक्त व्यवस्थित िजार	संख्या	२	२	३	५	६	७
सावजलक शौचालय	संख्या	५	७	९	११	१३	१५
एकीकृत आवास लमाण	संख्या	०	०	०	१	२	३ पारम्भ

(शोत: आवधिक योजना तजुमा कायशाला, २०८०)

अपेक्षकृत उपलब्धि

आवधिक वर्षको अन्त्य सम्ममा सार्वजनिक शौचालयको संख्या १५ र आधारभूत पूर्वाधारयुक्त व्यवस्थित बजार ७ वटा र ३ वटा एकीकृत वस्ती विकासको सुरुवात भएको हुनेछ।

६.५. सिंचाई विकास

वर्तमान अवस्था

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार साना–साना सतह तथा लिफ्ट सिंचाइ प्रणालीको सञ्चालन, ममत सम्भार, रेखदेख, स्तरोन्नती एवं अनुगमन तथा नियमन गर्नसक्ने अधिकार स्थानीय तहलाई दिएको छ । कृषियोग्य भूमिमा नियमित बाह्रै महिना सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराई कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन सिंचाइको दिगो व्यवस्थापन गर्नुपर्ने, परम्परागत सिंचाइ प्रणालीको ममत सम्भार एवं नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाइ प्रणालीको माध्यमबाट सिंचित क्षेत्र विस्तार गर्दै सिंचाइ पूर्वाधार निर्माण तथा सिंचाइ प्रणालीलाई सुदृढीकरण गर्नुपर्ने छ ।

यस गाउँपालिकामा करिब २८ प्रतिशत खेतीयोग्य जमिन रहेको छ । जसमध्ये करिब २१ प्रतिशत जमिनमा सिंचाईको सुविधा पुगेको छ। सतह सिंचाईको स्रोतहरुको कमी रहेकोले लिफ्ट सिंचाई आयोजना निर्माण गर्नुपर्ने र लिफ्ट सिंचाई आयोजनाको लागत बढी हुने हुनाले स्रोत अभाव हुने देखिन्छ ।

अवसर

- करिब २८ प्रतिशत भूभाग कृषि योग्य रहेकोले सिंचाई सुविधा विस्तार गरी उत्पादकत्व वृद्धि गर्न सकिने

चुनौती

- सबै खेति योग्य जमिनमा सिंचाई पु-याउन चुनौती
- अझै अधिकांस कृषि योग्य जमिनमा सिंचाई पुग्न नसक्नु तथा मौषमी सिंचाईको भरमा खेतीपाती भइरहेको
- सतह सिंचाईको स्रोतहरुको अभाव रहेकोले लिफ्ट सिंचाई गर्नुपर्ने बाध्यता रहेको

लक्ष्य

सिंचाईको विस्तार बाट कृषि क्षेतको उत्पादकत्व वृद्धि हुनेछ ।

उदेश्य

सबै सिंचाईयोग्य जमीनमा वर्षभरी नै सिंचाई सुविधा पुयाउनु

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
सबै कृषि योग्य जमीनमा सिंचाईको पहुँचमा पु-याई कृषि उत्पादन बढाउने	• कुलो तथा नहरबाट सिंचाई गरिनेछ • प्रयोग हुँदै गरेका कुलोहरको नियमित ममत सम्भार गरिनेछ • हाल प्रयोगमा आइरहेको कुलोहरको गरी स्तर उन्नती गरिनेछ • पोखरी, नहर, कुलोहर निर्माण तथा ममत गनतआवश्यक ममत संभार कोषको स्थापना गरिनेछ • सिंचाइ प्रणालीको दिगोपनाका लागि उपभोक्ताहरको श्रोत सम्पत्तको सहभागितामा, व्यवस्थापन र उपयोग गने पद्धतिमा सुधार गरिनेछ

कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका: सिंचाई विकास

क.स.	कार्यक्रमहर	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु.लाखमा)					
		पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	सिंचाई						
१	सतह सिंचाई आयोजना/लिफ्ट सिंचाई आयोजना	४८	५४	६५	७०	८०	३१७
२	सिंचाई कुलो ममत संभार कार्यक्रम	१५	१५	१५	१५	२०	८०
३	एकिकृत साना, मझौला तथा वृहत सिंचाईत कार्यक्रम	२०	२०	२५	३५	२५	१२५
४	सिंचाई सम्बन्धी सामुदायिक योजनाहर	१०	१०	१०	१०	१५	५५
५	सिंचाई लागि वित्तिय महशुल सहयता	५	७	९	१०	११	४२
६	पानी मुहान तथा जलाधारको संरक्षण	१०	१०	१०	१०	१२	५२
७	पोखरी / तालमसार संरक्षण	१०	१०	१०	१०	१२	५२
८	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	१०	१३	८	८	१०	४९
९	वर्षाको पानीबाट जमिनको सतह मुनी / कृत्रिम पोखरीमा भरण गने (स्रोत संरक्षणप्रणाली स्थापना)	१०	१२	१३	१३	१५	६३
	सिंचाई विकास कार्यक्रमको बजेट जम्मा	**१३८**	**१५१**	**१६५**	**१८१**	**२००**	**८३५**

तालिका न.: २७ सिंचाई विकास नतिजा तालिका

सूचक	एकाई	आधार वर्ष ७९/८० को अवस्था	पहिलो वर्ष ८१/८२	दोस्रो वर्ष ८२/८३	तेस्रो वर्ष ८३/८४	चौथो वर्ष ८४/८५	पाँचौं वर्ष ८५/८६
खेतीयोग्य जमिन	प्रतिशत	२८	२८	२८	२८	२८	२८
खेतीयोग्य जमिन मध्ये सिंचाई सुविधा पुगेको जमिन	प्रतिशत	२१	२५	३०	४०	४५	५५

(श्रोत: पाँच वर्षीय कृषि विकास गुरुयोजना २०७९, आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला, २०८०)

अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजनाको अन्त्यमा ५५ प्रतिशत भन्दा बढी खेती योग्य जमिनमा वर्षैभरि सिंचाई सुविधा पुगेको हुनेछ ।

परिच्छेद- ७ - वन, वातावरण संरक्षण एवम् विपद व्यवस्थापन

नेपालको संविधानको भाग ३ को धारा ३० मा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ वातावरणको हक प्रदान गरेको छ। प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन र उपयोग सम्बन्धी नीति अन्तरगत प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्नपूर्वसूचना, तयारी, उद्धार, राहत एवं पुनर्स्थापना गर्ने प्रावधान समेत राखिको छ । विपद जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ मा विपद पूर्वतयारी सम्बन्धी अवधारणाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन मार्फत् विपद व्यवस्थापनको सुनिश्चितता गर्ने ध्येय राखी विपद उत्थानशील राष्ट्र निर्माणको दीर्घकालीन सोच राखिको छ । स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्र भित्र वातावरण संरक्षण तथा जैविक विविधता संरक्षण, जलाधार व्यवस्थापन, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थ,फोहरमैला व्यवस्थापन साथै प्रकोप व्यवस्थापन पर्दछन्। यस विषयहरुको प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि स्थानीय सरकारले सरकारका अन्य संयन्त्रहरुसंग सहकार्यतर्फ समन्वय गर्न जरुरी हुन्छ । वातावरणीय दिगोपनाको सन्दर्भमा दिगो विकास लक्ष्यहरु मध्ये लक्ष्य १२ (उपभोग र उत्पादनमा जिम्मेवारीपना), लक्ष्य १३ (जलवायु सम्बन्धी) यस क्षेत्रसंग जोडिएका छन् । दिगो विकासको लक्ष्य सहित दीर्घकालीन सोच कायम गरेर अगाडि बढ्न तथा संविधान तथा प्रचलित ऐन कानूनले दिएका लक्ष्यहरु समेत हासिल गर्न स्थानीय स्तरमा गाउँपालिकाको भूमिका अत्यन्त महत्वपूर्ण छ ।

७.१ वन तथा वातावरण संरक्षण

विद्यमान अवस्था

यस गाउँपालिकाको करिब ४९ प्रतिशत भूभाग सिमसार तथा घाँसे मैदानले ढाकिएको छ ।गाउँपालिकाले विगत देखि नै सामुदायिक वन व्यवस्थापन पक्षलाई ध्यान केन्द्रित गरेको छ ।गाउँपालिका भित्र एक घर दुई रुख कार्यक्रम तथा एक घर एक करेसाबारी कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ।सहरी क्षेत्र तथा खाली ठाउँ सौन्दर्यकरणका लागि वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन भएको छ। यस गाउँपालिकामा उष्णीय तथा सम-शितोष्ण दुवै खालको हावापानी पाइने हुँदा जैविक विविधताले भरिएको छ।यहाँको वनमा साल, सिसौ, खैर, जामुन, तेजपात जस्ता वनस्पतिहरुका साथै विभिन्न प्रकारका जडिबुटीहरु जस्तै कुरिलो, हर्रो, बर्रो आदि पाइन्छ। प्रशस्त घाँसे मैदान भएकाले साना साना जनावर खरायो तथा साना चराहरु पनि प्रशस्त पाइन्छ ।गाउँपालिकाले आफै फोहर मैला व्यवस्थापन गर्दै आएको छ भने विपद व्यवस्थापनका लागि हरेक वडामा विपद प्रतिकार्य टोली गठन भई व्यवस्थापनका कामहरु भईरहेका छन ।

अवसर

- गाउँपालिकाको ४९ प्रतिशत भन्दा बढी भूभाग सिमसार तथा घाँसे मैदानले भरिएको
- गाउँक्षेत्रमा वृक्षारोपण कार्यक्रम लागु भएको
- गाउँक्षेत्रमा रहेको प्राकृतिको संरक्षण र विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु तर्जुमा गरी लागु गरिएको
- वन तथा सार्वजनिक जग्गा क्षेत्रमा सामुहिक जडिबुटी खेतीको सम्भावना रहेको
- विपद व्यवस्थापनको पक्षलाई प्राथमिकतामा राख्दै त्यसको लागि बजेटको व्यवस्था गरिएको
- राहत वितरण कार्यविधि र वातावारण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन तयार गरी कार्यान्वयनमा रहेको

चुनौती

- जगगा पाल्स एवम पयोजन पणाािीाई ध्यवस्सथत गनतनसकाएको
- गाउँपाालकााई पाकृतलक शोत तथा सबपदाको उपयोग र परचाािनको पूणतअलिकार नहुनु
- सामुदाायक िनको उमत उपयोगको अभाव
- िन तथा लापद व्यवस्थापन केतमा आवसयकता अनुसार िजेट लिलयोजन गनतनसकाएको
- लापद आकलमक उदार तथा राहत सामागीहर समयमा नै उपधि गराउन नसकाएको
- पाकृलतक शोतको उतिनन तथा पसोिनको अभाव रहेको
- लापद पुवततयारीका ािगी लालान पकारका शोत सािनहरको अभाव रहेको
- लापद व्यवस्थापनको ािला संरीय, पदेश र स्थानीय तहाट उपधि राहत लातरण पलकयामा समन्वयमा अभाव रहेको

ाक्य

िनजंगा तथा जैलाक लीलिताको उमत संरकण तथा व्यवस्थापन गरी ाितावरणमैती गाउँपााका िनेछ ।

उदेश्यहर

- वनको लगो व्यवस्थापन गनुत
- जलािटी तथा िन पैदावारको उतपादन पवदत र ािजारीकरण गनुत
- स्थानीय जलाििटीको उतपादन वृद्ध भई ध्यासाायक रपमा लीकी लितरण गनुत
- फोहरमैाा व्यवस्थापनको ािला उपयुा सरसफाई केन्र (ल्याण्ड लाफल्ड साइट) लामाण गरी ध्यवलस्थत रपमा फोहरमैाा संकान गनुत
- लापद व्यवस्थापनमा स्थानीयको कमता लाकास गनुत
- जोलिम न्यूनीकरणका उपाय अविािन गनुत

रणनीला तथा कायतीला

रणनीला	कायतीला
जैलाक लालािताको संरकण र पवदत गने ।	• जलािटी उतपादन तथा पशोािनका ािला उदोगको स्थापना गरनेछ • िन संरकण तथा थप वृकारोपण कायकम माफत िन जंगा तथा राँसे मैदाना ओगटेको केत संरकण गरनेछ • छाडा चरी चरन, िन फँडानी गरी वलत लाकास, आगािगी जस्ता लकयाकािपहराई पूणत िनदेज ािगाई दण्ड जराािनाको व्यवस्था गरनेछ। • व्यावसाायक मूल्य भएका जडीिटी ािगायतका ािट लिरवाहरको व्यापक वृकारोपण गरी जैलाक लालािताको संरकण गदै लगो उपयोगमा जोड लइनेछ।
वातावरण संरकण तथा जािवायु परवतत अनुकुािनका ािला सामुदायाई सचेत	• डढेाा लायन्तणका ािला लछमेकी पाालकाहरको समन्वयमा

रणनीति	कार्यनीति
ि नाउने	कार्यक्रम ि ागु गरिनेछ • पूर्वाधारका योजनाहरमा जि वायु परिवर्तनको प्रभाव न्यूनीकरण तथा अनुकूि न गनत उत्थानशीि योजना कार्यान्वयन गरिनेछ • जि वायु परिवर्तनवाट हुन सक्ने सम्भावित क्षति ाई न्यूनीकरण गनत कृषकहर ाई वाि ी एवं पशुपंछी वीमाको व्यवस्था िाि इने छ र आवश्यकताका आि ारमा सहयोग उपि ब्ि गराइने छ ।
भू संरक्षण तथा जि ाि ार व्यवस्थापन गने	• ि ोि ा किनार वरपरीका जोखिम क्षेत्र पहिचान गरी तटबन्िनको व्यवस्थापन गरिनेछ • ि ारा ि जल्मान, ि िसाि िसी, पहेरो तथा भूक्षय क्षेत्रहरमा वाँस, अम्लिसो रोपण गर्दै वायोइन्जिनियरिङ पद्धतिवाट भू–क्षय ाई नियन्त्रण गरिनेछ • पानीमुहान, पानीपोि री, सीमसार, ताि ति ैया ि गायतका स्रोतहरको क्षेत्राधिकार ि ािण गरी अतिक्रमण ाई नियन्त्रण गर्दै आवश्यकताका आि ारमा वृक्षारोपण एवं संरचाजन्यो ि रीहर िामाण गरी संरक्षण एवं सम्वर्द्धन गरिनेछ ।
वातावरण संरक्षण तथा फोहरमैि ा व्यवस्थापन गने	• जैविक तथा अजैविक फोहर ाई छुटाछुटै संकि न गरी व्यवस्थापन गरिनेछ • फोहोरहरको सुरक्षित विसर्जनका ि ाि ा सरसफाइ केन्द्रको व्यवस्था गर्दै सो क्षेत्र ाई स्यानिटरी पार्कको रपमा विकास गरिने छ । • ररमा नै फोहर मैि ा व्यवस्थापन ि िाकरण तथा व्यवस्थापन तािि म दिएर फोहर मैि ा व्यवस्थापनमा स्थानीयको भूमिका ि ढाइनेछ • कुहिने फोहोर ाई कुहाउने, पुनःचक्रीय प्रयोग गनत मिल्ने फोहोर ाई पुनःचक्रीय प्रयोगमा पठाउने र फोहोरको निष्कासन न्यूनीकरण जस्ता विषयहर ाई ध्यान दिई 3R (Reduce, Reuse, Recycle) को अवि ारणा ाई व्यावहारिक कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
महामारी ि गाएत विभिन्न किसिमका विपद प्रतिकार्यको ि ागी सामुदायिक सहकार्यत ि ढाउने	• विपद व्यवस्थापन कोष तथा विपद व्यवस्थापन समिति ाई सशक्त गराइनेछ • स्थानीयहर ाई विपद प्रतिकार्यको ि ाि ा क्षमता अभिवृद्धि गनत प्रशिक्षण दिइनेछ • जोखिमयुक्त क्षेत्रहरको पहिचान गरी सम्भाव्यता अध्ययनका आि ारमा पुनः स्थापना तथा स्थानान्तरण गरिनेछ । • आपतकाि ीन व्यवस्थापनका ि ाि ा वस्तीहरमा ि ुि ा क्षेत्र,

रणनीति	कायनीति
	पानीपोिरी, आशयगृहको व्यवस्था िमाइने छ र अत्यावश्यक पूवातिरको व्यवस्था गररने छ । • िढी,चट ाङ,डुिान,िानी तथा उदोग केत आदका आिरमा िढी कापद संवेदनशीि केतहरको पहचान गरी त्यस्ता केतहरिाट िस्ती अन्यत सारी व्यवस्थत िनाइनेछ ।

कायकम तथा आयोजना

तािलका: वन, वातावरण तथा कापद व्यवस्थापन केत कायकम तथा आयोजना

क.स.	कायकमहर	अनुमाित सोत र वािषक िवय (र.िािमा)					
		पिहो आ.व.	दोसो आ.व.	तेसो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	वन, वातावरण तथा कापद व्यवस्थापन केत						
१	व्यावसाियक जिडुटी उतपादन कायकम	१०	१३	१३	१३	२०	६९
२	जिडुटी/ रिि नससी	५	५	५	५	१२	३२
३	स्थानीय वातावरण तथा पाकृितक सोत संरकण कानुन तजमाण	३	०	०	०	०	३
४	डढेिो िनयन्तण कायकम	५	५	५	५	५	२५
५	सामुदाियक िन संरकण कायकम	५	५	५	५	५	२५
६	फोहोर व्यवस्थापन ल्याण्डिफल्ड साइट तनमाण	१०	३४	५०	५०	५५	१९९
७	िजार केतमा जैिवक तथा अजैिवक फोहरको िाटा छुटाछुटै डस्टिनि कायकम	५	५	५	५	६	२६
८	िोिा िकनार वरपरी तटिनि कायकम	२०	२०	२०	२७	२०	१०७
९	तामसार केत संरकण तथा पवदन कायकम	१५	१५	१५	२०	२५	९०
१०	वडामा कापद ध्यवस्थापन सतमित गठन तथा कमता अतिवृि कायकम	५	५	५	५	७	२७
११	आपतकािीन उदार सामगीहर ध्यवस्थापन तथा पुनभरण कायकम	१५	१५	१५	१५	१५	७५
१२	आपतकािीन आशयस्थि तनमाण	२०	२०	२०	३०	३०	१२०
१३	समुदाियमा कापद जोिखम न्यूनीकरण र ध्यवस्थापन कायकम	५	६	५	५	६	२७
१४	कापद उदार तािलम/ अभ्यास/ पूवाकायत	१५	५	८	५	८	४१
१५	आपतकािीन आकस्मिक कोष	३०	३०	३०	३०	३०	१५०
१६	कापद पुवततयारी कायकम	४	४	४	४	४	२०

	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापनको बजेट जम्मा	१७२	१८७	२०५	२२४	२४८	१०३६

तालिका नं.: २८ वन तथा वातावरण संरक्षण नतिजा सूचिका

सूचक	एकाई	आधार स्थिति ७९/८० को अवस्था	पहिलो वर्ष ८१/८२	दोस्रो वर्ष ८२/८३	तेस्रो वर्ष ८३/८४	चौथो वर्ष ८४/८५	पाँचौ वर्ष ८५/८६
वन जङ्गलले ओगटेको क्षेत्र	प्रतिशत	४९	४९	४९	४९	४९	४९
सडक किनारामा वृक्ष वा रोपिएको सडक	कि.मि.	०	१	२	३	४	५
दैनिक सफाइ हुने हाट बजार क्षेत्र	संख्या	३	४	६	८	१०	१०
फोहर मैला ल्याण्डफिल्ड साइट	संख्या	०	०	१	१	१	१
विपदकालीन आश्रयस्थल	संख्या	०	१	१	२	२	३
खोज तथा उद्धार कार्यमा दक्ष जनशक्ति	जना	०	३	६	९	११	१३
विपद व्यवस्थापनमा संलग्न स्थानीय संस्था तथा संयन्त्र	संख्या	१	१	१	१	१	१
एम्बुलेन्स	संख्या	१	१	१	१	१	१
दमकल	संख्या	०	०	०	०	१	१ छिमेकी पालिकाहरु संगको सहकार्यमा

(स्रोत: आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला, २०८०)

अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजनाको अन्त्य सम्ममा वन जंगलले ढाकेको क्षेत्र संरक्षण भएको हुनेछ भने जैविक तथा अजैविक फोहरहरुको वर्गीकरण गरी व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

परिच्छेद ८ - संस्थागत विकास तथा सुशासन

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा उल्लिखित गरिएका अधिकारको प्रयोग गर्दै स्थानीय सरकारले प्रदान गर्ने सेवा प्रवाह र विकास कार्यलाई विधिसम्मत ढंगले जनअपेक्षा अनुसार कुशल, पारदर्शी, जवाफदेही ढंगले स्थानीय शासन संचालन गरी प्रभावकारी बनाउने अहम दायित्व रहेको छ । दिनदिनै परिवर्तनशीलतामा स्थानीय सरकारलाई प्राप्त अधिकार क्षेत्र, साधन स्रोतमा डोरिसँगै जनआकांक्षा पनि चुलिएको छ। यसको समाधान गर्न दिनदिनै परिवेशसँगै सेवा प्रवाह र विकास व्यवस्थापनमा सिर्जनात्मक र वैकल्पिक उपायहरू अवलम्बन गर्नु जरुरी छ। दिगो विकास लक्ष्यले संस्थागत विकास र सुशासनलाई समेत महत्व दिएको छ। दिगो विकास लक्ष्यहरू मध्ये लक्ष्य—१६ (शान्ति, न्याय र सुदृढ संस्थाहरू) र लक्ष्य—१७ (लक्ष्यहरूका लागि साझेदारी) यस क्षेत्रसंग जोडिएका लक्ष्यहरू हुन् । यसलाई मध्यनजर गरी सेवा प्रवाह र विकास व्यवस्थापन प्रभावकारिता अभिवृद्धि गरी स्थानीय तहमा सुशासन कायम गर्न कानून, नीति र सुशासन, संगठन तथा क्षमता विकास, राजस्व तथा स्रोत व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । संघीय व्यवस्था अनुसार संवैधानिक अधिकारले सम्पन्न स्थानीय सरकार जनताको घरदैलोको सरकारको रुपमा हेरिएको छ। संघीयताको कार्यान्वयन प्रति "स्थानीय सरकार गाउँ-घरमा सिंहदरबार" भन्ने अवधारणा अनुसार स्थानीय जनताले आफ्नो सरकार तथा अधिकार प्रत्याभूतिको महसुश गरेका छन् र स्थानीय सरकारले ठूलो अपेक्षा राखेका छन् । तथापी सीमित अधिकार, स्रोत तथा साधन कमी भएकाले जनताले चाहे जस्तो काम गर्न स्थानीय सरकारलाई सम्भव छैन ।

८.१ संस्थागत सुशासन तथा क्षमता विकास

विद्यमान अवस्था

गाउँपालिकाले स्थानीय सुशासन कायम राख्न हालसम्म ४२ वटा कानून निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । स्थानीय सरकारले प्रदान गरिने सेवालाई जनउत्तरदायी बनाउन गाउँपालिका र प्रत्येक वडा कार्यालयहरूमा नागरिक वडापत्र, हेल्प डेस्क लगायतका कार्यहरूको सुरुवात भएको छ। सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रक्रिया मार्फत नागरिकको सहभागितामा योजना तर्जुमाको अभ्यास गरी सभाले स्वीकृत बजेट तथा नीति कार्यक्रमलाई बजेट पुस्तिका, वेवसाइट र सूचना पाटी, नागरिक वडा पत्र मार्फत सार्वजनिक गर्ने गरिएको छ। त्यसै गरी अनलाइन व्यक्तिगत फारम भर्ने व्यवस्था सबै वडामा विस्तार हुँदैछ। यस गाउँपालिकामा शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा कार्यगर्ने विभिन्न गैर सरकारी संस्थाहरू रहेका छन्। गाउँपालिकाले आ. व. २०७९/८० को स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकनको नतिजामा ८०.२५ अंक प्राप्त गरेको छ।

अवसर

- जनप्रतिनिधिहरूमा जनताको पक्षमा काम गर्नुपर्छ भन्ने धारणा, विकासमा राजनीतिक सद्भाव, सामाजिक सहभागिता उल्लेख्य
- स्थानीय जनप्रतिनिधिहरूसंग जनताको सहज पहुँच हुनु र प्रतिनिधि मार्फत जनताका गुनासाहरू सुनुवाई हुने अवस्था
- स्थानीय क्षेत्रको न्याय प्रणालीमा जनताको पहुँच हुनु, नीति निर्माणमा जनताको सहभागिता बढ्नु तथा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रिया सहभागितामुलक हुनु
- वडा वडामा आमा समुह तथा क्लबहरू गठन भएको

चुनौती

- वडा कार्यालयहरमा कर्मचारी अभाव तथा जनशक्ति व्यवस्थापनमा समस्या
- योजना व्यवस्थापनमा समस्या
- जनशक्ति तथा कर्मचारीको क्षमता विकास हुन नसकेको
- वडा कार्यालयहरमा सूचना प्रविधि जडान हुन नसकेको

लक्ष्य

संस्थागत हुने भ्रष्टाचार र अनियमितता नियन्त्रण गरी सुशासन सुनिश्चित हुनेछ

उद्देश्य

- प्रविधिमैत्री स्थानीय सेवा प्रवाह गर्दै स्थानीय जवाफदेहिता अभिवृद्धि गर्नु
- जनशक्तिको क्षमता विकास गरी संस्थागत सुशासन कायम गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
स्थानीय सेवा प्रवाहलाई सरल, सहज र सेवाग्राही मैत्री बनाउने	• गाउँपालिका भित्र गुनासो सुनवाई कक्ष निर्माण गरिनेछ तथा सहयोग कक्षलाई पुरस्कृत गरिनेछ • सबै वडा कार्यालयहरमा सीसी क्यामेरा जडान गरिनुको साथै सेवा प्रवाहलाई चुस्त दुरुस्त गरिनेछ
आवश्यक नीति निर्माण तथा गाउँपालिकाको तथ्यांक चुस्त राख्ने	• समाजमा व्याप्त लैङ्गिक विभेद, हिंसा जस्ता कुरीतिहरलाई न्युनीकरण गर्न लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको नीति तयार गरी लागु गरिनेछ • आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई व्यवस्थित गरिनेछ • गाउँपालिकाको तथ्यांकहर अद्यावधिक गरी वेवसाइटमा व्यवस्थित गरिनेछ • मापदण्ड तथा आचारसंहिता सुझाव कार्यान्वयन गरिनेछ
सेवाप्रवाह तथा जवाफदेहिताको अवस्थामा सुधार गने	• सबै वडाहरमा डिजिटल पाटी तथा ई-हाजिरी प्रणाली लागु गरिनेछ • सुशासन, ऐन, नियम पालनामा जोड दिइनेछ • सेवा प्रदायकको सामाजिक जवाफदेहिता अभिवृद्धि गर्नसामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई गरिनेछ • विषयगत समिति तथा अन्य समितिहरलाई प्रचलित कानून बमोजिमको कार्यक्षेत्र स्पष्ट गरी कार्यसम्पादनको स्तर सुधारको लागि क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ
जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरको कार्यसम्पादन क्षमता सुदृढ गने	• गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरको क्षमता विकास गरिनेछ • कार्यसम्पादन करार गरी लागु गरिनेछ • संस्थागत स्वमुल्यांकन नतिजामा सुधार गरिनेछ
स्थानीय योजना तर्जुमा तथा	• प्राथमिकता अनुसार योजना निर्माण गरिनेछ

रणनीला	कायतीला
कायात्वयनमा जनसहभालाता ाई जोड दने	• समाजका हरेक वगताई योजना लामाण पक्रयामा सामे गरनेछ
योजना छनौट कायत्वयन तथा अनुगमन पक्रया ाई ध्यवस्थत गने	• गाउँपालीका गने कायक्रम ाई लायत्मात अनुगमन गरी पभावकारी निाइनेछ
सामाम्जक संर संस्थाहर ाई सुदढ निाई स्थानीय वाकासमा परचा न गने	• गैर-सरकारी संस्थाहरको कायक्रमहर ाई लायत्मात अनुगमन तथा मुल्यांकन गरनेछ • टो वाकास सत्मालाको कमता अत्मावृक्द गरनेछ • युवा क्ल, तथा गाउँपालीकामा भएका अन्य संरठन, आमा समुह, उपभो ा सत्मालाहरको पवदतको ाला लाम्त कोषको व्यवस्था गरनेछ

कायक्रम तथा आयोजना

तालीका: संस्थागत तथा सुशासन कायक्रम तथा आयोजना

क.स.	कायक्रमहर	अनुमालात सोत र वाषक ाक्य (र. ाा मा)					
		पहला आ.व.	दोसो आ.व.	तेसो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा
	संस्थागत तथा सुशासन						
१	नागरक सहायता कक व्यवस्थापन	१	२	१	२	२	८
२	लायत्मात सेवागाही सन्तु ि सभेकण	३	३	३	३	३	१५
३	आवश्यक कानून लामाण र संशो न	३	३	३	३	३	१५
४	सुचना पवाह तथा पकाशन/ ाावक पुस्तका पकासन	२	५	५	५	५	२२
५	पदाालकारी तथा कमचारीहरको कमता वाकास	३	५	५	६	७	२६
६	स वडाहरमा ड्म्जटा सूचना पाटी लामाण	२	५	१०	८	७	३२
७	वाद्युतीय शासन पयोग र पहुँचमा ृक्द	३	५	५	५	७	२५
८	सामाम्जक जवाफदेक्ता वृक्दका ाला (सामाम्जक परीकण, जे.सी. अबट, सावजालाक सुनुवाइ र सावजालाक परीकण) स ान	८	१२	१०	१५	१५	६०
९	पोफाईा अध्यावाधक	१०	०	०	०	०	१०
१०	न्यायीक सत्मालाको त्माकाई भमण तथा कमता वाकास कायक्रम	४	२	५	२	४	१७
११	अन्तरपाालका असा अनुभव आदन पदान अध्ययन भमण	३	५	७	५	५	२५
१२	संस्थागत स्व मुल्यांकन तथा कमता वाकास	२	२	२	२	२	१०
१३	कमचारीहरको मनोवा र उत्पेरणा अत्मावृक्द	३	७	१०	१०	१०	४०
१४	कायसम्पादनमा आारत पोत्साहन पणाा वाकास र कायत्वयन	४	५	६	४	४	२३

१५	राजश परामशतसमतलका पदातिकारीहरको अध्ययन भमण र कमता वकास	४	३	४	४	४	**१९**
१६	सावजतलक िरद र िरद योजना तयारी र कायातवयन सबवनि तातिम	१	२	२	२	२	**९**
१७	करदाता सशाका कायकम	३	२	२	२	२	**११**
१८	उतकृि करदाता पोतसाहन कायकम	१	२	१	३	३	**१०**
१९	ििि सतमतलको कमता वकास तातिम सञ्चािन	२	१	१	१	२	**७**
२०	वषयगत गुरयोजना तजुमा र अदावतिक कायकम	१२	१०	५	१०	२०	**५७**
२१	उपभोिा सतमत कमता वकास कायकम	२	२	२	३	२	**११**
२२	मदकातिन िचतसंरचना तजुमा तथा अदावतिक	५	१	२	२	२	**१२**
२३	पातिका सतरका योजनाहरको तनयतमत अनुगमन, मूलयाङन तथा समीका	५	१०	१२	१५	१२	**५४**
	संस्थागत तथा सुशासन जवमा केतको जवमा जिेट	**८६**	**९४**	**१०३**	**११२**	**१२३**	**५१८**

तातिका न.: २९ संस्थागत सुशासन तथा कमता वकास नतजा िाका

सूचक	**एकाई**	**आिार िषित ७९/८० को अवस्था**	**पहिो वषत ८१/८२**	**दोसो वषत ८२/८३**	**तेसो वषत ८३/८४**	**चौथो वषत ८४/८५**	**पाँचौ वषत ८५/८६**
पातिकाि स्वीकृत गरेको एन, तनयम, तनदेशका, कायतवति तथा मापदणड	संख्या	४२	आवश्यकता अनुसार				
नागररक वडापत	संख्या	७	७	७	७	७	७
सावजतनक सुनुवाई	संख्या	३	३	३	३	३	३
सामाचजक परीकण	संख्या	१	१	१	१	१	१
GESI अतडट	संख्या	१	१	१	१	१	१
वावषक जनशचकि कमता वकास तातिम	पटक	२	२	२	२	२	२

सूचक	एकाई	आाि र ि षित ७९/८० को अवस्था	पहि ला वषत ८१/८२	दोसो वषत ८२/८३	तेसो वषत ८३/८४	चौथो वषत ८४/८५	पाँचौ वषत ८५/८६
सेवागाहीि सेवा पाप गनत ालगने औषत समय	लमनेट	५०	५०	४५	४५	४०	३०
कायतसबपादन सलमका	पटक	१	३	३	३	३	३
वालषतक आन्तलरक आय (आ. व ७९/८०)	रु हजारमा	४०००	५०४९	५५५४	६१०९	६७२०	७३९२
कूि वालषतक ि जेट	रु हजारमा	५२०३२५	४७७४९४	५२१५१७	५७०४९३	६२४३६७	६८४१२८
पुँजीगत ि चत गनने कमता	पलतशत	९१.१६	९१.५	९२	९२.५	९२.५	९३
समयमै सबपन हुने स्थानीय आयोजना	पलतशत	७०	७५	८०	८५	८८	९०
वस्तुलस्थलत लववरण अदावलिक	पटक	१	१	१	१	१	१
नलतजामूि क अनुगमन ाकामा आाित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना	पटक	२	३	३	३	३	३
वस्ती स्तरािट योजना तजुतमा पलकयामा सहभालगता	जना	१०००	१२००	१५००	१७००	१८००	२०००
सेवाािट सन्तुि हुने जनता	पलतशत	७२	७८	८२	८५	८८	९०

स्रोतः आवलिक योजना तजुतमा कायतशााि ा २०८०

अपेलकत उपलि्ि

आवलिक योजनाको अन्त्य सबममा समयमा नै सबपन हुने स्थानीय आयोजना ९० पलतशत, गुनासो सुनुवाई शत पलतशत, सेवाािट सन्तुि हुने जनता ९० पलतशत तथा सेवागाहीि ३० लमनेट लभतै सेवा पाप गरेका हुनेछन।

परिच्छेद ९ - वित्तीय विश्लेषण

९.१ बजेट विश्लेषण र आवधिक योजना अवधिको लागि प्रक्षेपण

नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयमा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, वस्तु तथा सेवाको ओसारपसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश वा स्थानीय तहलाई प्रतिकूल नहुने गरी कानून बनाई कर लगाउन सक्ने अधिकार दिएको छ। गाउँपालिकाले सबै प्रकारको राजस्व, संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान तथा गाउँपालिकाले लिएको ऋण रकम र अन्य स्रोतबाट प्राप्त हुने रकम जम्मा हुने आफ्नो स्थानीय सञ्चित कोषबाट गर्नुपर्ने खर्चहरू निश्चित सम्बन्धी व्यवस्था स्थानीय कानून बमोजिम हुने भनेको छ ।

गाउँपालिकाले आवधिक योजनाको लागि राजस्व र व्ययको अनुमान गर्दा सरकारी, सहकारी, सामुदायिक, निजी र गैरसरकारी क्षेत्र तथा विकास साझेदारको स्रोतको पहिचान गर्नुपर्ने हुँदा यस गाउँपालिकाको आवधिक योजनाको दीर्घकालीन सोच अनुसारका लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू अनुरुप पहिचान गरिएका कार्यक्रमहरूको प्राथमिकीकरण गरी सोको लागि आवश्यक स्रोतहरूको व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरणहरू यस परिच्छेदमा राखिएका छन् ।

९.२ वित्तीय हस्तान्तरण

अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐनद्वारा व्यवस्था भए बमोजिम संघ र प्रदेशहरूबाट देहाय बमोजिमका वित्तीय स्रोतहरू हस्तान्तरण भएका छन् ।

- संघीय सरकारद्वारा वार्षिक रुपमा उपलब्ध हुने समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, विशेष अनुदान, समपूरक अनुदान र राजस्व बाँडफाँट वापत प्राप्त हुने रकम ।
- प्रदेश सरकारद्वारा वार्षिक रुपमा उपलब्ध हुने समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, विशेष अनुदान, समपूरक अनुदान र राजस्व बाँडफाँट वापत प्राप्त हुने रकम ।
- संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट प्रत्यायोजित अधिकार अन्तर्गत यस गाउँपालिकालाई प्राप्त हुने कार्यक्रम बजेट जस्तै प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम, सामाजिक सुरक्षा रकम आदि ।
- वैदेशिक अनुदानतर्फ अन्तर्राष्ट्रिय विकास सहायता नीति, २०७६ बमोजिम संघीय अर्थमन्त्रालयको संयोजनमा प्राप्त हुने रकम ।

९.३ आय अनुमान

स्थानीय तहको आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धी संवैधानिक प्रावधान, राष्ट्रिय आर्थिक नीति र संघ तथा प्रदेशसँगको आर्थिक अन्तरसम्बन्धलाई मुख्य आधारका रुपमा लिई वित्तीय व्यवस्थापन सम्बन्धी विश्लेषण र प्रक्षेपण गरिएको छ। गाउँपालिकाले पाँचवर्षको अवधिमा प्रतिव्यक्ति वार्षिक आय झण्डै दोब्बर पुर्याउन, कृषि क्षेत्रको वृद्धि दर ढाइ गुणा भन्दा बढाउने पदेशको कृषि क्षेत्र सरह वृद्धि दर हासिल गर्ने, र बेरोजगारी दर उल्लेख्य रुपमा तल झार्ने महत्वाकांक्षी लक्ष्य पूरा गर्नेतर्फ लक्षित गरिएको छ। गाउँपालिकाले उल्लेखित आकारको आर्थिक सबृद्धि हासिल गर्न आवश्यक स्रोतका लागि सहकारी, निजी र गैरसरकारी क्षेत्रको एकीकृत र समन्वयात्मक भूमिकालाई समेत आधार मानेको छ। गाउँपालिकाको आवधिक योजनाको वित्तीय प्रक्षेपण गर्दा आ.व २०७९/८० लाई आधार वर्ष मानी अन्य लक्ष्य आधार लिइएको छ ।

- आ.ि. २०७६/७७ देखि २०७९।८० सबमको यथाथतआय तथा व्ययको आल्थाक कावरण,
- आ.ि. २०८०।८१ को स्वीकृत वाकाक कायकम तथा ि जेट,
- आ.व २०८०/८१ मा संरीय तथा पदेश सरकाराि ट गाउँपालिका केतमा स८ ालित पत्यायोम्मत कायकमहरको कािीय कावरण र आगामी वषहरमा स८ ािन हुन सक्ने पदेश सरकाराि ट स्थानीय स्तरमा स८ ािन हुने सबभाव्य पत्यायोम्मत कायकमहर,
- गाउँपालिकाको ि जेटमा समावेश भई लाजी केत, सहकारी केत, गैर सरकारी केत र जनसहभालाताि ट गाउँपालिकासँगको सहकायमा ि चितहुने अनुमालात रकमको पगला कावरण ।

आय पकेपण गदातस्थानीय सरकार संचाािन ऐनमा व्यवस्थत स्थानीय राजस्व परामशतसत्मााल, शोत अनुमान तथा ि जेट सीमा लाािरण समीला र ि जेट तथा कायकम तजुमा सत्मालाका लाणसहरािई समेत पकेपणको आािर मालाएको छ। आल्थाक पकेपण गदात औसत आल्थाक वृद्ध राजस्व वृद्धको सबभावना तथा गाउँपालिकाि गनसक्ने थप पयासका आािरमा हरेक आ. व. मा अनुमालात वृद्ध गरएको छ ।

कागत छ आल्थाक वषहरमा भएको आयमा एकरपता नरहेको कारण शीषकगत आय रकमहरको पकेपणमा मातै भरपने अवस्था देखिदैन। आन्तरक आयतफ्त शीषकगत आब्दानी भएको देखिएको छैन ।संरीय तथा पदेश अनुदानहर तफ्त कुनै अनुदान शीषकमा कुनै आ. व. मा अमलिा आ. व.को तुिनामा हाि रकम वृद्ध भएको देखिन्छ भने सोही आ.व.को अको अनुदान शीषकमा अमलिा आ.व.को तुिनामा रकम न्यून देखिन्छ । गाउँपालिकामा ि चितनभइ मौज्दातको रपमा रहेको रकम पला गत आ.व.मा र २ करोड ६७ ािि रहेको छ ।

शीषकगत रपमा असमान पकृलाको आय रकमि लामित मापदण्ड राि वा अमलिा आल्थाक वषहरमा भएको वृद्धदरको औसत राि आगामी आल्थाक वषहरका तत् शीषकहरमा हुन सक्ने आयािई पकेपण गनत सहज नभएको कारणि गाउँपािकाको आ. व. ०७९/८० को वृद्ध दरको साािािि १० पलाशतािई आािर मानी सो पछीका आ.व.हरको आय तिको पकेपण तालिकामा रामिएको छ ।

संरीय पन्रौ योजना, ि म्बिनी पदेशको राजश सुािरको िक्य तथा साि तहका सरकारहरको वाकाक ि जेटको वृद्ध दरका आािरमा ति तालिकामा पस्तुत गरएि मोम्जम यस आवलिक योजना अवलिमा कूि र २ अवत ८७ करोड ८० ािि आय पकेपण गरएको छ। सो मध्ये गाउँपालिकाको आन्तरक शोतको वाट करीि र १६ करोड रहेको छ। आन्तरक शोतको अनुमानमा आल्या १३ करोड हाराहारी छ भने राजस्व ३ करोड हाराहारी मात छ ।

तालिका न.: ३० पकेपण तालिका

शीर्षक	आ.व. २०७७/७८ को यथार्थ	आ.व. २०७८/७९ को यथार्थ	आ.व. २०७९/८० को अनुमान	आ.व. २०८०/८१ को संशोधित अनुमान	आ.व. २०८१/८२ को अनुमान	आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण	आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण	आ.व. २०८४/८५ को प्रक्षेपण	आ.व. २०८५/८६ को प्रक्षेपण
आय	४६२३३४४४१	५०६२०६८८३	५२०३२५६९९	४४९१३२३१२	४७७४९४१९०	५२१५१७७५७	५७०४९३६८०	६२४३६७१९५	६८४१२८०६१
राजस्व	९०७३९२२७	१०४२५९८८३	१३७७९४९८९	१२२४६५३१२	१३३१८०४९०	१४३८२२६८७	१५५५२९१०३	१६८४०६१६०	१८२५७०९२३
आन्तरिक शोत	१३६७६३५७	२४६३०३९५	४२०२१९८९	३०३०८५२८	३१८०८०२८	३२३१२९७८	३२८६८४२३	३३४७९४१३	३४१५१५०१
११131 सम्पत्ती, बहाल तथा पट्टा वापतको आयमा लाग्ने कर	०		५०००००		५०००००	५५००००	६०५०००	६६५५००	७३२०५०
११३१४ भुमिकर/मालपोत	१२०००००	९०००००	११०००००	११०५०००.००	१२१५५००	१३३७०५०	१४७०७५५	१६१७८३०.५	१७७९६१३.५५
११३२१ वहाल कर	०	४००००	४००००	४००००.००	४४०००	४८४००	५३२४०	५८५६४	६४४२०.४
११३२२ वहाल विटौरी कर					५००००	५५०००	६०५००	६६५५०	७३२०५
११६३१ कृषितथा पशुजन्य वस्तुको व्यावसायिक कारोवारमा लाग्ने कर		५००००	५००००	५५०००.००	५५०००	६०५००	६६५५०	७३२०५	८०५२५.५
११६९१ अन्य कर		५००००	७९५०००	८०००००.००	८८००००	९६८०००	१०६४८००	११७१२८०	१२८८४०८
१४२२१ न्यायिक दस्तूर		१५०००	१५०००	२००००.००	२२०००	२४२००	२६६२०	२९२८२	३२२१०.२
१४२२४ परीक्षा शुल्क		५००००			०	०	०	०	०
१४२२९ अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क					५०००००	५५००००	६०५०००	६६५५००	७३२०५०
१४२४२ नक्सापास दस्तुर		१०००००			१०००००	११००००	१२१०००	१३३१००	१४६४१०

१४२४३ सिफारिश दस्तुर	५०००००	७८५०००	९०००००	९०५०००.००	९९५५००	१०९५०५०	१२०४५५५	१३२५०१०.५	१४५७५११.५५
१४२४४ व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	२०००००	६००००	१०००००	१०५०००.००	११५५००	१२७०५०	१३९७५५	१५३७३०.५	१६९१०३.५५
१४२४५ नाता प्रमाणित दस्तुर	२०००००	१०००००	१०००००	१०५०००.००	११५५००	१२७०५०	१३९७५५	१५३७३०.५	१६९१०३.५५
१४२४९ अन्य दस्तुर	४०००००	१०००००	१०००००	१०५०००.००	११५५००	१२७०५०	१३९७५५	१५३७३०.५	१६९१०३.५५
१४२५३ व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	०	१०००००	१०००००	१०५०००.००	११५५००	१२७०५०	१३९७५५	१५३७३०.५	१६९१०३.५५
१४५११ बीमा दावी प्राप्ति		५०००००			०	०	०	०	०
१४६११ व्यवसाय कर		२०००००	२०००००	२०५०००.००	२२५५००	२४८०५०	२७२८५५	३००१४०.५	३३०१५४.५५
३२१२१ नगद	११११७६३५७.६३				०	०	०	०	०
३२१२२ बैंक मौज्दात	०	२१५८०३९५.६७	३८०२१९८९.५६	२६७५८५२८.५८	२६७५८५२८	२६७५८५२८	२६७५८५२८	२६७५८५२८	२६७५८५२८
राजस्व बाडफाडबाट पाप्त रकम	७७०६२८७०	७९६२९४८७	९५७७३०००	९२१५६७८४	१०१३७२४६२	१११५०९७०८	१२२६६०६७९	१३४९२६७४७	१४८४१९४२२
११३१५ घरजग्गा रजिष्टेशन दस्तुर					०	०	०	०	०
११४११ बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मूल्य अभिबृद्धि कर	७४४७४८७०	३७४९९५००	९०८१५६४७.५९	८९०२३५००.००	९७९२५८५०	१०७७१८४३५	११८४९०२७८.५	१३०३३९३०६.४	१४३३७३२३७
११४२१ बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्त:शुल्क	०	३७४९९५००			०	०	०	०	०
११४५६ बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	२५८८०००	४६३०४८७.३७	४९२००००	३१३३२८४.००	३४४६६१२.४	३७९१२७३.६४	४१७०४०१.००४	४५८७४४१.१०४	५०४६१८५.२१५
१४१५३ बाँडफाँड भई प्राप्त वन रोयल्टी	०		३७३५२.४१		०	०	०	०	०

अन्य आय	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१४५२९ अन्य राजस्व	०	०			०	०	०	०	०
१५१११ बेरूजू	०	०			०	०	०	०	०
अन्तर सरकारी वित्तीय स्तिान्तरण	३७१५९५२१४	४०१९४७०००	३८२५३०७१०	३२६६६७०००	३४४३१३७००	३७७६९५०७०	४१४९६४५७७	४५५९६१०३४	५०१५५७१३८
संघीय सरकार	३२८६७३०८०	३६५१८५०००	३४५५२५७१०	३०२७०००००	३०८४५००००	३३८२४५०००	३७१५६९५००	४०८२२६४५०	४४९०४९०९५
१३३११ समानिकरण अनुदान	८६७०००००	९०७०००००	९६६०००००	८५७०००००.००	८६००००००	९४६०००००	१०४०६००००	११४४६६०००	१२५९१२६००
१३३१२ शसर्त अनुदान चालु	२२०५७३०८०	२०२३७५०००	१८५५७००००	१८७००००००.००	१९००००००००	२०९००००००	२२९९०००००	२५२८९००००	२७८१७९०००
१३३१३ शसर्त अनुदान पुँजीगत	०	४४७१००००	४२१५५७१०	१३००००००.००	१४३०००००	१५७३००००	१७३०३०००	१९०३३३००	२०९३६६३०
१३३१५ विषेश अनुदान पुँजीगत	१५००००००	२७४०००००	२१२०००००	११५०००००.००	१२६५००००	१३९१५०००	१५३०६५००	१६८३७१५०	१८५२०८६५
१३३१६ समपुरक अनुदान चालु	६४०००००							०	०
१३३१७ समपुरक अनुदान पुँजीगत	०			५५०००००	५५०००००	५००००००	५००००००	५००००००	५५०००००
१३३१८ अन्य अनुदान चालु	०				०	०	०	०	०
पदेश सरकार	४२९२२१३४	३६७६२०००	३७००५०००	२३९६७०००	३५८६३७००	३९४५००७०	४३३९५०७७	४७७३४५८४	५२५०८०४३
१३३११ समानिकरण अनुदान	५०८२०००	४२१८०००	५१०५०००	५८१७०००.००	६३९८७००	७०३८५७०	७७४२४२७	८५१६६६९.७	९३६८३३६.६७
१३३१२ शसर्त अनुदान चालु	१६८४०१३४	८५४४०००	८००००००	१५००००.००	१६५०००	१८१५००	१९९६५०	२१९६१५	२४१५७६.५
१३३१३ शसर्त अनुदान पुँजीगत	०			८००००००.००	८८०००००	९६८००००	१०६४८०००	११७१२८००	१२८८४०८०
१३३१४ विषेश अनुदान	६००००००	९००००००	८९०००००		९५०००००	१०४५००००	११४९५०००	१२६४४५००	१३९०८९५०

चालु									
१३३१६ समपुरक अनुदान चालु	१५००००००	१५००००००		१००००००००.००	११००००००	१२१०००००	१३३१००००	१४६४१०००	१६१०५१००
१३३१७ समपुरक अनुदान पुँजीगत	०		१५००००००		१५००००००	१६५०००००	१८१५००००	१९९६५०००	२१९६१५००
बैदेशिक	०	०	०.००	०.००	०	०	०	०	०
जनसहभागिता	०	०	०.००	०.००	०	०	०	०	०

९.४ आवधिक योजनाको बजेट अनुमान

विगतको क्षेत्रगत बाँडफाँडका लागि विगतका आर्थिक वर्षको विषयगत क्षेत्रमा भएको व्यय र गाउँपालिकाको प्राथमिकतालाई आधार मानिएको छ ।

आवधिक योजनाले प्राथमिकतामा राखेका क्षेत्रलाई लगानी प्राथमिकतामा राखी विषयक्षेत्रगत लगानीको सीमा प्रतिशत निर्धारण गरिएको छ। गाउँपालिकाको प्राथमिक क्षेत्रमा लगानी गरिनुपर्ने नीति अनुरुप आ. व. २०८१।८२ देखि आ. व.२०८५।८६ सम्म विषयक्षेत्रगत बजेट बाँडफाँटको अनुपात आर्थिक विकास क्षेत्रमा २५%, सामाजिक विकास क्षेत्रमा २०%, पूर्वाधार विकास क्षेत्रमा ४३%, वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन क्षेत्रमा ८%, र संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रमा ४% हुने गरी गरिएको छ।

चालु आ. व. को बजेटमा चालु खर्च६६ प्रतिशत र पुँजीगत खर्च३४ प्रतिशत प्रस्ताव गरिएको छ, चालु खर्चलाई क्रमिक रुपमा कम गर्दै जाने नीति अनुरुप आवधिक योजना अवधिका लागि चालु खर्च ५५ र पुँजीगत खर्च४५ प्रतिशतमा रहने गरी सीमा निर्धारण गरिएको छ । कुल आय रकम २ अवत ८७ करोड ८० लाख मध्ये बाट पूँजीगत खर्चका लागि आवधिक योजना अवधिका लागि र १ अवत२९ करोड ५१ लाख उपलब्ध हुने देखिन्छ ।

संक्षिप्त बजेट अनुमान (रु हजारमा)

तालिका न.: ३१ क्षेत्रगत बजेट अनुमान

क्षेत्र/आयोजना	कुल	८१/८२	८२/८३	८३/८४	८४/८५	८५/८६
कुल अनुमानित रकम	१२९५१००	२१४८७२	२३४६८३	२५६७२२	२८०९६५	३०७८५८
आर्थिक विकास	**३२३७७५**	**५३७१८**	**५८६७१**	**६४१८१**	**७०२४१**	**७६९६४**
कृषि विकास	१७४८३९	२९००८	३१६८२	३४६५७	३७९३०	४१५६१
पशुपन्छी विकास	३२३७८	५३७२	५८६७	६४१८	७०२४	७६९६
रोजगार तथा साना उद्योग	६४७५५	१०७४४	११७३४	१२८३६	१४०४८	१५३९३
पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदा	४८५६६	८०५८	८८०१	९६२७	१०५३६	११५४५
बैंक, वित्तीय संस्था तथा सहकारी विकास	३२३८	५३७	५८७	६४२	७०२	७७०
सामाजिक विकास	**२५९०२०**	**४२९७४**	**४६९३७**	**५१३४४**	**५६१९३**	**६१५७२**
शिक्षा	९०६५७	१५०४१	१६४२८	१७९७१	१९६६८	२१५५०
स्वास्थ्य तथा पोषण	७७७०६	१२८९२	१४०८१	१५४०३	१६८५८	१८४७१
महिला तथा बालबालिका	१५५४१	२५७८	२८१६	३०८१	३३७२	३६९४
दलित, उत्पीडित, पिछडावर्ग उत्थान	५१८०	८५९	९३९	१०२७	११२४	१२३१
आदिवासी जनजाती विकास	५१८०	८५९	९३९	१०२७	११२४	१२३१
युवा तथा खेलकुद	१२९५१	२१४९	२३४७	२५६७	२८१०	३०७९
खानेपानी तथा सरसफाई	५१८०४	८५९५	९३८७	१०२६९	११२३९	१२३१४
भौतिक पूर्वाधार विकास	**५५६८९३**	**९२३९५.१**	**१००९१४**	**११०३९१**	**१२०८१५**	**१३२३७९**
सडक तथा यातायात क्षेत्र	३०६२९१	५०८१७	५५५०३	६०७१५	६६४४८	७२८०८

सञ्चार तथा सुचना प्रविधि पुर्वाधार	३३४१४	५५४४	६०५५	६६२३	७२४९	७९४३
विद्युत तथा उर्जा	२२२७६	३६९६	४०३७	४४१६	४८३३	५२९५
भवन तथा वस्ती विकास	१११३७९	१८४७९	२०१८३	२२०७८	२४१६३	२६४७६
सिंचाइ विकास	८३५३४	१३८५९	१५१३७	१६५५९	१८१२२	१९८५७
वन, वातावरण संरक्षण एवम् विपद व्यवस्थापन	**१०३६०८**	**१७१९०**	**१८७७५**	**२०५३८**	**२२४७७**	**२४६२९**
वन विकास तथा वातावरण संरक्षण	१०३६०८	१७१९०	१८७७५	२०५३८	२२४७७	२४६२९
संस्थागत विकास तथा सुशासन	**५१८०४**	**८५९५**	**९३८७**	**१०२६९**	**११२३९**	**१२३१४**
संस्थागत सुशासन तथा क्षमता विकास	५१८०४	८५९५	९३८७	१०२६९	११२३९	१२३१४

९.४.१ राजस्व परिचालनको अवस्था

गाउँपालिकाको नेतृत्वमा तर्जुमा भएको दोस्रो प॰वर्षीय आवधिक योजना गाउँपालिका विकासका सबै सरोकारवालाहरुको साथका पयतााट कायान्वयन हुनेछ । नतीजा तालिकामा उल्लेखित लक्ष्य पाप गनत तर्जुमा गरिएको कायान्वयन तथा लगानी योजनामा गाउँपालिकाकि आन्तरिक र बाहय शोतााट हासिल गने आयका अलावा सबै सरोकारवालाको लगानी समेत पक्षेपण गरी योजनाको लागि उपलब्धि अनुमालत सोतमा समावेश गरिएको छ।

आ.व. २०७९/८० को विनियोजित **र. ५२ करोड ०८ लाख ६३ हजार** रहेको छ । जसमा यथाथतावितत **४४ करोड ७३ लाख ३७** हजार रहेको छ। यथाथतावितको आधारमा चालु खितकरिव ६२ प्रतिशत र पुँजीगत खित३८ प्रतिशत छ । गाउँपालिकाको वास्तविक आन्तरिक आय ४० लाख हाराहारी रहेको र जुन कुल बजेटको १ प्रतिशत भन्दा पनि कम छ । चालु आ.व. को आन्तरिक आयको अनुमान ३५ लाख ५० हजार मातै छ । गत तीन आ.व.को यथाथतर चालु आ.व.को अनुमालत आयका आधारमा विश्लेषण गरी वार्षिक १० प्रतिशतका दरले आय वृद्धि हुनसक्ने अनुमानको आधारमा ५ वर्षको कूल अनुमालत आय गणना गदातगाउँपालिकाको कूल अनुमालत आय करिब **र. २ अर्ब८७ करोड ८० लाख** हुने देखिन्छ । आय विवरणको वृद्धि पवृत्तिका आधारमा गाउँपालिकाको आय रटढि भइरहेको देखिन्छ । आन्तरिक राजस्व अन्तगत सडि नि हुने राजस्वमा भने सामान्य वृद्धि आएको देखिन्छ ।

आन्तरिक शोतको योगदान गत आ.व.मा कूल आयको ८ प्रतिशत (आलया सहित) रहेको छ । आन्तरिक आय आ.व. ०७८/७९ भन्दा आ.व. ७९/८० मा रटेको देखिन्छ । त्यसैगरी बाहय शोतााट आएको अनुदान सहयोग पाप हुने रकमको कूल आयमा ९२ प्रतिशत भन्दा ढिी योगदान रहेको छ । बाहय शोतको आय पछिल्ला वर्षमा भन्दा खासै ढिेको देखिदैन भने चालु आ.व.मा लगत सहभालगताको अनुमालत रकम शून्य देखिन्छ ।

९.४.२ खितअवस्थाको विश्लेषण

गाउँपालिकामा चालु खितअन्तगत पदाधिकारीहरुको पारिश्रमिक तथा सुविधा, कमचारी पारिश्रमिक तथा सुविधा, कायालिय स॰चालन सबन्धि खित्,ममत सम्भार खितर कायक्रम खितगरी ५ पकारका खितरहेका छन् । आ.व. ०७९/८० को व्यय विवरण अनुसार चालु खितकूल खिको करिब ६२ प्रतिशत रहेको छ भने पूँजीगत खित३८ प्रतिशत रहेको छ । गाउँपालिकाको चालु वर्षत८०/८१ को अनुमालत बजेटमा चालु खित६६ प्रतिशत र पुँजीगत खित३४ प्रतिशत प्रस्ताव गरिएको छ भने गत आ.व. ०७९/०८० को तुलनामा चालु खितढिेको छ । त्यसैले चालु खितकम गने नीति अनुसार आवधिक योजनाको अवधिको लागि पूँजीगत खित४५ प्रतिशत र चालु खित५५ प्रतिशत सीमा लाधारण गरिएको छ।

तालिका ३२: खितबाँडफाँटको पक्षेपण (रकम र. हजारमा)

क. सं.	विवरण	२०७९/८० को यथाथत	२०८०/८१ को अनुमान	२०८१/८२ को पक्षेपण	२०८२/८३ को पक्षेपण	२०८३/८४ को पक्षेपण	२०८४/८५ को पक्षेपण	२०८५/८६ को पक्षेपण	आवधिक योजनाको जम्मा
१	बजेटको वर्गीकरण								

१.१	चा ि चित	२७७९९४	३४३५६७	२६२६२१	२८६८३४	३१३७७१	३४३४०१	३०७८५७	१५१४४८७
१.२	पूँजीगत ि चित	१६९३४२	१०५५६५	२१४८७२	२३४६८३	२५६७२२	२८०९६५	३०७८५८	१२९५१००
जम्मा ि जेट		४४७३३७	४४९१३२	४७७४९४	५२१५१७	५७०४९३	६२४३६७	६८४१२८	२८७८०००

सोतः परवतत गाउँ कार्यपालिका कार्यालय, ि ि शा ि तथा आवधिक योजना तजुमा कार्यशा ि छफि

९.४.३ अपुग सोत व्यवस्थापन

आवधिक योजना कार्यान्वयनका ि ला चा ि र.१ अवत५१ करोड ४४ ि ि, पुँजीगत र. १ अवत२९ करोड ५१ ि ि र गाउँपालिका गौरवको योजनाको ि ला र.२६ करोड ८० ि ि समेत कू ि गानी ि जेट र. ३ अ ति१४ करोड ६० ि ि अनुमान गरएको छ । आ.व. २०७९÷०८० को यथाथतर चा ि आ.व.को अनुमालत तथा आ.व. २०८०/८१ को पस्तावित आयका आ िरमा आगामी पाँच वर्षको गाउँपालिकाको अनुमालत आय र. २ अ ति८७ करोड ८० ि ि देखिन्छ । यसरी कू ि गानी अनुमान र सोत परचा ि नि ि ट पाप हुने ि जेट ि च करि र. २६ करोड ८० ि ि ि जेट अपुग देखिन्छ ।

९.५ सोत परचा ि न रणनीति

गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना (आ.व. २०८१/०८२ देखि २०८४/०८५ सम्म) का ि ला विभिन्न सोतहर ि ट उप ि ि हुन सक्ने ि जेट ि ई आ िर मानेर कार्यक्रमहरको अनुमान गरएको छ । गाउँपालिका कार्यपालिकाको कार्यालय, लाजी केत, गैसस तथा सहकारी आदि ि चितगनतसक्ने परमाण ि ई आ िर मानी यसको ि ला उप ि ि हुन सक्ने वार्षिय सोतको अनुमान गरएको छ । यस आवधिक योजनाको कार्यान्वयन विभिन्न आन्तरिक तथा ि ह सोतहर परचा ि न गरी गरने छ । उ ि सोतहरमा गाउँपालिकाको आन्तरिक सोत तथा सङीय तथा पदेश सरकार ि ट पाप हुने विभिन्न पकारका अनुदानहर, स्थानीय तह ि ई राजस्व ि ँडफाँट ि पित पाप हुने रकम, स्थानीय पूवाि ि र विकास साझेदारी कार्यक्रम जस्ता सोतहर ि ट पाप हुने रकम, विकास साझेदार संस्थाहर ि ट विभिन्न कार्यक्रमका ि ला पाप हुने रकम, लाजी केत ि ट हुने ि गानी तथा जनसहभा ि ता परचा ि नि ि ट पाप हुने रकम मुख्य छन् ।

यस आवधिक योजना अवधिमा कू ि र. ३ अ ति१४ करोड ६० ि ि ि चितहुने अनुमान गरएको छ भने करि र. २ अ ति८७ करोड ८० ि ि (९१.४८ प्रतिशत) विभिन्न सोतहर ि ट रकम पाप हुने अनुमान गरएको छ । कू ि अनुमालत ि चितगनतअपुग हुने रकम करि र. २६ करोड ८० ि ि (८.५२ प्रतिशत) ि जेटका ि ला गाउँपालिका ि थप शोतहर परचा ि न गनुपने हुन्छ । जसका ि ला गाउँपालिका ि लाबनअनुसारका रणनीतिहर अव ि ि न गरी शोत व्यवस्थापन गनतसक्ने देखिन्छ।

स्थानीय पूवाि ि र विकास साझेदारी कार्यक्रम (सांसद कोष) नाममा पाप हुने ि जेटहरको पयोग यस आवधिक विकास योजनामा रहेका क्रियाक ि प कार्यान्वयनमा पयोग गरनेछ । स्थानीय पूवाि ि र विकास साझेदारी

कार्यक्रमबाट गाउँपालिकामा आउने रकमलाई गाउँपालिका स्तरीय महत्व दिइएका ठूला आयोजना लागानीमा उपयोग गरिनेछ ।

- गैर सरकारी संस्था तथा निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- अन्तरराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था, बहुपक्षीय संस्था, द्विपक्षीय संस्थाहरूबाट प्राप्त हुने सहयोगलाई वृद्धि गनतपहल गरिनेछ । कर तथा गैर राजस्व परिचालनमा करको दरभन्दा पनि दायरा वृद्धि गरी गाउँपालिकाको राजस्व क्षमता वृद्धि गरी स्रोतको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- स्थानीय बचत तथा ऋण समूहहरू, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू जस्ता सामुदायिक क्षेत्रहरूसँगको साझेदारीमा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारबाट विशेष तथा समपूरक अनुदान प्राप्त गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र राष्ट्रिय र प्रदेश स्तरीय महत्वका योजनाहरू छनोट र कार्यान्वयन गनत गाउँपालिकाबाट सङ्घ र प्रदेश सरकारसँग पहल गरी ठूला आयोजनामा गाउँपालिकाको लगानी न्यूनीकरण गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको राजस्व परिचालन क्षमता विस्तार तथा स्थानीय श्रम, स्रोत र साधन परिचालन र जनसहभागिता वृद्धि गरी गाउँपालिकाको स्रोत वृद्धि गरिनेछ ।
- मन्दिर, गुम्बा लगायत सांस्कृतिक सम्पदाको पुनर्निर्माणमा निजी क्षेत्र, समुदाय र सम्बन्धित स्थानीय स्तरमा पुरातत्व विभागको सहभागिता वृद्धि गरिनेछ ।
- स्थानीय सरकारलाई प्राप्त ऋण लिने अधिकारको उपयोग गरी थप सम्भाव्यताको आधारमा ऋण समेत परिचालन गरिनेछ ।
- आन्तरिक राजस्व परिचालनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।

परिच्छेद-१० कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्यांकन

१०.१ कार्यान्वयन कार्ययोजना

यस गाउँपालिकामा विकासका योजनाको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक तथ्याङ्क र जनशक्ति अभाव प्रमुख समस्याका रुपमा रहेको छ। स्थानीय तहको आधिकारिक एकीकृत तथ्याङ्कहरु उपलब्ध छैनन्। संघ र प्रदेशस्तरका योजनाहरु बीच बजेट दोहोरो नपर्ने गरी समन्वय गर्दै समग्र विकासका क्रियाकलाप स्थानीय क्रियसँग आवद्ध हुने गरी परिमाणात्मक एकीकरण गनतसकिएको छैन। नतीजामूलक अनुगमन प्रणालीका लागि वस्तुगत सूचकहरुको विकास गरी योजना कार्यान्वयनका लागि जनशक्तिको कमता विकास गरी सुचना प्रविधि मैत्री बनाउने काम चुनौतीपूर्णतरहेको हुँदा यो आवधिक विकास योजना अनुरुप गाउँपालिकाले वार्षिक योजना बनाउँदा मध्यम तथा दीर्घकालीन प्रकृतिका आयोजनाहरुको सूची र आयोजना बैंक तयार गरी कार्यक्रमहरु क्रमिकरुपमा वार्षिक योजनामा समावेश गर्नुपर्दछ। कार्यान्वयन प्रक्रियालाई अनुशासित राख्न योजना कार्यान्वयन कार्यतालिका बनाइ कार्यान्वयन व्यवस्था गनुतपदछ। यस्तो तालिका तयार गर्दा आवधिक योजनाले अख्तियार गरेका रणनीतिहरु तथा आर्थिक गतिविधि चलायमान हुन सघाउपुग्ने आयोजनाहरुमा प्राथमिकताका साथ वार्षिकरुपमा मध्यमकालीन खर्चसंरचना तयार गरी बजेट सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।

१०.१.१ योजना कार्यान्वयन तालिका

कार्यान्वयन प्रक्रियालाई अनुशासित राख्न योजना कार्यान्वयन गर्ने निकायले कुन काम कहिले शुरु गर्ने, कहिले सम्पन्न गर्ने भनी समय किटान गरिएको योजना कार्यान्वयन कार्यतालिका बनाइ कार्यान्वयन व्यवस्था गनुत पदर्छ। योजना कार्यान्वयन गर्दा सम्बन्धित निकाय र व्यक्तिलाई तोकिएका कार्यजिम्मेवारी र कृयाकलाप प्रति जिम्मेवार बनाउन उपलब्धी परिणाम सूचक सहित कार्यसम्पादन करार गर्ने प्रणाली अपनाउनु पदर्छ। नमुना योजना कार्यान्वयन कार्यतालिका नमुना उदाहरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

आयोजना	उपलब्धी सूचक परिणाम तहको	बजेट	जिम्मेवारी व्यक्ति/शाखा	प्रारम्भ गर्ने	सम्पन्न गर्नुपर्ने अवधि
युवा स्वरोजगार कार्यक्रम	८०० जना	२५० (लाखमा)	उद्यम विकास शाखा	२०८१ श्रावण	२०८६ असार सम्म

१०.१.२ मध्यकालीन खर्चसंरचना

योजना कार्यान्वयनका लागि स्रोत सुनिश्चित गर्ने औजार मध्यकालीन खर्चसंरचना हो । अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार स्थानीय तहले सार्वजनिक खर्चको विवरण तयार गर्दा प्रस्तावित योजना कार्यान्वयन हुने आर्थिक वर्ष र त्यसपछिका दुई आर्थिक वर्षका लागि वार्षिक रुपमा राजस्वको अनुमान, विनियोजन ऐन बमोजिम हुने व्यय अनुमान र व्यहोरिने स्रोत, प्राप्त हुनसक्ने प्रतिफल र उपलब्धिको प्रक्षेपण सहित मध्यकालीन खर्चसंरचनाको तयारी गर्नुपर्दछ

१०.१.३ आयोजना बैंक

आयोजना बैंकमा कायान्वयनमा रहेका र नयाँ दुवै प्रकारका आयोजनाहरु हुन्छन । यस्तो बैंकमा रहेका आयोजनाहरुलाई वार्षिक वा आवश्यकतानुरुप अद्यावधिक गनुपर्छ । यस्तो बैंकमा रहने आयोजनाहरुको परिचय, कुल लागत, वित्तीय स्रोत सम्बन्धी विवरण, कायान्वयन तरिका, अपेक्षित प्रतिफल र क्रियाकलापहरु उल्लेख गरी प्रस्ताव समेत तयार गरिनुपर्छ।

१०.२ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

गाउँपालिकाले आवधिक योजना कायान्वयनको हरेक चरणमा नियमित अनुगमन समिति कर्मचारी वा पदाधिकारी मार्फत गनुपर्दछ। यसबाट परिमाणात्मक र गुणात्मक भौतिक सम्बन्धमा जानकारी लिन र नतिजा हासिल गनत सहज हुन्छ। गाउँ क्षेत्रमा संचालन हुने लागत र परिमाणका दृष्टिकोणले मध्यम वा साना योजनाहरुको कायान्वयन प्रकृया, निमार्ण प्रगति, गुणस्तर, उपभोक्ता वा ठेकेदारको आर्थिक एवं प्राविधिक क्षमता, प्राविधिक मापदण्ड जस्ता विषय समेटी नियमिततरुपमा गरिने अनुगमन सम्बन्धी कामहरु यस अन्तर्गत पर्दछन। यस्तो अनुगमन प्रणाली गाउँ कार्यपालिका स्तरबाट निर्धारण गरी आवधिक योजना कायान्वयनको अनुगमन गनुपर्दछ ।

आवधिक योजना कायान्वयनको प्रभावकारिता र नतिजा हासिल गने कार्यमा सहयोग पुग्नेगरी अनुगमन गर्दा अनुगमन सूचक, प्रक्रिया, समयावधि, जिम्मेवारी र अनुगमन प्रतिवेदनको ढाँचा स्पष्ट किटान गरिनु पर्दछ। यस्ता विषयहरु समावेश गरी तल दिइएको ढाँचा अनुसार अनुगमन मूल्यांकनको ढाँचा तयार गरी आवधिक योजना कायान्वयनको अनुगमन मूल्यांकन गराउनु पर्छ। अनुगमन नमुना फारम

क.सं.	नतिजा	सूचक	एकाई	आधार वर्षको अवस्था (०७९/८०)	आवधिक योजनाको अन्त्यको स्थिति (०८५/८६)	पुष्टि हुने आधार
१	आवास तथा सार्वजनिक निमार्ण व्यवस्थित भएको हुनेछ ।	आधारभूत पूर्वाधारयुक्त व्यवस्थित बजार	संख्या	०	५	प्रगति अनुगमन प्रतिवेदन, अध्ययन सर्वेक्षण प्रतिवेदन
		सार्वजनिक शौचालय	संख्या	२	१५	
		एकीकृत आवास निमार्ण	संख्या	०	३	

१०.३ नतिजामा आधारित अनुगमन ढाँचा अनुसार वार्षिक समीक्षा

आवधिक योजना कायान्वयनको वार्षिक समीक्षाले प्रत्येक वर्षको लागि तय गरिएको कार्ययोजना, यसको कायान्वयन अवस्था र अपेक्षित नतिजाको बारेमा जानकारी लिन मदत गर्दछ । यो कार्य गाउँपालिकाले अवलम्बन गरेको समीक्षा पद्धति अनुसार हुन्छ । आवधिक योजनाको नतिजा एवं सूचकहरु परिच्छेद ४ देखि ८ सम्म सम्बन्धी स्पष्ट सुचना सङ्केतको प्रतिवेदन तयार गनुपर्दछ । वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्दा

गाउँपालिकाका विभिन्न शाखाहरवाट सम्पादित भएका कार्यहरू र अन्य निकायको साझेदारी वा सहयोग र समन्वयमा सम्पन्न भएका कार्यहरूको प्रगति समेत एकीकृत गरिएको प्रतिवेदन तयार गनुपर्दछ ।

१०.४ मध्यावधि मूल्याङ्कन

सम्पन्न कामबाट लक्षित क्रिया एवं उद्देश्यहरू हासिल भयो, भएन, परिकल्पित प्रभाव उत्पन्न भयो, भएन, लगानी सार्थक भयो, भएन, भनी स्वतन्त्र र व्यापक ढंगबाट कुनै नीति, रणनीति, योजना, कार्यक्रमको लेखाजोखा गरी भविष्यका लागि दिशानिर्देश गरिने कामलाई मूल्यांकन भनिन्छ । मूल्यांकन सामान्यतया योजनाको मध्यावधि र अन्त्य समयमा गरिन्छ । मूल्यांकन स्वतन्त्र विज्ञ समूह वा संस्था द्वारा गराईन्छ । विज्ञ टोलीले यस योजनाको रणनीति, कार्यनीति, क्रिया, उद्देश्य, नतिजा, सूचक र लगानीलाई आधार मानि योजनाको मूल्यांकन गरदछ । मूल्यांकन सम्बन्धि थप व्यवस्था र प्रक्रिया गाउँ कार्यपालिकाले निर्धारण गनुपर्छत। तर यस्तो मूल्यांकन सहभागितामूलक ढंगवाट सूचनामा आधारित भएको हुनुपर्छत।

१०.५ अन्तिम मूल्याङ्कन

आवधिक योजना कार्यान्वयनको पाँच वर्षपुरा भएपछि अन्तिम मूल्यांकन गनुपर्दछ । यसको लागि स्वतन्त्र विज्ञ समूह वा संस्थाको छनौट गनुपर्दछ । छनौट प्रक्रिया गाउँपालिकाले निर्धारण गरे वमोजिम हुन्छ । विज्ञ टोलीले यस योजनाको रणनीति, कार्यनीति, क्रिया, उद्देश्य, नतिजा, सूचक र लगानीलाई आधार मानि योजनाको मूल्यांकन गनेछ । मूल्यांकन सम्बन्धि थप व्यवस्था र प्रक्रिया गाउँ कार्यपालिकाले निर्धारण गरे वमोजिम हुन्छ ।

अनुसूची- १: वडा स्तर वाट माग भइ आएका योजना विवरण

ढाँचा

वडास्तरीय भेगिमा विषयगत रुपमा संकलित गरिने योजना तथा कार्यक्रम

वडा नं. १

क.सं.	योजनाको नाम	योजना संचालित हुने स्थल	अनुमानित लागत	कार्यान्वयन निकाय	लाभान्वित जनसंख्या	अवधिक योजना सम्मिलित/ रणनीति
विषयक्षेत : अर्थिक विकास						
१	नेपाली कागज उदोगउदोग स्थापना	वडा नं १	५०००००		१२००	गापा
२	गियां फुलवारी पयटक स्थल निर्माण	फुलवारी	१००००	उपभोक्ता समिति	५००	गापा
३	चैतेगौि लांचाई सडक स्तर उनती	वडा नं १	१००००	उपभोक्ता समिति	३००	गापा
४	आलु पकेट कार्यक्रम	वडाभरी	१५०००००	कृषक समुह	३०००	गा.पा. पदेश
५	सिुन पकेट कार्यक्रम	वडाभरी	१००००००	कृषक समुह	२०००	गा.पा. पदेश
६	कागती, सुन्तला व्यवसायिक खेती तथा बिजारीकरण	वडाभरी	५०००००	कृषक समुह	१५००	गा.पा. पदेश
७	भेडा बाखा पालन	वडाभरी	१६०००००	कृषक समुह	८००	गा.पा. पदेश
८	हरयाली अर्गानिक सपरंगी उदोग स्थापना	खिरटिट	५०००००	उ.स.	१२	गा.पा.
९	महिलाहरुका लागि क्षमता विकास तालिम	वडा भर	२०००००	उ.स.	१०००	गा.पा.
विषयक्षेत सामाजिक विकास						
१	विज्ञान पयोगशाला भवन निर्माण	मा.वि. उपावाङ	१५०००००	वि.व्या.स.	१०००	गा.पा.

		मा.वि. िनिवास				
२	ई िाईवेरी कका कोठा ननमाण	मा.वि. उपावाङ मा.वि. िनिवास	२००००००	वि.व्या.स.	१०००	गा.पा.
३	किशोर किशोरी सुचना केन्र	उपावाङ िनिवास	२०००००	वि.व्या.स.	५००	गा.पा.
३	वडा स्तरीय सरसफाई एवं जनचेतनामुिक कायक्रम संचािन	वडा भरर	१०००००००	कायाितय	३५००	गा.पा.
४	विदाियि अविभावक िाकाा कायक्रम संचािन	उपावाङ िनिवास	५०००००	वि.व्या.स.	१५००	गा.पा.
५	तर्िी दानिय िनिपानी टयांकी ननमाण	दाििन	३००००००	उ.स.	२५०	गा.पा.
	रोसाङ िािावाङ	रोसाङ िािावाङ	७००००००	उ.स.	५००	गा.पा.
	नमस्ते टावर	देउरािी डाँडा			४५००	गा.पा.
६	काफिािट ससंचाई योजना संचािन	काफिािट	१००००००	उ.स.	१५०	गा.पा.
७	दाङवास उद्धािाि िनिपानी ससंचाइ योजना ननमाण	वडा भरर	२००००००	उ.स.	३००	गा.पा.
८	उच्च िाकाका िाि दरवन्दी सृजना	मा.वि. उपावाङ	१२००००० वार्षिक	वि.व्य.स.	५००	गा.पा.
९	िनिवास पािा ससंचाइ योजना संचािन	िनिवास	२०००००	उ.स.	३००	गा.पा.
विषयकेत पुवाितीर विकास						
१	िसवोट उपावाङ सुरावाङ ससवारी गोकणत हुँदै रकुम जोडने गावेि कािपते मो.िा.	उपावाङ ससुवारी	१ करोड	टेन्डर पकृया	१५००	पदेश।संर
२	तरान िािावाङ करेिी सातताि मा.वि.	तरान िािावाङ	१ करोड	टेन्डर पकृया	१५००	पदेश।संर
३	जङिाि ित सीक्याङ मा.वि.	सीटपाङ	१० िाि	उ.स.	५००	पदेश।संर
४	उपावाङ झाकृिाि मा.वि.	उपावाङ	२० िाि	उ.स.	५००	पदेश।संर
५	सीतुङ दपत कोरिा मा.वि.	दपत	५० िाि	टेन्डर पकृया	५००	पदेश।संर

६	लाबी िमगेिरा मा.व.	लाबी	१० लाि	टेन्डर पकृया	५००	पदेश।संर
७	सरावाङ हुँदै गािसुकार मा.व.	सरावाङ	५० लाि	टेन्डर पकृया	५००	पदेश।संर
८	िािवाङ दपत को पुि	िरेिाि	१ करोड ५० लाि	टेन्डर पकृया	१०००	पदेश।संर
९	िनकासाउना तुििडाँडा को पुि	हाइमिाि	१ करोड	टेन्डर पकृया	१०००	पदेश।संर
१०	दािीय िािवाङको पुि	भुिि िाि	१ करोड	टेन्डर पकृया	१०००	पदेश।संर
११	तीक्वाङ दपत को पुि	इनरवाङ िाि	१ करोड	टेन्डर पकृया	१०००	पदेश।संर
१२	मा.व. उपावाङ भवन िनमाण	उपावाङ	१ करोड ५० लाि	टेन्डर	५००	गा.पा. संर पदेश
१३	मा.व. िािनावास	िािनावास	१ करोड	टेन्डर	५००	गा.पा. संर पदेश
१४	करेिी स्वास्थ्य चैकी	िरिट	१ करोड	टेन्डर	३०००	गा.पा. संर पदेश
१५	उपावाङ गाउँरर वकसके भवन	उपावाङ	१० लाि	उ.स.	१०००	गा.पा. संर पदेश
१६	हाइयरिाि पक्क पुि	हाइमिाि	३० लाि	टेन्डर	१५००	गा.पा. संर पदेश
१७	करेिी िाि पक्क पुि	कुरेिी	३० लाि	टेन्डर	१०००	गा.पा. संर पदेश
१८	स्वास्थ्य चैकी जाने पक्क पुि	िरिट	३० लाि	टेन्डर	३०००	गा.पा. संर पदेश
१	पारुङ मारुङ हुँदै सुकदह जाने सडक स्तरउनती	वडा नं १ सुकदह	१००००	उपभोिा सिमित	३००	गापा
विषयकेत वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन						
१	िरिट िनतवन िाि तटवनिन	िरवोट	५० लाि	उ.स.	३०००	पदेश। गा.पा.
२	भोटिसाङ िाि, वनराजा िरा तटिनिन िनमाण	िािवाङ भोटानेिङ	५० लाि	उ.स.	१५००	पदेश। गा.पा.

३	ि ल्लाछवाि ि तटि नि नि ि रि ि ट ि जार फोहोर व्यवस्थापन	ि ल्लादाि ि ि रि ि ट	३० ि ि	उ.स.	१०००	पदेश। गा.पा.
४	तरान ि ि ि	तरान	२० ि ि	उ.स.	१०००	पदेश।गा.पा.
५	कुरेि भिरी वृकारोपण	कुरेि भिरी	१० ि ि	उ.स.	३०००	कुरेि भिरी
ि्वषयकेत सुशासन तथा संस्थागत केत						
१	१ नं. वडा कायाति्तय व्यवस्थापन	ि रिवोट	५ ि ि	कायाति्तय	३०००	गा.पा.
२	स्वास्थ्य चैकी कुरेि ि व्यवस्थापन	ि रि ि ट	५ ि ि	कायाति्तय	३०००	गा.पा.
३	शी नमुना ि हुउदेश्यीय सहकारी संस्था ति्तमाटेड कायाति्तय व्यवस्थापन	ि रिवोट	२ ि ि ५० हजार	कायाति्तय	२५०	गा.पा.

वडास्तरीय छि फि मा माग भइ आएका योजनाको सुची -वडा नं. २

क.सं.	योजनाको नाम	योजना सञ्चाि नि हुने स्थि	अनुमाि्नत ि गित	कायात्वयन ि्वि ि	ि भाि्मवत जनसंख्या	आवति्तक योजना सबि ि्ि ि रणनीि्त
सामाि्मक ि्वकास						
१	एक र र एक ि रा ि्नमाण	वडा भरी				
२	पुणतसरसफाइ कायकम अि्ियान संचाि नि					
३	पाॅ पुवी ि्त ि्मटेड कायकम					
४	भेजपुजे ि्त ि्मटेड कायकम					
५	कुइवाडि रा ि्त ि्मटेड कायकम					
६	आरपोि री ि्त ि्मटेड कायकम					

७	अत्माभावक स्माकक कायक्रम					
८	स्माकक कमता क्वाकास कायक्रम					
९	क्वादा यिमा लाःशुल्क क्टउसन कका संचा नि					
१०	क्वादा यि अनुगमन कायक्रम					
११	पाठ कम सुिर कायक्रम					
१२	िकसेवा कका संचा नि					
१३	स्वास्थय सामागी क्वातरण कायक्रम					
१४	स्वास्थय सबान्ि जनचेतनामु िक कायक्रम					
१५	राङसी भरी केन्मारय क्वादुत ाइन क्वास्तार कायक्रम					
१६	क्वामाि य साकरता कायक्रम					
१७	वडा स्तरीय लाशुल्क स्वास्थय स्माक्वार कायक्रम					
१८	सामुदाक्वाक स्वास्थ केन्द्र स्थापना					
१९	ाि क्वावाह सबान्ि ी युवा ास्मकत कायक्रम					
२०	ािगुपदाथतन्यूनीकरण सबान्ि ी युवा ास्मकत कायक्रम					
२१	ैक्कक क्वांसा क्वार द सचेतना कायक्रम					
२२	स्वास्थ्यको ाला ािकुद कायक्रम					
आत्थाक क्वाकास						

२३	सुन्तला, कागती, अँचीं, केरा, ओखर, कफी, खुर्पानी विशेष पकेट कार्यक्रम	राङसी				
२४	आलु, अदुवा, लसुन, केराउ, लामी, अदुवा, वेसार, भटमास उत्पादन विशेष कार्यक्रम	राङसी				
२५	मकै, गहुँ, कोदो, तोरी, पकेट कार्यक्रम	राङसी				
२६	बाख्रापालन कार्यक्रम					
२७	भैंसीपालन कार्यक्रम					
२८	बंगुर पालन कार्यक्रम					
२९	मौरीपालन कार्यक्रम					
३०	जिर्णतअवस्थामा रहेका मठ मन्दिरहरु ममत संभार र संरक्षण	राङसी				
३१	बालउद्यान पार्क निर्माण					
३२	शहिद स्मारक कार्यक्रम					
३३	समावेशी वहुदेश्य सहकारी संस्थाको विकास तथा प्रवर्दन कार्यक्रम					
३४	स्वास्थ चौकी भवन निर्माण					
३५	वडा स्तरका सबै विद्यालयका भवन निर्माण					
३६	सामुदायिक स्वास्थ्य भवन निर्माण					
३७	सामुदायिक स्वास्थ्य चोकी निर्माण	डाँडागाउँ				
३८	१२ वटा टोल विकास संस्थाको भवन निर्माण					
३९	राङसी मोटरवेयल पुल निर्माण					

पुवाधिार विकास						
४०	सडक स्तर उनती तथा ममत					
४१	पो िरा देखि रा िवाङ सबम जोडने ि टो लामाण					
४२	डाँडा गाउँदेखि पुत ि चौर जोडने मोटर ि टो लामाण					
४३	ि तीगारे कावाङ हुदै पुत ि चौर जोडने मोटर ि टो लामाण					
४४	ि वाङ रके हुँदै मा ि वारे जोडने मोटर ि टो लामाण					
४५	नुनथा ि देखि मा ि वारे सबम जोडने मोटर ि टो लामाण					
४६	वडा त्मातका स ि गोरेटो ि टोको स्तर उनती					
४७	ओखि ि ि मा मोटर पु ि लामाण					
४८	वडा कायातिय सेवा केन्द्र व्यवस्थापन					
४९	वडा त्मातका जोखि मि स्थानमा तटि नि नि लामाण					
५०	ि टि कारवा वृकरोपणका ि ला नसरी कायक्रम					

वडा नं. ३ ि टि माग भई आएका योजनाको सुची

क.सं.	योजनाको नाम	योजना स७ ि नि हुने स्थि	अनुमानित ि गित	कायात्वयन वावि	ि भािम्वत जनसंख्या	आवधिक योजना सबि नि ि रणनीत्त
१	ि गमारा देखि वडा कायातिय सबमको ि टो गावेि सडकत का ि ि पते					

२	वडा कार्यालयदेखि केउरी जोडने बाटो नयाँ ट्र्याक निर्माण					
३	सिनीबिटरारी हुँदै दवाङ स्कुल सम्म नयाँ ट्र्याक निर्माण					
४	वडा कार्यालय भवन ममत संभार साथै कम्पाउण्ड वाल निर्माण					
५	बाल शिक्षा मा. वि. थलाकोट पक्की भवन सहित मेशिनरी वाल निर्माण					
६	राष्ट्रिय मा. वि. केउरी पक्की भवन एवं खेल मैदान निर्माण					
७	वागेशरी पा. वि. मा पक्की भवन निर्माण र तारवार निर्माण					
८	वडा भित्र २५० वटा बिजुलीका पोल वितरण					
९	सिगमारा मा. वि. मा सहित खेल मैदान निर्माण					
१०	नवदुर्गा भगवती मन्दिर भवन निर्माण					
१४	पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि ठीमिवाङ खोलि देखि कोटरर सम्म सिंढी निर्माण					
११	सापमारे पुरन गाउँमा ३ कि. मि. पक्की पुल निर्माण	थुलाकोट				
१२	राजा पखिरा खापखिलिट टेकनखिरा खानेपानी योजना					
१३	वडा भित्रका सबै वस्तीमा एक घर एक धारा खानेपानी योजना					
१४	खिरमारे देखि ताइवान सम्म सिंचाई कुलो निर्माण					
१५	कुनपासंगुरा जलविद्युत परियोजनाका लागि					

	आवश्यक सामागी ममत संभार					
१६	दुइ ि ि दोवान र शलिराटमा आयस्राट लामाण					
१७	गामीण ि ि ज िकिदुत ि िगमारा पुन लामाण					
१८	रमा ि ि ि ि िमपाता पुराना गाउँ ि िनेपानी टयाङी लामाण					
१९	काफ ि ि ि ि देखि जोफ ि ि ि िट सबम लांचाई कु ि लामाण					
२०	कादा ि यिमा छाताहरका ि िला सेनेटरी प्याड लुसपोज ि सकृत					
२१	शी वागेशरी पा का चारढुङेमा ि िसिरे ि ि ि देखि स्कु ि सबम ि िनेपानी योजना					
२२	पूणतसरसफाई सब ि नि ि सचेतनामू ि कि कायकम					
२३	वल्ाड सेन्टर भवन लामाण	कातात				
२४	मकि ि कंसा सब ि नि ि जनचेतनामू ि कि कायकम	वडा भर				
२५	ि िपिउन्मु ि आदवासी दलि ित मकि ि िहर ि िइ स्माकाकोपाजतका ि िला लापमू ि कि तालिमको वयवस्था					
२६	एक र र एक ि िरा ि िनेपानी योजना					
२७	छुवाछुत पथा उन्मु ि निका ि िला जनचेतनामु ि कि कायकम					
२८	कन्यासारु ि रा ि ि ज िकिदुत आयोजना ममत					
२९	गामीण ि ि कादुत ि िगमारा कु ि ममत संभार					

३०	जनविकास मा. वि. मा वाल विकास केन्द्र पक्की भवन निर्माण						
३१	तर्कारी केवरी कागती, अदुवा, सुन्तला पकेट क्षेत्र						
३२	उपर्लाकिवरी कागती तथा सुन्तला पकेट क्षेत्र						
३३	आलु पकेट क्षेत्र						
३४	कोल्डस्टोर निर्माण						
३५	कृषि , पशुपालन तथा कृषक सामाग्री वितरण कार्यक्रम						

वडा नं ४

क.सं.	योजनाको नाम	योजना सञ्चालन हुने स्थान	अनुमानित लागत	कार्यान्वयन अवधि	लाभान्वित जनसंख्या	आवधिक योजना सम्बन्धी रणनीति
१	रिगाउँ सिनरा देखि दवाङ पूर्वी रकुम जोडने मोटर बाटोको नयाँ ट्र्याक					
२	लारजहा लाजो हुँदै दवारे जोडने मोटर बाटोको नयाँ ट्र्याक					
३	काफिपोखरा हरिपि जरेनी हुँदै दवाङ जोडने नयाँ मोटर बाटोको ट्र्याक					
४	मेरी विक्तदेखि पावाङ सम्म नयाँ ट्र्याक मोटर बाटो निर्माण					
५	शैरखिरा तातोपानी हुँदै ताराङ सम्म जोडने मोटर बाटोको नयाँ ट्र्याक					
६	तलखि परिरा काफल गैरा लाजा सम्म नयाँ ट्र्याक निर्माण गने					
७	तलपियासे काफलबोट चापडाँडा नयाँ बाटो खोल्ने					
८	नुनथि काफडाँडा चापडाँडा नयाँ बाटोको ट्र्याक खोल्ने					
९	काफिपोखरा राता लार सलबोट सम्म नयाँ ट्र्याक खोल्ने					
१०	काफिपोखरा १३ कुने दह म्याग्दि गंगादेव गाउँपालिका जोडने नयाँ ट्र्याक खोल्ने					
११	स्वाका ज्योला पा जिल्ला पक्की भवन निर्माण वडा कार्यालयको भवन निर्माण					

१२	हरियाली पा. वि. सिनरी भवन निर्माण					
१३	सरस्वती आधारभूत विद्यालय भवन निर्माण					
१४	सामुदायिक भवन निर्माण	पाछावाङ				
१५	तातोपानी जोनी सामुदायिक भवन निर्माण	हिहि				
१६	मुठावाङ चरचुहा दवाङ वडा नं ३ जोडने बाटो					
१७	सामुदायिक भवन निर्माण	पावाहाङ				
१८	राटोल राङसे वडा कार्यालय जोडने मोटरबाटो स्तर उनती					
१९	कुडगी भेरी क्त दमाईटोल हिहि सुपेगैरी स्तरउनती गाविस					
२०	दमाईटोल तातापानी जरेला पश्चिम जोडने बाटो स्तरउनती तथा गाविस					
२१	दमाईटोल राराकोट वडा कार्यालय सडक स्तर उनती तथा गाभिस					
२२	बिगमारा आरटोल राखसेवुङ कालिपोखरा सडक स्तर उनती तथा गाविस					
२३	वागमारा आग माइस्थान कालिपोखरा सडक स्तर उन्नती					
२४	बिनीटोल कालिपोखरी सडक स्तर उनती					
२५	सुनारपानी टोलगाउँ मोटर बाटो सडक स्तरउनती					
२६	सुनरपानी टोलगाउँ मोटर बाटो					

	सडक स्तरउनती तथा गावेि लामाण					
२७	बापि ाटि ारिुवाि ममत संभार					
२८	कुम्भवाङ ारिुवादुत आयोजना पेम्लकि सेट ममत					
२९	ठुाि ााि ारिुवादुत आयोजना ममत संभार					
३०	सुनारपानी ााि गाउँ जोडने मोटर पुि लामाण					
३१	दमइ ााि तातापानी मोटरे पुि लामाण					
३२	सावााि ाि तातापानी मोटर पुि लामाण					
३३	कोचेवाङ गभार्ााि ाि पकी मोटर पुि लामाण					
३४	आगा पकी मोटर ाटिो पुि लामाण					
३५	गोदि ााि ाि स्ल्याप लामाण पुि लामाण					
३६	ाटिर ााि ामिा मोटर ाटिो पुि लामाण					
३७	नौमूि पाहावाङ ानिपानी ममत योजना					
३८	परवान ानिपाला ट ाकी लामाण					
३९	म्पाि पोारिीपानी योजना लामाण					
४०	ासिुनडाँडा ल्वारािरा ााि गाँउ ानिपानी योजना संचाािन					
४१	ारिेाि ाि पोारिीडाँडा ानिपानी ममत					
४२	जुगेपानी जुरेनी ानिपानी ममत					

४३	तर्ली पिरा जरेपानी मर्मत					
४४	अन्तरेपानी खानेपानी योजना निर्माण					
४५	स्वामी माइस्थान निर्माण मर्मत योजना					
४६	गोठढी सिंचाइ योजना निर्माण					
४७	स्वामीको काफलबोट खानेपानी योजना					
४८	कमेरेपानी गैरा सिंचाई योजना निर्माण					
४९	भेरीको माइस्थान खानेपानी मर्मत					

वडा नं. ५

क.सं.	योजनाको नाम	योजना सञ्चालन हुने स्थान	अनुमानित लागत	कार्यान्वयन अवधि	लाभान्वित जनसंख्या	आवधिक योजना सँगको सम्बन्ध रणनीति
१	लावेणी ि ि मा शवदाहस्थल निमाण	लावेणी ि ि				
२	पुत ि चौरमा मसानघाट निमाण					
३	गामीण ि ि मसानघाट निमाण					
४	गोरुचौर दवाङ पोि रा ि रा ि जिनी सानीि ि					
५	जैपा रानीकोट दवाङ ि मीडाँडा ि जिनी राङसी ि िनेपानी योजना निमाण					
६	लीउ ि रा सुवा ि ि दाइनेधार ममत					
७	मि सावाङ ममत					
८	एक घर एक ि रा ि िनेपानी योजना					
आर्थिक विकास						
९	वडा नं ५ राङकोट वडा भर आ ि पाकेट केत					
१०	बाल्यान वाि नाि ि त्पादन उत्पादन					
११	ि सुन प्याज पकेट केत					
१२	भाङो ि ती व्यवस्थापन					
१३	सुन्तला कागती पकेट केत					
१४	पुत ि चौर आ वा मा भवन निमाण					

१५	कोइर्ि आ क्ष भवन लनमार्ण					
१७	भार्िकोट पा क्ष भवन लनमार्ण					
१८	जनकल्याण मा क्ष लत्रवेणीर्ीार्ि भवन लनमार्ण					
१६	वार्ि उदान पा क्ष जैया भवन लनमार्ण					
१७	नमुना मा क्ष छात्रवास भवन लनमार्ण					
१८	आ क्ष भवन लनमार्ण					
१९	गोरी चौरमा छडके देउरार्ी युवा क्लव भवन लनमार्ण					
२०	लत्रवेणी र्ीार्िमा वर्थ्यङ्ग सेन्टर लनमार्ण					
२१	वागमारामा वर्थ्यङ्गसेन्टर भवन लनमार्ण					
२२	स्याङ र्िनेपानी योजना लनमार्ण					
२३	पुतर्िचौर स्वाङ र्िनेपानी योजना लनमार्ण					
२४	लत्रवेणीमा सामुदाक्षयक भवन लनमार्ण					
२५	जुस फ्याक्ट्री					
२६	मडर्िवार्ि र्ीउर्िरा सवार्ीार्ि दाइने ल्मार र्लांचाइ लनमार्ण					
२७	लब्याङ र्लाचाइ योजना लनमार्ण					
२८	कोरर्ि र्लाचाइ योजना लनमार्ण					
२९	र्ीवाङचौर र्लाचाइ योजना लनमार्ण					
३०	क्षपर्िार्िट र्लाचाइ योजना लनमार्ण					

३१	जैया टयाम जभराङसी सिंचाइ योजना					
३२	िगमारा सिंचाइ योजना निमाण					
३३	त्रिवेणीािा टयांक गोरुचौर सेलििा िगमारा					
३४	जामसी सिवाङचौर					
३५	त्रिवेणी िबजी सिउिरा सुििािमा पुि निमाण					
३९	िजेनी स्पािटि रािििि सिंचाइ कुिि निरमाण					
४०	गोरुचौर िजेनी जमाराङसी					
४१	कोइि ढाउनेस्थार					
४२	पुतिाचौर मौिािटि गोरुचौर छडकेि्री चुवाङ रकुम					
४३	वागमारा रानीकोट					
४४	ग्िसका िनेपानी सिमाटङ योजना					
४५	वडा नं ५ स्थित रहेका सबपुणत सामुदायिक वनहरमा वृकरोपण कायक्रम					
४६	मेत्मिनरी वािि निमाण	दाउने स्थार				
४७	िकसेवा कका संचाि्न कायक्रम					
४८	वडामा मेित्याािप केन्र व्यवस्थापन					
४९	सिस्नो पाउडर िनाउने तािीम					
५०	पूणतसरसफाई कायक्रम					

वडा नं. ६

क.सं.	योजनाको नाम	योजना स॰ ा नि हुने स्थान	अनुमानित ा ागत	कार्यान्वयन अवधि	ा ाभान्वित जनसंख्या	आवधिक योजना सबनि ा नी रणनीति
१	ओवाङ साउने गैडा कोल ाट थानेकोट गुराँसे मोटर ा ाटो निर्माण	चरी ढुङा	४ करोड		५००००	
२	माडी गाउँपालिका देखि असामकोट थानकोट सम्म मोटर ा ाटो निर्माण	परवतत ६	१३ करोड		१०००००	
३	वडा भवन माहेडेरा कोट भङा ा ी मोटर ा ाटो निर्माण	परवतत ६	५० ा ा		१०००००	
४	कतम रातामाटा व ा ा ति मकवाङ वडा भवन निर्माण	परवतत ६	५० ा ा		१५०००	
५	चावाङ टो ा विकास सञ्चालको भवन निर्माण	परवतत ६	६ ा ा		१५०००	
६	चावाङमा कर्मचारीहरूको ा ाा भवन निर्माण	परवतत ६	५ ा ा			
७	राकु ा ी ा ाविर च्यानडाँडा मौवाङ ा ा ा ति वडा भवन जोडने मोटर ा ाटो	परवतत ६	३ करोड		३००००	
८	ा ापितर रा झो ा ाङे पु ा	परवतत ६ ओवाङ	२ करोड		१२०००	
९	NTC टावर निर्माण	परवतत ६ ओवाङ	२ करोड			
१०	स्याम ा ा ा तट निन्दन निर्माण	परवतत ६ ओवाङ	१५ ा ा		१५०००	
११	कल्भट निर्माण	परवतत ६ ओवाङ	१० ा ा		५५००	
१२	च ा ातिदेखि दुई ा ा ा ी सम्म तट ा नि नि निर्माण	परवतत ६	५० ा ा		५६०	
१३	ा ाति पाते देखि ा ारडाँडा सम्म कु ा ी निर्माण	परवतत ६	१० ा ा		२००००	
१४	उज्या ा ी ओवाङ युवा क ा ाव ा ा ा मैदान निर्माण	परवतत ६	१० ा ा		१००००	

१५	अमतम ािा देखि ढाडो ािा सम्म मोटर ािटो लमाण	पर्वतत ६	१० ाि		१५०००	
१६	साउदेरा देखि कमेरी ािा हुँदै माडी गाउँपालिका जोडने ािटो लमाण	पर्वतत ६	५० ाि		२५०००	
१७	वल्थड सेन्टर एवं गाउँरर मकलिक भवन लमाण	चाािङ टोि				
१८	ाि मैदान एवं फलचर लमाण	चावाङ				
१९	ानिपानी लीमटङ	इरवाङ				
२०	पा का थानकोटमा फलचर लमाण	थलकोट				
२१	मझडना ानिपानी योजना लमाण	चावाङ				
२२	चचतभवन लमाण	चावाङ				
२३	रकमा ािरीमा पयटन पवदत	राकमा ािरी				
२४	दक्यजयोल पा का मा फलचर लमाण	ओह				
२५	दक्यजयोल पा का मा दुइ ति पकी भवन लमाण	ओह				
२६	दक्यजयोल पा का मा ानिपानी टयांकी लमाण	ओह				
२७	लामािाि ािट ानिपानी लाचाइ योजना संचाि	ओह				
२८	ओह थानािाि लापचौर लीमटङ ानिपानी योजना	ओह				
२९	सुकदह पयटन केत रेरावार लमाण					
३०	ने रा मा का मा ४ कोठे भवन लमाण					
३१	ने रा मा का मा छात्रवृत्ति भवन लमाण					
३३	गंगारेव माडी मोटरािटो स्तरउनती					
३४	ओवाङ हुँदै ािनकोशी गंगादेव र माडी गयाकङ तटिनि					

	लामाण					
३५	लामाि ि भवन तटनिनि लामाण					
३६	कृषकहरािई उनत जातका काउ काजन कातरण गने					
३७	कोल्डस्टोर लामाण	टाकाािङ				
३८	ािराोाि ािनेपानी लामाण	कतम				
३९	जनकल्याण पा का मा दुई कोठे भवन लामाण	कतम				
४०	तीमिक्टङ लास्टम लांचाई योजना	चपका				
४१	वेरनाोाि गैरीगाउँ लाचाई योजना	मककवाङ				
४२	लामाोाि लाहवाङ लाचाई योजना	मककवाङ				
४३	मकाि स्वरोजगार कायकम	वडा भर				
४४	वृकरोपण एवंम भू संरकण कायकम	वडा भर				
४५	च्यानडाँडा मा झोािङे पुि लामाण					
४६	थुनीडाँडा मौवाङ जोडने झोािङे पुि					
४७	हाबजाोाि इरवाङ डाँडा तीमिक्टङ लामाणाक					

अनुसूची -२ GIS Map

भू-उपयोग नक्सा

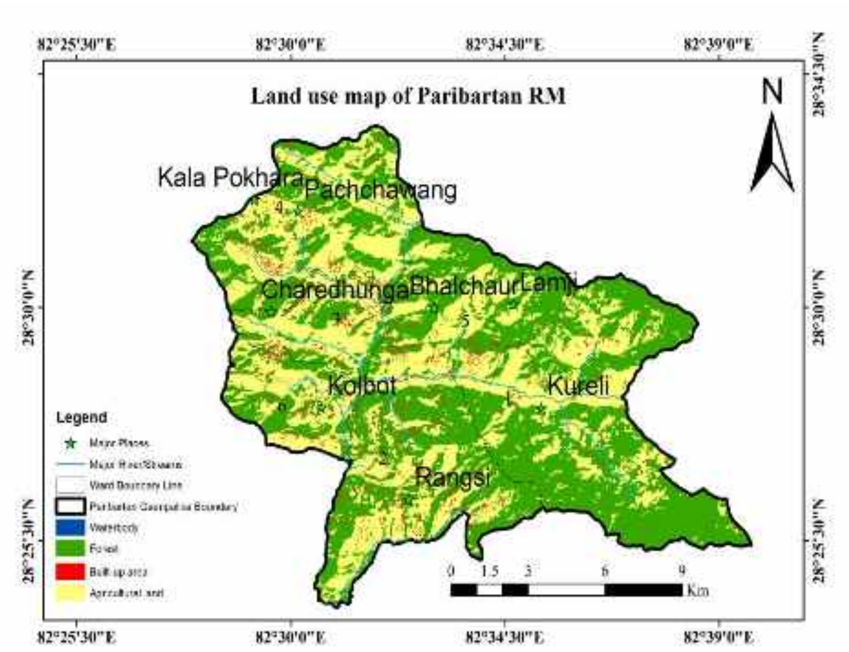

पहिरो जोखिम क्षेत्र

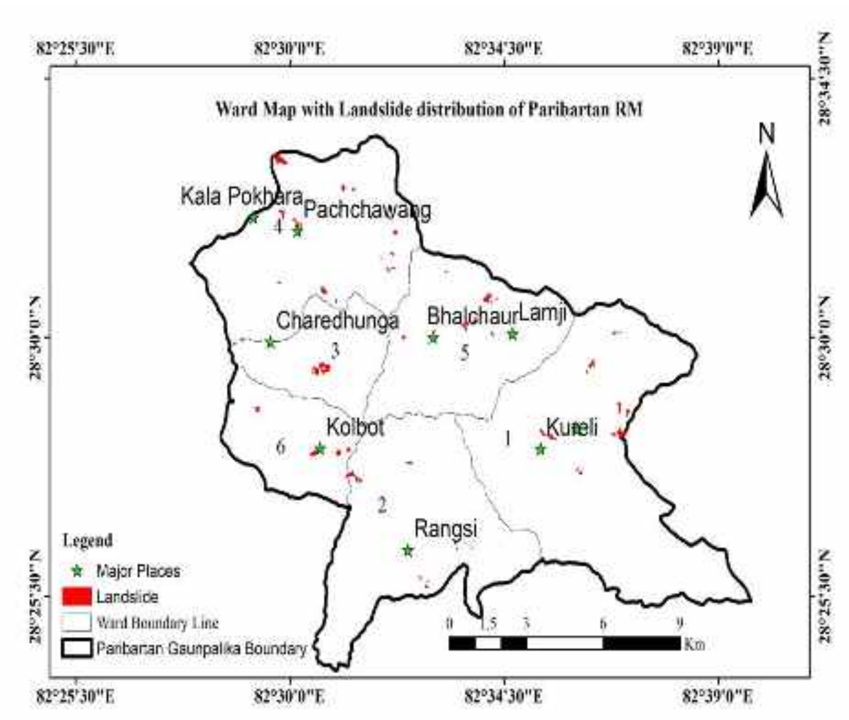

सरकारी सेवाकेन्द्र संस्थाहरु

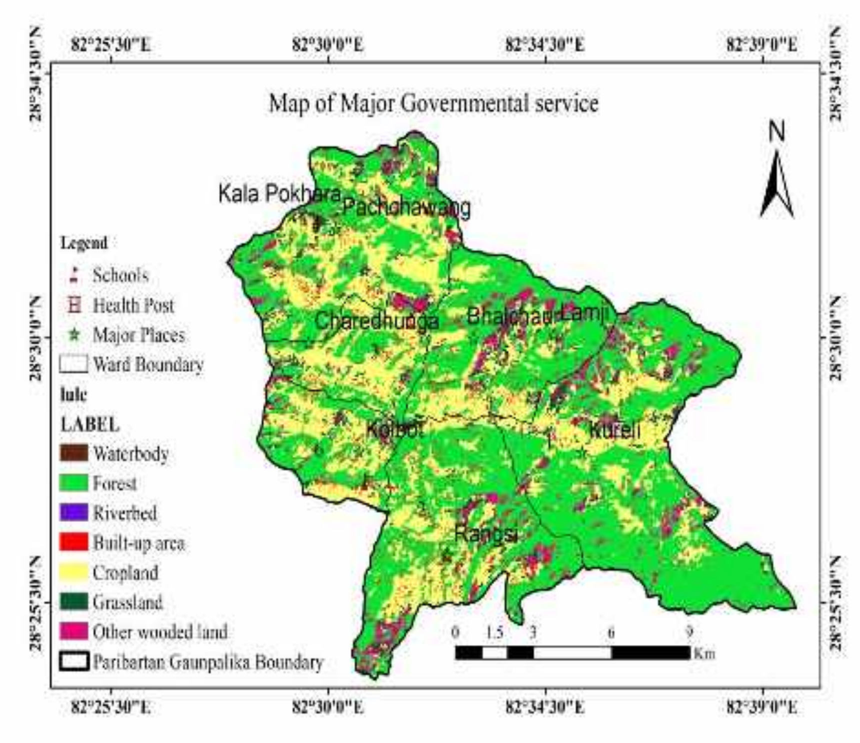

अनुसूची-३: कार्यक्रमका फोटोहरु

अभिमुखीकरण कार्यक्रम

वडा स्तरीय छलफल कार्यक्रमको फोटो- वडा नंबर १

वडा स्तरीय छलफल कार्यक्रमको तस्वीरहरु -वडा नम्बर २

वडा नम्बर २ मा पर्ने पक्करो

लामाबगिन १५ शैया को अस्पताल

जनसेवा नमुना माध्यमिक विद्यालय

वडा स्तरीय छलफल कार्यक्रमको तस्वीरहरु -वडा नं. ३

वडा स्तरीय छलफल कार्यक्रमको तस्वीरहरु -वडा नं ४

ि ि मैदान

वडा स्तरीय छलफल कार्यक्रमको तस्वीरहरु -वडा नम्बर ५

Galaxy M32
28 November 2023 12:53

वडा स्तरीय छ फि कायक्रमको तस्वीरहर -वडा नं ६

आवधिक विकास योजना तजुमा कायशाला गोषी फोटोहर

विषयगत समूह कायत

आवधिक योजनाको मस्यौदा प्रतिवेदन माथि छलफल कार्यशाला

अनुसूची-५ आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रियाको कार्यशालाको उपस्थिति विवरण

योजना तर्जुमा पूर्वतयारी बैठकको उपस्थिति

आज मिति २०८१ साल मंसिर ७ गते यस परिवर्तन गाउँपालिकाको ५ वर्षे आवधिक योजना निर्माणको सन्दर्भमा र शाखा प्रमुखहरुको उपस्थितिमा निर्देशक समिति र सहजीकरण समिति गठनका लागि गाउँपालिका अध्यक्ष श्री खुमबहादुर पुलामी ज्यूको अध्यक्षतामा बैठक बसी तपसिल बमोजिम उल्लेखित समिति गठन गरियो।

उपस्थिति

१. श्री खुमबहादुर पुलामी – अध्यक्ष
२. श्री कलादेवी खत्री – उपाध्यक्ष
३. श्री प्रेम जि.सि. – प्र.प्र.अ.
४. श्री मैते पुलामी – १ नं. वडाध्यक्ष
५. श्री हरिप्रसाद पुलामी – २ नं. ,,
६. श्री रविन विक्रम चन्द – ३ नं. ,,
७. श्री मानसिं पुन – ४ नं. ,,
८. श्री दिलबहादुर घर्ती – ५ नं. ,,
९. श्री भरत कुमार पुन – ६ नं. ,,
१०. श्री धनकिशन शाह – कार्यपालिका सदस्य
११. श्री रत्ना कुमारी पुन – ,, ,,
१२. श्री थमे बुढा –
१३. श्री अनिता अमाल – रोजगार संयोजक
१४. श्री जगदिश [illegible] – सूचना प्रविधि अधिकृत
१५. श्री दिपक घर्ती – [illegible]
१६. श्री [illegible] – प्रशासन शाखा
१७. श्री रिम कुमारी पुन मगर – कृषि शाखा
१८. श्री रतन बहादुर [illegible] – पशु शाखा
१९. श्री रवीन्द्र बुढा – [illegible] शाखा
२०. श्री महेन्द्र डाँगी – अर्थ शाखा
२१. श्री विनोद विक्रम आलेमगर – [illegible] शाखा
२२. श्री महेन्द्र [illegible] – परामर्शदाता
२३. श्री विपिन धिताल – ,,
२४. श्री [illegible] – ड्राइभर

निर्णय नं ५

यस पालिकाले गाउँपालिकाको दोस्रो आवधिक योजना तर्जुमा गर्नको लागि आवश्यक सहजीकरण गर्न तपसिल बमोजिम को निर्देशक समिति र सहजीकरण समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो।

निर्देशक समिति

(१) श्री कुलबहादुर पुलामी - अध्यक्ष - संयोजक
(२) श्री कलादेवी स्वाँरबी - उपाध्यक्ष - सदस्य
(३) श्री जैते पुलामी - १ नं. वडाध्यक्ष - ,,
(४) श्री हरिप्रसाद पुलामी - २ नं. ,, - ,,
(५) श्री दलित बिक्रम थापा - ३ नं. ,, - ,,
(६) श्री मानसिंह पुन - ४ नं. ,, - ,,
(७) श्री दिलबहादुर बली - ५ नं. ,, - ,,
(८) श्री भरत कुमार पुन - ६ नं. ,, - ,,
(९) श्री जयनीला मगर - कार्यपालिका सदस्य - ,,
(१०) श्री मनोकुमारी पुन - ,, - ,,
(११) श्री धर्म बुढा - ,, - ,,
(१२) श्री मोहनदेव वि.क. - ,, - ,,
(१३) श्री अलीना वि.क. - ,, - ,,
(१४) श्री प्रेम सिं पुन - प्र.प्र.अ. - सदस्यसचिव

~~समिति~~ सहजीकरण समिति

१. श्री प्रेम सिं पुन - प्र.प्र.अ. - संयोजक
२. श्री दिपक शाही - प्रशासन शाखा - सदस्य
३. श्री महेन्द्र लामा - योजना/आर्थिक शाखा - ,,
४. श्री अनिता गुरुङ - योजना सहायक - ,,
५. श्री [illegible] कुमारी पुलामी - कृषि शाखा ,,
६. श्री किसनबहादुर थापा - स्वास्थ्य शाखा - ,,
७. श्री सालिक कुमार पुन - प्रशासन शाखा - ,,
८. श्री [illegible] शर्मा - लेखा शाखा ,,

आवधिक योजना तजुर्माको लागि अभिमुखीकरण कार्यशाला

आज मिति २०८०।०८।१५ गते शनिबारको दिन बिहान ११ बजे ५ वर्षे आवधिक योजना निर्माणको लागि जनप्रतिनिधि र शाखा प्रमुखहरूको उपस्थितिमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम परिवर्तन गाउँपालिकाको अध्यक्ष श्री बुक बहादुर बुढामगर ज्यूको अध्यक्षतामा अभिमुखीकरण कार्यक्रम गरियो।

उपस्थिति

(१) श्री बुक बहादुर बुढामगर - अध्यक्ष
(२) श्री प्रेम सिं. पर्सा - उ.प्र.अ.
(३) श्री मैते बुढामगर - १ नं. वडाध्यक्ष
(४) श्री हरिप्रसाद बुढामगर - २ नं. ,,
(५) श्री दलिप विक्रम थापा - ३ नं. ,,
(६) श्री मनार्जुन बुढा - ४ नं. ,,
(७) श्री दिलबहादुर वली - ५ नं. ,,
(८) श्री भरत कुमार बुढा - ६ नं. ,,
(९) श्री फमकला शर्मा - कार्यपालिका सदस्य
(१०) श्री सुनोकुमारी बुढा - ,,
(११) श्री प्रमानदेवी नेपाल - सूचना प्रविधि अधिकृत
(१२) श्री रविन्द्र दार्की - नायब लेखा प्रमुख
(१३) श्री अनिता अधिकारी - योजना शाखा
(१४) श्री ललित कुमार बुढामगर - प्रशासन शाखा
(१५) श्री लिल कुमारी बुढामगर - कृषि शाखा
(१६) श्री विराज विक्रम शाही - शिक्षा शाखा
(१७) श्री खमबहादुर वली - पशु शाखा
(१८) श्री खगेन्द्र बुढा - वातावरण शाखा
(१९) श्री मनु शाही - उद्यम विकास शाखा
(२०) श्री विरेन्द्र विष्टाली - इन्जिनियर
(२१) श्री महेन्द्र [illegible] - ,, ,,
(२२) श्री हेमलाल वली - अमिन

आवधिक योजना निर्माणका लागि योजना तर्जुमा सम्बन्धि गोष्ठी

आज मिति २०८०/०८/१३ गतेका दिन यस परिवर्तन गाउँपालिकाको ५ वर्षे आवधिक योजना निर्माणका लागि योजना तर्जुमा सम्वन्धि कार्यशाला गोष्ठी यस परिवर्तन गाउँपालिकाको अध्यक्ष श्री सुक वहादुर बुढामगर ज्यूको अध्यक्षता बसी तपसिल वमोजिमको योजना तर्जुमा गरियो ।

तपसिल

क.स.	नामथर	पद	दस्तखत
१	श्री सुक बहादुर बुढामगर	गा.पा.अध्यक्ष	
२	श्री कलादेवी खत्रिनी	गा.पा.उपाध्यक्ष	
३	श्री प्रेम जि.एम.	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	
४	श्री मैते बुढामगर	१नं.वडा अध्यक्ष	
५	श्री हरिप्रसाद बुढामगर	२नं.वडा अध्यक्ष	
६	श्री खिम विक्रम चन्द	३नं.वडा अध्यक्ष	
७	श्री मानसिं बुढा	४नं.वडा अध्यक्ष	
८	श्री दिल बहादुर वली	५नं.वडा अध्यक्ष	
९	श्री भरत कुमार बुढा	६नं.वडा अध्यक्ष	
१०	श्री उत्सिपा वि.क.	कार्यपालिका सदस्य	
११	श्री जुनो कुमारी बुढामगर	कार्यपालिका सदस्य	
१२	श्री फर्मिला महर	कार्यपालिका सदस्य	
१३	श्री मोहविर वि.क	कार्यपालिका सदस्य	
१४	श्री धने कामी	कार्यपालिका सदस्य	
१५	श्री गोपाल बहादुर [illegible]	[illegible]	
१६	[illegible] बुढा मगर	पत्रकार	
१७	[illegible]	[illegible]	

१९	पार्वती के.सी.	रोजगार सहायक	
२०	अन्नु	एन.आई.एन. अपरेटर	
२१	जुन कुमारी बुढा	कार्यपालिका सदस्य	
२२	विष्णु बुढा	पशु स्वास्थ्य प्राविधिक	
२३	मनिषा घर्ती मगर	उ. बि. स.	
२४	अनिशा घर्ती मगर	बहुक्षेत्रीय पोषण सहजकर्ता	
२५	अनिता भुसाल	रोजगार संयोजक	
२६	भिम कुमारी बुढा	कृषि शाखा प्रमुख	
२७	जगदिश नेपाली	सूचना प्रविधि अधिकृत	
२८	खगेन्द्र सुनार	फिल्ड - सहायक	
२९	विकास विक (आर्की)	वातावरण विपद व्यवस्थापन शाखा प्रमुख	
३०	शिवराम खड्का	योजना शाखा प्रमुख	
३१	हरिश चन्द्र डाँगी	लेखा अधिकृत	
३२	दिपेन्द्र घर्ती मगर		
३२	कमल डाँगी	उद्यम विकास शाखा	
३३	नवराज वली	सि.अ.हे.व.	
३४	आशिक रिजाल	अ.हे.व.	
३५	निर्मल बुढा मगर	स्वास्थ्य शाखा	

३६	नन्दा बुढा	वि आ नि.	
३७	रेखा रोका मगर	का स	
३८	ज्योति पौडेल	GESI AUDIT EXPERT	
३९	अजय भण्डारी	वन/वातावरण विज्ञ	
४०			
४१			
४२			
४३			
४४			
४५			

आज मिति २०८०/०८/१४ गतेका दिन यस परिवर्तन गाउँपालिकाको ५ वर्षे आवधिक योजना निर्माणका लागि योजना तर्जुमा सम्वन्धि कार्यशाला गोष्ठी यस परिवर्तन गाउँपालिकाको अध्यक्ष श्री सुक बहादुर बुढामगर ज्यूको अध्यक्षता वसी तपसिल बमोजिमको योजना तर्जुमा गरियो ।

तपसिल

क्र.सं.	नामथर	पद	दस्तखत
१	श्री सुक बहादुर बुढामगर	गा.पा.अध्यक्ष	
२	श्री कलादेवी खत्रिनी	गा.पा.उपाध्यक्ष	
३	श्री प्रेम जि.एम.	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	
४	श्री मैते बुढामगर	१नं.वडा अध्यक्ष	
५	श्री हरिप्रसाद बुढामगर	२नं.वडा अध्यक्ष	
६	श्री खिम विक्रम चन्द	३नं.वडा अध्यक्ष	
७	श्री मानसिं बुढा	४नं.वडा अध्यक्ष	
८	श्री दिल बहादुर वली	५नं.वडा अध्यक्ष	
९	श्री भरत कुमार बुढा	६नं.वडा अध्यक्ष	
१०	श्री उत्सिपा वि.क.	कार्यपालिका सदस्य	
११	श्री जुनो कुमारी बुढामगर	कार्यपालिका सदस्य	
१२	श्री फमिला महर	कार्यपालिका सदस्य	
१३	श्री मोहविर वि.क	कार्यपालिका सदस्य	
१४	श्री थमे कामी	कार्यपालिका सदस्य	
१५	कुलवीर घर्ति	नेपाली कांग्रेस अध्यक्ष/सभापति	
१६	प्रज्वल खत्री	ने.क.पा परिवर्तन इन्चार्ज	
१७	शिवराम खड्का	योजना शाखा	

१८	चित्रा विश्वकर्मा मगर	बालबालिका संरक्षण तथा विपद व्यवस्थापन [illegible]	
१९	हरि चन्द्र डाँगी	लेखा प्रमुख	
२०	रविन्द्र खड्का	फिल्ड सहायक	
२१	जगदिश नगाल	सूचना प्रविधि अधिकृत	
२२	अन्जु बली	एम.आई.एस. अपरेटर	
२३	मनिषा घर्तीमगर	उ.वि.स.	
२४	अनिसा घर्ती मगर	स.दी.न्यो. सहजकर्ता	
२५	पार्वती [illegible]	रोजगार सहायक	
२६	अनिता भुसाल	के.से.	
२७	भिम कुमारी [illegible]	कृषि प्राविधिक प्रमुख	
२८	खगेन्द्र सुनार	फिल्ड सहायक	
२९	विष्णु बुढा	प.स्वा.प्रा.	
३०	अशोक वि.क.	[illegible] राङकोट	
३१	[illegible] डाँगी	उद्यम विकास सहजकर्ता	
३२	महेन्द्र बराल	[illegible]	
३२	[illegible]	॥	
३३	[illegible]	के.वि.	
३४	निर्मल बुढा	अ.हे.व.	
३५	रेखा बुढा	के.वि.	
३६	दिपक [illegible]	[illegible]	
३७	नन्दा बुढा	कृषि	
३८	[illegible] कुमारी पुन	के.वि.	

३४	ज्योती पौडेल	GESI AUDIT EXPERT	[signature]
३५	अजय भण्डारी	वन/वातावरण विज्ञ	[signature]
३६			
३७			
३८			
३९			
४०			
४१			

वडास्तरीय छलफलको उपस्थिति

वडास्तरीय छलफलको उपस्थिति- वडा नं. १

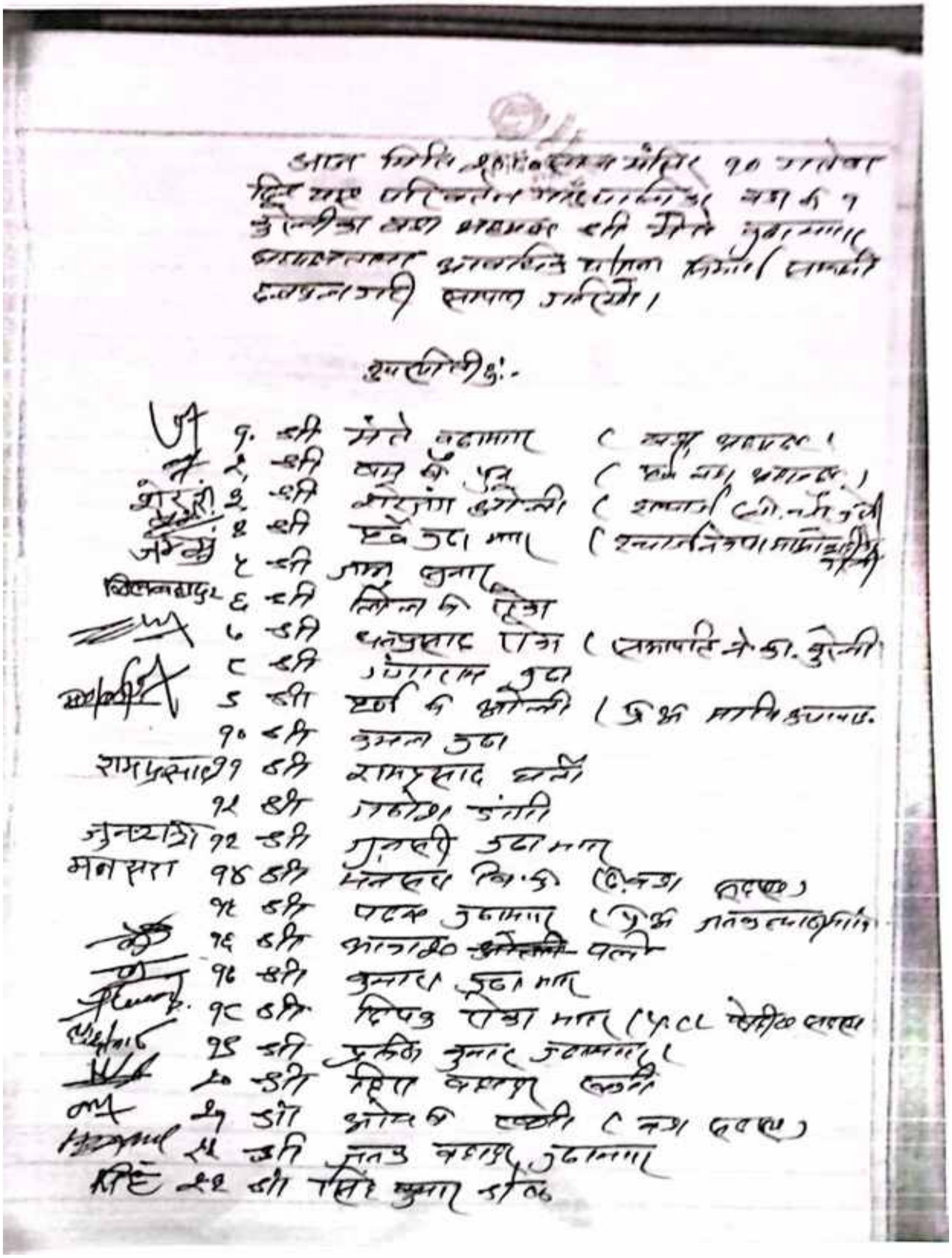

आज मिति [illegible] गते १० बजेका दिन यस परिवर्तन गाउँपालिका वडा नं १ [illegible] को अध्यक्षतामा [illegible] आवधिक योजना [illegible] छलफल गरी सम्पन्न गरियो।

उपस्थितिहरु:-

१. श्री [illegible] (वडा अध्यक्ष)
२. श्री [illegible] ([illegible])
३. श्री [illegible] ओली ([illegible])
४. श्री [illegible] ([illegible])
५. श्री [illegible]
६. श्री [illegible]
७. श्री [illegible] ([illegible])
८. श्री [illegible]
९. श्री [illegible] ओली ([illegible])
१०. श्री [illegible]
११. श्री रामप्रसाद [illegible]
१२. श्री [illegible]
१३. श्री [illegible]
१४. श्री [illegible]
१५. श्री [illegible]
१६. श्री [illegible]
१७. श्री [illegible]
१८. श्री [illegible] (YCL [illegible])
१९. श्री [illegible]
२०. श्री [illegible]
२१. श्री [illegible]
२२. श्री [illegible]
२३. श्री [illegible]

२४ श्री. कमल बहादुर बुढा मगर ने.क.पा. एमाले
२५ श्रीमती पदम बुढामगर जन कल्याण मा.वि. (प्र.अ)
२६ सुनो कुमारी बुढामगर १ नं. वडा सदस्य
२७ चन्द्र चन्द्रबहादुर रोका
२८ गणेश गणेश बुढा क्षत्री
२९ सुर्य ब. कार्की (प्रहरी चौकी कोरलो प्रतिनिधी)
३० महेन्द्र खनाल सहजकर्ता
३१ विपिन घिमाल प्रमुख सहजकर्ता
३२ श्री सुरज बुढामगर
३३ श्री रोहित बुढामगर

प्रस्तावहरु:-

१ आवधिक योजना स्वीकृत सम्बन्धमा

प्रस्ताव नं. १ आवधिक योजना बारे सम्बन्धमा छलफल गर्दा यस परिवर्तन गाउँपालिका १ नं वडा कोल्टी, तोल्लाखा श्री मेन बुढामगर [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] आवधिक योजनामा प्राथमिकता गरी गाउँपालिका [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] निर्णय पारित गरियो।

वडास्तरीय छलफलको उपस्थिति -वडा नं. ३

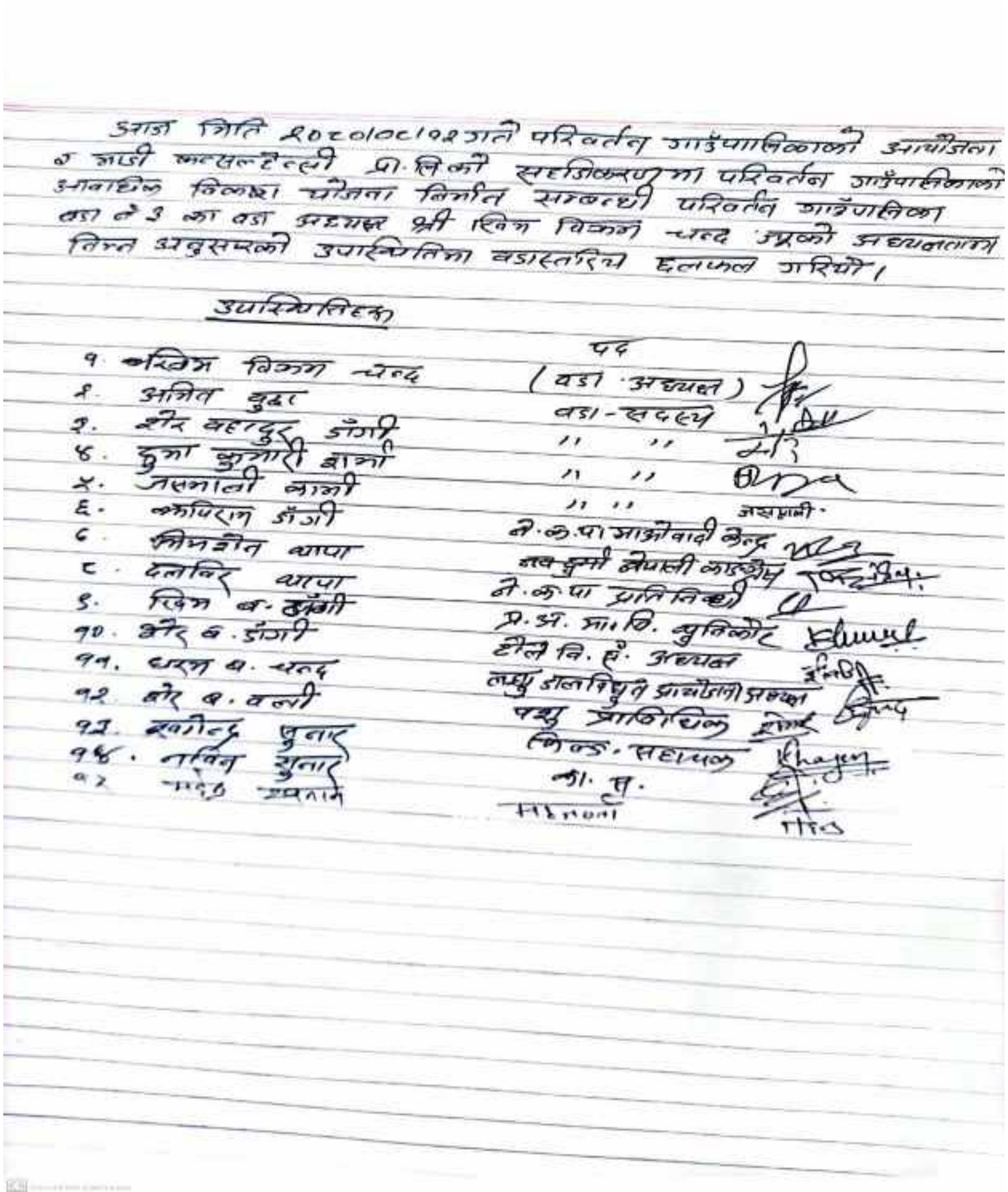

आज मिति २०८०।०८।१२ गते परिवर्तन गाउँपालिकाको आयोजना र माडी कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.को सहजिकरणमा परिवर्तन गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना निर्माण सम्बन्धी परिवर्तन गाउँपालिका वडा नं ३ का वडा अध्यक्ष श्री खिम विक्रम चन्द ज्यूको अध्यक्षतामा निम्न अनुसारको उपस्थितिमा वडास्तरीय छलफल गरियो।

उपस्थितिहरु

उपस्थितिहरु	पद
१. खिम विक्रम चन्द	(वडा अध्यक्ष)
२. अजित बुढा	वडा-सदस्य
३. शेर बहादुर डाँगी	,, ,,
४. पुना कुमारी शाही	,, ,,
५. जसमाली [illegible]	,, ,,
६. कपिराम डाँगी	,, ,,
७. [illegible] थापा	ने.क.पा माओवादी केन्द्र
८. दलबिर थापा	[illegible] नेपाली काङ्ग्रेस
९. खिम ब. डाँगी	ने.क.पा प्रतिनिधि
१०. शेर ब. डाँगी	प्र.अ. मा.वि. बुनिकोट
११. धरम ब. चन्द	टोल वि. सं. अध्यक्ष
१२. शेर ब. वली	लघु जलविद्युत आयोजना अध्यक्ष
१३. रवीन्द्र सुनार	पशु प्राविधिक
१४. नविन सुनार	[illegible] सहायक
१५. [illegible]	[illegible]

वडास्तरीय छलफिको उपस्थिति-वडा नं. ४

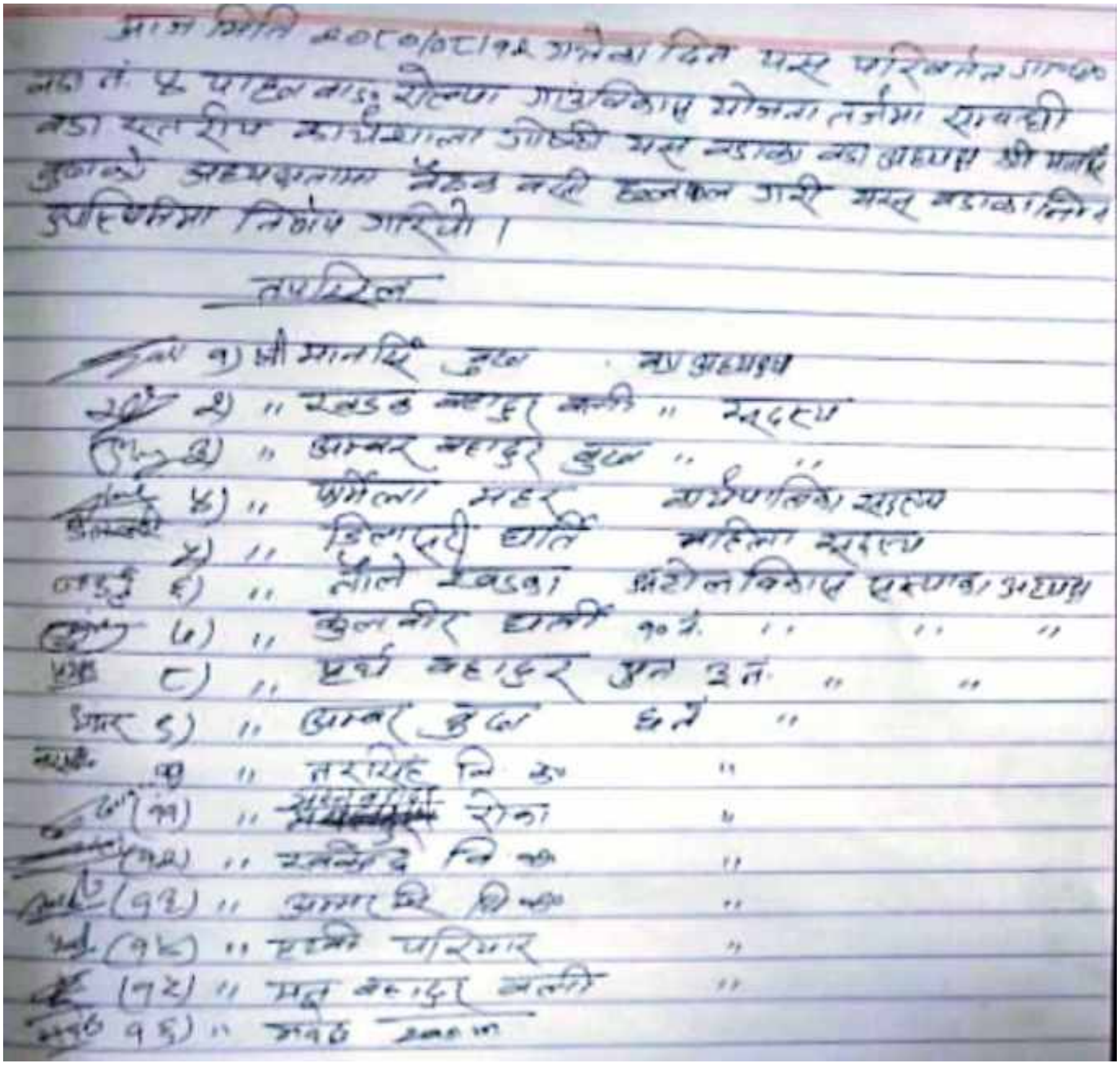
आज मिति २०८०/०८/१२ गतेका दिन यस परिवर्तन गाउँपालिका वडा नं. ४ पाहल वाङ्ग सेल्पा गाउँविकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी यस वडाको वडा अध्यक्ष श्री मानसिं बुढाको अध्यक्षतामा बैठक बसी छलफल गरी यस वडाका निम्न उपस्थितिमा निर्णय गरियो ।

तपसिल

१) श्री मानसिं बुढा वडा अध्यक्ष
२) " खड्क बहादुर [illegible] " सदस्य
३) " अम्बर बहादुर बुढा " "
४) " प्रमिला महर कार्यपालिका सदस्य
५) " डिलसरी घर्ती महिला सदस्य
६) " तीले खड्का [illegible]
७) " कुलवीर घर्ती [illegible]
८) " पूर्ण बहादुर पुन [illegible]
९) " अम्बर बुढा [illegible]
१०) " [illegible]
११) " [illegible] रोका
१२) " [illegible]
१३) " [illegible]
१४) " [illegible] परियार
१५) " मन बहादुर [illegible]
१६) " [illegible]

वडास्तरीय छलफलको उपस्थिति -वडा नं. ५

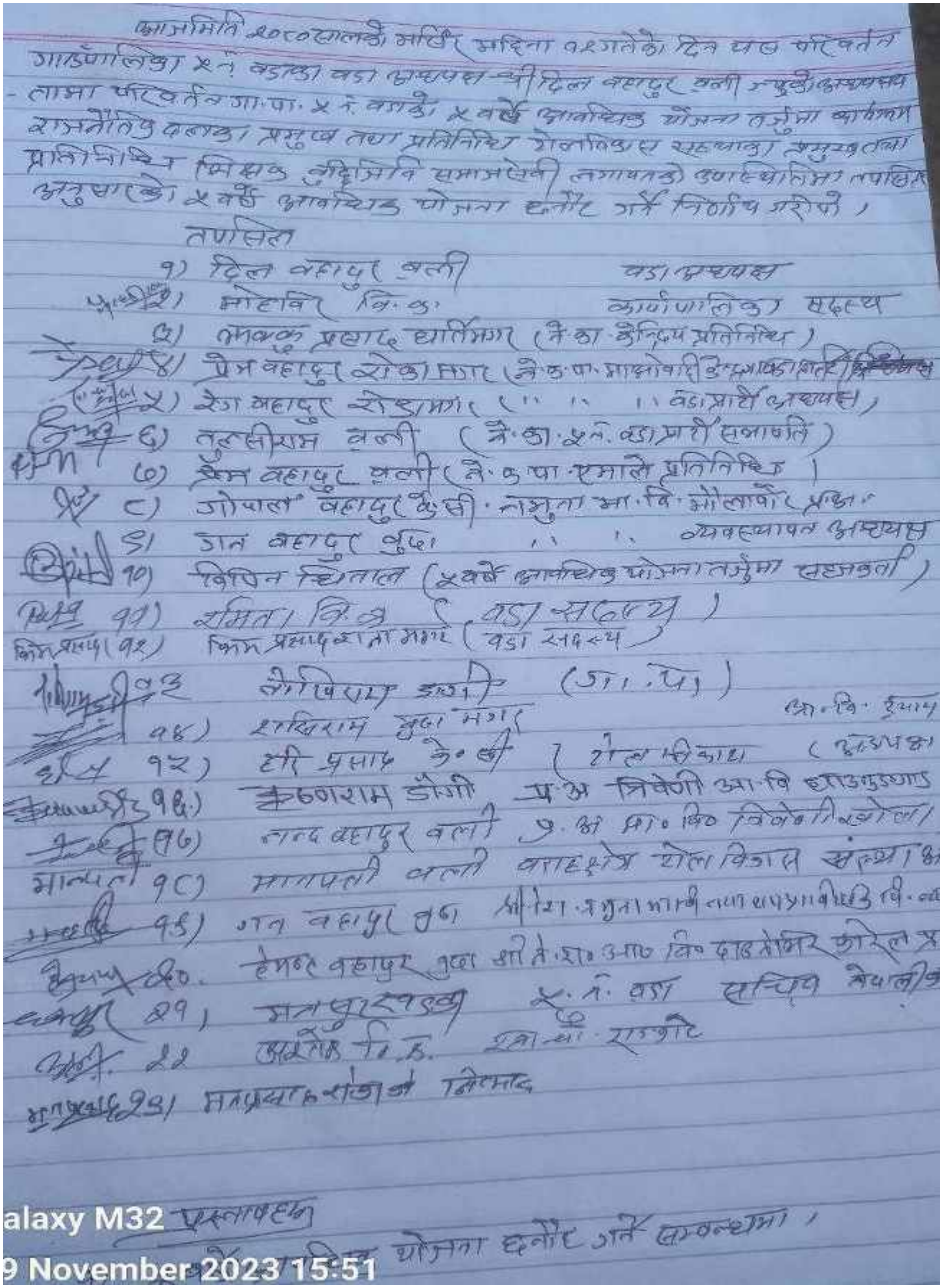
आज मिति २०८० सालको मंसिर महिना १२ गतेको दिन यस परिवर्तन गाउँपालिका ५ नं. वडाका वडा अध्यक्ष श्री दिल बहादुर बली ज्यूको अध्यक्षता मा परिवर्तन गा.पा. ५ नं. वडाको ५ वर्षे आवधिक योजना तर्जुमा कार्यक्रम राजनैतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधि टोलविकास संस्थाका प्रमुख तथा प्रतिनिधि शिक्षक बुद्धिजीवि समाजसेवी लगायतको उपस्थितिमा तपशिल अनुसारको ५ वर्षे आवधिक योजना छनौट गर्ने निर्णय गरियो ।

तपसिल

१) दिल बहादुर बली — वडा अध्यक्ष
२) मोहनि वि.क. — कार्यपालिका सदस्य
३) [illegible] प्रसाद घर्तीमगर (नै.का. केन्द्रिय प्रतिनिधि)
४) प्रेम बहादुर रोका मगर (ने.क.पा. माओवादी केन्द्र [illegible])
५) [illegible] बहादुर रोकामगर (" " " वडा प्रार्टी अध्यक्ष)
६) तुलसीराम बली (नै.का. ५ नं. वडा प्रार्टी सभापति)
७) प्रेम बहादुर बली (ने.क.पा. एमाले प्रतिनिधि)
८) गोपाल बहादुर के.सी. नमुना आ.वि. [illegible] (प्र.अ.)
९) मान बहादुर बुढा " " व्यवस्थापन अध्यक्ष
१०) विपिन छिताल (५ वर्षे आवधिक योजना तर्जुमा सहजकर्ता)
११) रमिता वि.क. (वडा सदस्य)
१२) [illegible] प्रसाद घर्तीमगर (वडा सदस्य)
१३ [illegible] (जा.पे.)
१४) [illegible] बुढा मगर — प्रा.वि. [illegible]
१५) हरी प्रसाद के.सी. (टोल विकास [illegible])
१६) [illegible]राम डाँगी — प्र.अ. त्रिवेणी आ.वि. [illegible]
१७) नन्द बहादुर बली — प्र.अ. मा.वि. त्रिवेणी [illegible]
१८) मायापती बली — बराह [illegible] टोल विकास संस्था [illegible]
१९) मान बहादुर बुढा — [illegible]
२०. हेमन्त बहादुर बुढा — [illegible]
२१) [illegible] — ५ नं. वडा सचिव [illegible]
२२ [illegible] वि.क. — [illegible] राजगौंडे
२३) [illegible] निरमाय

Galaxy M32 — प्रस्तावहरू

9 November 2023 15:51

५ वर्षे आवधिक योजना छनौट गर्ने सम्बन्धमा ।

वडास्तरीय छलफलको उपस्थिति-वडा नं. ६

Date |
Page |

आज मिति [illegible] गते परिवर्तन गाउँपालिकाको आयोजनामा माडी कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.को सहजिकरणमा परिवर्तन गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना निर्माण सम्बन्धी परिवर्तन गाउँपालिका वडा नं ६ का वडा अध्यक्ष श्री भरत कुमार बुढा ज्यूको अध्यक्षतामा निम्न अनुसारको उपस्थितिमा वडास्तरीय छलफल गरियो ।

उपस्थितिहरू

१) भरतकुमार बुढामगर (वडा अध्यक्ष)
२) गणबहादुर बुढा वडा सदस्य
३) अर्जुन बुढामगर " "
ओमसरा ४) ओमसरा बुढा " "
कल्पना ५) कल्पना दमाई " "
६) हिरामती रोका वडा सचिव
७) विपना घर्तिमगर कृषि प्राविधिक
८) गमबहादुर डाँगी शिक्षक
९) उमेश पुनमगर " "
१०) बिर बहादुर घर्ति (नेपाली कांग्रेस सभापति)
११) पञ्चराम पुन
१२) भक्त बहादुर बुढा
१३) कर्ण बहादुर घर्ति
१४) दिल बहादुर बुढामगर
अनिता १५) अनिता बुढा
कमला १६) कमला वली
१७) महेन्द्र रवाल
१८) लाल बहादुर बुढा
१९) रवीन्द्र सुनार

[illegible] - सहायक